

K

Művészet és Gondolat

KALLIGRAM



■ 2024 · JANUÁR ■



XXXIII. ÉVFOLYAM, 2024. JANUÁR

T A R T A L O M

- 3 **TOMAJI ATTILA** _____ ■
Kovács András Ferenc (1959–2023) (nekrológ)
- 8 **ZOLTÁN GÁBOR** _____ ■
Ólomszív (regényrészlet)
- 21 **KUKORELLY ENDRE** _____ ■
Ház, háború, halott (regényrészlet)
- 38 **LÉGRÁDI GERGELY** _____ ■
Falaink (regényrészlet)
- 50 **SEPSI LÁSZLÓ** _____ ■
Jann Villougby szeme (regényrészlet)
- 56 **SCHILLINGER GYÖNGYVÉR** _____ ■
Tisztázatlan körülmények (novella)
- 62–63 **DEMETER ARNOLD** _____ ■
62 Gólöröm (versek)
62 Bent dörög
63 Variációk egy kapcsolatra
- 64 **GERZSENYI GABRIELLA** _____ ■
A csücske lett csak piszkos (novella)
- 69 **KÜRTI LÁSZLÓ** _____ ■
Elkésett ősz Kenyában (kispróza)
- 71–72 **FELLINGER KÁROLY** _____ ■
71 Fortissimo (versek)
72 Gyakorlatilag
72 Kortyonként

- 73 **KALMÁR TIBOR** ■
 73 Dunántúli-dombvidék (kisprózák)
 75 Popcorn
- 79–80 **SZABÓ GYÖNGYI** ■
 79 A közös depresszióról (versek)
 80 Tánc
 80 Kis szél
- 81 **MICS ILDIKÓ** ■
 Félistenek (kispróza)
- 85 **SZABADHEGYI ANNA** ■
 A beteg szöveg(i)sége vagy a szöveg betegsége? (recenzió)
(Irodalom és betegség. A betegség irodalmi és nyelvelméleti reprezentációi, FISZ, 2022)
- 91 **BÁN ZOLTÁN ANDRÁS** ■
 NOÉ VENDÉGLŐJE (a 44. számla) (esszé)
 Világom vidám vége



KALLIGRAM
Művészet és Gondolat

FŐSZERKESZTŐ: Mészáros Sándor
 ms.kalligram@gmail.com

SZERKESZTŐK:

Ágoston Attila (koordinátor)

oz.kalligram@gmail.com

Száz Pál

palika.100@gmail.com

Szilágyi Zsófia

szilagyi73@gmail.com

Tóth-Czifra Júlia

toth.czifra.julia@gmail.com

Tóth Ramóna Mirtill

toth.ramona.mirtill@gmail.com

Rácz Ágnes Éda

raczagneseda@gmail.com

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Hrapka Tibor

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE:

Grendel Lajos †

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI:

Földényi F. László,

Keserű József,

Márton László,

Németh Zoltán,

Hiznyai Zoltán,

Rédey Zoltán

Szerkesztőség:

KALLIGRAM, spol. s r. o.

Staromestská 6/D

P. O. Box: 223

SK-810 00 Bratislava 1

Tel.: 00421 / 2 54415028

FELELŐS KIADÓ: Mészáros Sándor

Szlovákiai megrendelések:

oz.kalligram@gmail.com, valamint

a Szlovák Posta alábbi címén: Slovenská

pošta, a. s.; Stredisko predplatného tlače;

Uzbecká 4; P. O. Box 164; 820 14 Bratislava

214; e-mail: predplatne@slposta.sk

Magyarországi elérhetőség:

ms.kalligram@gmail.com

Támogatóink:

Kisebbségi Kulturális Alap

(Realizované s finančnou podporou

Fondu na podporu kultúry národnostných

menšín)

Nemzeti Kulturális Alap



**KULT
 MINOR**



Kiadja a Kalligram Polgári

Társulás / OZ Kalligram, Hlavná

/ Fő utca 37/19, SK-929 01

Dunajská Streda / Dunaszerdahely

[ICO:42291810] és a Pesti Kalligram

Kft., 1094 Budapest, Tűzoltó u. 8. sz.

fél em. 2. Adószám: 12241273-2-43

Nyomda / Tlačiareň: Colortoys Bt., Győr.

Példányszám/Náklad: 500 db/ks

Ára / Cena: 700 Ft / 3 EUR.

Magyarországon terjeszti

a Relay Hírlapkereskedelmi Rt.

és a regionális részvénnytársaságok.

EV 358/08 ISSN 1335-1826

Havilap, megjelenik az adott hónap

10. napjáig.

www.kalligramoz.eu

Kovács András Ferenc

(1959–2023)

*Mi jön mostan? Mi lesz mostan?
Mindig így volt. És mindig most van.*

(Kántor Péter: *Óriás fekete kalapodra*)

Nem tartozom azok közé a szerencsések közé, akik a barátjuknak mondhatták Kovács András Ferencet. Talán visszatetszőnek tűnhet, hogy a magam megemlítésével kezdem ezt az emlékező vallomást, mégis jelezniem kell, mikor 2023. december 30-án azt olvastam, hogy hajnalban meghalt, elsírtam magam. Mi válthatta ki ezt a felfokozott, felrobbanó pillanatot belőlem, hiszen személyesen nem ismertem őt, sose fogtunk kezét, soha nem beszéltem vele, csak leveleztünk a *Látóban* közölt verseimről? A magyarázat egyszerű: a költészete, valamint a költőként és emberként egyaránt súlyos jelenléte ebben az értékhiányos, léha és felületes világban, most pedig egyik része – hangja, tekintete, okos szavai – távolodnak tőlünk. És még valami: az immár soha meg nem írt verseinek máris érzett, semmivel nem pótolható hiánya. Jeleztem halálhírét egyik költőbarátomnak, aki csak annyit válaszolt, hogy elsíratna ő is, és pár órával később már küldte is KAF-nak szóló rövid versét, szép és méltó, ezért ide teszem:

KAF

*Mint apály idején a tenger, visszavonultál,
vitt az égi vonzás, mely vonzalmad volt valaha,
és most már a tiéd – tűnsz el a tintasötétben,
lássuk meztelenül, mutassa csak árva, sovány
testét a télbe fagyott part: szikláin só csillan
s kagylók kottája tapad, őrizve léted dallamát.*

(Babiczy Tibor, 2023. december 30.)

Nem tudom, szemben az irodalmi fórumokat előzőnlő nekrológok íróival, mire futja tőlem most, a KAF halálát követő napokban, hogyan tudnám megfogni egy pillanatra ezt a folyton változó, alakuló, a minél szabadabb beszédmódokat kereső maszkos

költőt, aki alapított egy színházat, benne egy eleven színpadot, ahol, Pessoa heteronim költőfiguráihoz hasonlóan, felléptette az általa teremtettt Alekszej Pavlovics Asztrovot, Calvust, Jack Cole-t, Lázár René Sándort, sőt, Kavafisz-átíratok révén megidézte az alexandriai költőt is, anélkül azonban, hogy megsemmisítette volna, külsővé tette volna magát, hogy saját költői személyiségét egy pillanatra is feladta volna. Inkább egy névnek (KAF) – mindannak, amit ez jelent – alakváltozatai, nyelvi létvázlatok ők, akik KAF nyelvi teremtményei, ugyanakkor KAF nyelvért megteremtő társszerzők is. Mészire magasodott a kortárs líra hegyvonulatai fölé, de soha nem nyomasztóan, inkább inspirálóan, új utakat mutatva, noszogatva új s újabb teljesítmények és erőfeszítések felé. Azt hiszem, KAF halála egy újabb lépés a költészet nélküli világ beteljesedéséhez, amely visszataszító világ már amúgy is csak karnyújtásnyira tőlünk. Ezt a korszakot egyszer a szövegíró kisiparosok korszakaként is tartja majd számon az irodalomtudomány, ha még lesz ilyen tudomány. Pedig vers nélkül olyan a lélek, mint „az erdő madárfütty nélkül”, ahogy egy másik költő írta. Persze ma már igazi erdők sincsenek, csak fás területek itt-ott. De a fütty, ahogy például egy általa is szeretett regényben (*Alain-Fournier – Az ismeretlen birtok*) felhangzik, az az elhívó kiáltás némelyek életében azért manapság is felhangzik, és akkor menni kell, ki a szerelem, ki az elérhetetlen boldogság után, ki pedig a költészet kiteljesítése érdekében indul útra. És mindezek felett mindig ott a legősibb vágy, utolérni a tempus fugit, a *subamló* időt, hogy egyik kedves költője, Jékely Zoltán jelzőjét használjam. Ezek a szép lehetetlenségek hívták, üzték őt is életem át, lehetetlenségek, hiszen már Vergilius is ezt írta *Georgica* című költeményében:

*Sed fugit interea, fugit irreparabile tempus,
singula dum capti circumvectamur amore.*

*Am tovaszáll az idő, tovaszáll és fut szakadatlan,
Míg mi csapongunk itt, mindent kedvünkre lefestvén.*

(Lakatos István fordítása)

Korszakunk emberét és a kockahasra szűkült világot lassan már száz éve a sport, az autópálya, a formai kísérletezés, a technika, a divat sose elülő hullámai, a hatalmi harcok, a politika érdeklik, a boldogság összekeveredett az elégedettséggel, a vigasz a gyors kielégülésekkel, a szépség a pernamens újdonságokkal, furcsaságokkal, meghökkenítő hatásokkal, és nem tudjuk, vagy nem akarjuk tudni, hogy a lélek tápláléka nélkül csak gépek vagyunk. Boris Groys írja *A művészet ereje* című könyvében: „A modernitás feltevélei közt egy mű kétféleképpen alkotható meg és hozható nyilvánosságra: árucikként vagy a politikai propaganda eszközeként.” Ezt a korszakjellemet KAF jól értette, de sose szolgálta ki a szeszélyeit. Komédiás nem tudott lenni, Arlequin – a pusztító becsvágy, az irodalmi vezér, a terméketlen ellenálló, a poétapóz ellentéte – annál inkább. (Amit a külsőségekből megtartott magának, az a homlokba hullt haj és a homlokba húzott kalap.) Úgy vált mérhetetlenül gazdaggá, hogy mindent, amit tudott, sokféle illatú és sokféle ízű műveiben jelenítette meg, és elvágyódó, mindig magasba tartó költészetét szétosztotta közöttünk. Odaadta értő olvasóinak a jelenidőt átjáró múltidőt, és a múltidőben fészkelő jövőidőt.

Mondják, ha egy költő ír valamely másik költőről, sokszor magáról is ír akkor. Amint KAF Jékely Zoltán költészetéről írt a *Jékely 100* című albuma, az valóban szólhatna



róla is: „Ím, a poéta Jékely, aki szentre s profánra, az emberi vágyra, a gyászra, öröme, gyönyörre, gyötremre, lelkesülésre, semmisülésre s mindenülésre egyként úgy talál fölfrissítően újdón, egyszersmind régi, fanyar szavakat, hogy hátralép, majd kellő rálátással rögtön el is távolítja tárgyuktól és szegény ennenmagától őket, s aztán haláli gúnnyal, hol derűsebb, hol haraposabb humorral, enyhén komor faunmosollyal, bús önróniával, a maga korában korszerűen, tehát magában a korszerűtlen kortalanságban, végtére is titokban kiteszi a megfelelő helyekre a maga láthatatlan és időtlen idézőjeleit, ekként beteljesítvén velük s általuk az idézőjeles és idézőjeltelen enyészet költői csodáját, ama beteljesíthetetlent: a régi magyar poézist” (...)

Sokan mondják, írják róla, hogy a IV. Forrás-nemzedék vezéralakja volt. Önsorsrontó módon hadd helyesbítsek: KAF az egész kortárs magyar líra vezéralakja volt, primus inter pares, teszem hozzá a béke kedvéért. Folytonos megújulásai nem irodalmi divatok következménye. Költészetében a nyelv emlékezni kezdett egykori önmagára. Mély és szinte végtelennek tűnő belső tartalékjaiból építkezett a „tehetsége törvényei szerint”, ahogy Mándy Iván írta önmagáról. KAF a költészettechnikai eljárások fölülnyes birtokosa volt, teljesítménye világirodalmi mércével is mérhető, hiszen költészete minősége megfeleltethető korábbi évszázadok nagy irodalmával, költőivel és azok törekvéseivel. Számomra az is nagysága bizonyítéka, hogy megértve a XXI. századnak, ennek a „hanyatlásvégi Rómá”-nak a teljesítményét, uralkodó tendenciát, az utolsó években egyre kevesebbet írt, s végül szinte teljesen elhallgatott. *A lélek élmelyeg, árvasága kínozza*, ahogy Verlaine írta.

A magyar, az európai és az Európán túli költészeti hagyomány mélyrétegeivel életemen át folytatott költői párbeszédet. Sikeresen alkalmazta költészetében és tette a magyar költők számára is könnyen belakhatóvá a görög-latin klasszikusoktól a nyugat-európai és amerikai avantgardig terjedő korszakok formakincsét, ma is friss alakzatait. Az összes nagy és kisebb európai nyelvre lefordították a könyveit: így került fel ismét, annyi idő után, a magyar költészet a világirodalom térképére, és jól járható, szellős ki-

járatot nyitott a hasonló vizekre merészkedő magyar költők számára. Persze ez hatalmas iskola is egyben a tanulni vágyóknak, akik, ha nem csak a partok mentén kívánnak hajózni, de a nyíltvízre is kimerészkednének, el kell olvasniuk, megrágniuk, de nem kiköpniük az ókoriakat, a sumérokat, az egyiptomiakat, a görögöket, a rómaiakat, a középkori himnuszköltőket és trubadúrokat és így tovább napjainkig. A többi művészeti ágról, leginkább a zenéről, nem is beszélve. Poeta doctus volt nyilván, a szakva szerelmese, a magyar szókinccs biztos birtoklója, mint Kosztolányi. Ugyanakkor formaművészete, mint a *Bori noteszt* író Radnótié, alakváltásai, mint Weöresé, Rákos Sándoré vagy Pessoa-é, nem pusztán egy nagy költő istenadta tudásának megnyilvánulásai, de korunk szellemi, műveltségi, politikai barbarizmusával való nyílt szembeszegülés is egyben. Az se véletlen, hogy a mai, műnemi határokat már alig akceptáló korokban leginkább zárt lírai formákban írja a verseit. Persze játék is, amit művel, a homo ludens, jelen esetben a benne élő, egy végül már bottal járó isteni gyermek legmagasabb szinten űzött termékeny és komoly játéka. Mivel minden híresztelés ellenére a történelem nem ért véget, remélem, sokunk számára – messze már a posztmodern-től, a poszt-posztmodernen is túl, az információs kor sötét szakadékait is gyorsan kiismerve – biztos pont lehet ez a költészet és világlátás, amiben otthonra találhatunk.

Utóhang

A *Requiem Tzimbalomra* című 2019-ben megjelent, csodásan megkomponált retrospektív kötetében – amelyben mintegy 25 évnyi termésből válogatva Mozart és Csokonai hangjára szerzett verseit közli – az egyik Mozart-mottó Mozart feleségének írt utolsó levelének részlete. Mintha azért is került volna a kötetbe, hogy KAF ily módon üzenjen a feleségének, akivel az idő tájt távolodtak el egymástól. Nem állítom, hogy így van, ez csak egy sejtésem. Amikor megírtam 2023 utolsó versét (december 30. és január 3. között), ez járt a fejemben, íme:

Szerelem

Hommage à Kavafisz

*Fájt a feje, sok volt éjjel a fecsegés a
váratlanul összeverődött társaságban,
sápadt fiúk és unatkozó lányok között,
sok volt a bor, a cigaretta, a pimasz
pincérek s a leanderek ideges illata.
Este közük keveredett, alig értette
a beszédjüket, mind krétai volt.
Inkább az éjjeli tengert hallgatta.*

*Délelőtt a sárga partot járta, hogy átfújja
a szél. Akkor találkoztak. Látta a piacon
korábban is gyümölcsöt venni, húst és
hideg retsinát, többször látta korábbi*

*nyarakon. Volt, hogy a helyére ült le
a zajos kávéházban, a langyos székre.
Azt hitte, feledte, de akkor megérintette
valaki halott ujjja a homlokát, pedig senki
nem hal meg, születünk csak s átváltozunk.*

*Emlékszik arra a napra. A felhorgadt
tengerre, az ócska garniszálló szobájára,
annak a napnak a délutáni fényére. A
két üveg pohár, az egyik csorba széle,
a csókra, igen, a lassú csókra, s az édes
vér íze, a szerelemé, az övé volt aznap
délután. Az ablaknál leroskadt sezlony
állt, azon ölelkeztek, a széles ablak-
párkányon, ott ölelődtek. Belenézett
a megfakult tükörbe, régi korok tükre,
látta őket aznap, szép, fiatal testüket.*

*Kívette ismét azt a szobát, egész éjszakára.
Felbotorkál a korhadó lépcsőn. Kicserélték
a bútorokat, lemeszelték a falakat. Belenéz
a tükörbe. Azóta hány sose fúradó felsurranót
láthatott, mind futottak tovább, nehogy itt
öregedjenek meg. Ma már csak a megöszült
tenger örvöng lent, a szárnyas ablakok alatt –*

Tolsztoj szerint akkor kezdődik el az élet, ha az ember nem tudja, hogy mi lesz. Lehet, hogy végül már KAF se tudta, hogy mi lesz, csak azt, hogy mit szeretne még, ha lenne. De ez az életet nem érdekli, és akkor az élet hazahívta. Sokfelé élt, sokféleképpen élt, gyorsan, lobogva élt, de nem nyelték el idegen vizek, s mikor kitelte az ideje, halni hazament Marosvásárhelyre.

Mi jön mostan? Mi lesz mostan? – kérdezte Kántor Péter a KAF 60. születésnapjára írt versében. Az biztos, hogy bár KAF valahol, immár a befejezett jövő időben időz, kötetei, a teljes oeuvre, mindig a közös asztalunkon marad, kezünk ügyében. A másik lehetséges választ az *Alekszej Pavlovics Asztrov hagyatékában* találtam meg: „Hát-tal áll, vár, már-már elindulna, elnéz valahová, sehol semmi, sehol senki, csak ő van, egyedül, magányosabb tán nem is lehetne, hosszan elnéz – az égbolt lapjai felé, valahová a csend belsejébe. Az arcát soha, sehonnán sem láthatni – arccal fordul a semminek, a könyvnek.”

Isten veled, KAF!





Ólomszív

*Kezdjük előlről a történetet?
Akkor sem lesz másképp.*

H. C. Andersen
(Kertész Judit ford.)

Kezdjük előlről!, mondja Tamás.
Benne vagyok, válaszolja Ólom.
Úgy beszélnek, hogy nem mozog a szájuk. Két detektív munka közben. Minden lehetséges elkövetőt sorra vettek már. És mindegyik megtehethe! Bonyolítja a helyzetet, hogy ők, a detektívek vannak fogságban, a lehetséges elkövetők pedig szabadlábban.

Az a kérdés, hogy ki miatt kerültek fogságba. Ki árulta el őket a nyilasoknak.

Tehát először is ott van a Rédli. Esetében mi ad alapot a gyanúnkra?

Rédli Józsefet a következő körülmények teszik gyanússá. Minket a második kerületben kaptak el, de nem ám a helyileg illetékes kapásutcai nyilasok, hanem átjöttek értünk a Tizenkétkerből, és a városmajorutcai nyilasházba szállítottak egy amúgy igen mutatós Mercedes márkájú gépkocsival. Mármost Rédli a városmajori nyilasház egyik pártszolgálatos parancsnoka. Igaz, hogy az értünk küldött nyilas osztagban nem volt jelen Rédli József, de két nappal később, mikor minket, hm, a kihallgatósobából húztak kifelé, húztak bizony, mint a rongyot, mert jární épp nem lettünk volna képesek, hallottuk, hogy nevezett Rédli József parancsnoki meghatalmazással elindít egy másik rajt, pontosan a mi lakcímünkre. Mindehhez azt kell tudni, hogy ennek a szép szál szőke nyilas fiatalembernek a húga, Rédli Ilonka a mi házunkban lakik, és szívélyes jó viszonyban van Tamás detektív édesanyjával, Hidassy Klárával.

Tamás detektív éppen a legutóbb említett körülmény miatt arra inti Ólom detektívet, hogy egyelőre ne vegye biztosra azt, hogy Rédli Józsefnek és általában a Rédli családnak terhére kell írni Hidassy Klárának, Ólom detektívnek és magának Tamás detektívnek az elhurcolását. A jó viszony! Hadd higgyünk benne, hogy Ilonka bátyja nem akart ártani a jól ismert, kedves szomszédoknak!

Itt tartottak a detektívek, amikor Tamás detektív anyja felriadt rövid álmából. A fogdaként használt fürdőszobában nem volt elég hely, hogy kinyújtózzanak. Kuporogva,

maguk alá húzott lábbal aludtak, ha épp hagyták őket. Kiszámíthatatlan időközökben és időtartamokra, a nap bármely szakában.

Sötét volt. Klára kitapogatta Tamást, végig simogatta, ahol érte. A test feszüléséből érezte, hogy ébren van, a tartásából, hogy az egyetlen magával hozott játékával beszélget.

Egy ólomkatona.

Már régen, odahaza sem csak a regiment tagja volt, hanem detektív. Ő nem a huszárok közé tartozott, és puska sem jutott neki, csak pisztoly. Pont emiatt lett belőle detektív. Tamás Ólom Pálnak nevezte el, és eleinte a kedvenc detektívregényeit játszotta el vele, aztán a maga által kitalált történeteket. Névgyük is volt, Tamás készítette a játéknymodjával.

Hidassy Tamás, detektív.

Megbízhatóság, eltökéltség, diszkréció.

Ólom Pál, detektív.

Fáradhatatlanság, türelem, tapintat.

Papírüzletben vettek hozzá csontszíni kartonpapírt.

Ezt meg, ezt a mostani történetet nem Tamás találta ki, hanem belekeveredett, Ólommal együtt.

December tizenharmadikán, szerda délután, amikor a bajvívóutcai lakásban rajtuk ütött a nyilas osztag, Tamásnak még sikerült a tenyerébe zárnia Ólom Pált. Rögtön utána hátra tekerték a kezét, és összekötözték spárgával, de nem vették észre, hogy valamit a markába zárt. Amikor ütötték, akkor sem ejtette el. És azóta vele van. Vigyáz rá. Ez az ő titka, amit őriz, minden körülmények között megtart. Ahogy Klára is őrizi a maga titkait, a titkok által a maga embereit.

Csak ő, az anyja tudja, hogy a kilenc éves fia detektív, és az ólomkatonát ebben a játékban Ólom detektívnek hívja.

Klára oldalt hajlik, kicsavarva a derekát, hogy magára hajlíthassa a fiút.

Aludj kicsit, amíg lehet. Azt hiszem, Ólom detektívre is ráfér a pihenés.

Klára ajka sem mozog, és hangja is a lehető legkevesebb, csak egy kis meleg lehelet.

Tamás nem válaszol neki. Az arcát sem fordítja felé, de hagyja, hogy magához húzza. Lassan ernyed el Tamás detektív teste.

Óra persze egyik fogolynál sincs. Tamástól az apja zsebóráját vették el. Az az óra megjárta az első világháború frontjait, a hadikórházakat és a báltermeket. Nem volt egészen pontos, mindennap vissza kellett állítani két perccel. Este, lefekvéskor szokott rá sort keríteni Tamás, mielőtt felhúzza a szerkezetet. A fedelébe be volt gravírozva az apja neve. Nemcsak az értékektől fosztották meg őket, hanem az időtől is. Találgatni lehet csak. A fürdőszobaablak világítóudvarra nyílik, de annak üvegét is bevonták fekete anyaggal.

Az éjszaka felén túl lehetnek már. Egy nappal megint közelebb ér hozzájuk a karácsony. És akármi történt velük, karácsonyban mégis reménykedni lehet. Ha valamilyen, akkor karácsonyban. Hiszen a nyilasok folyton azt mondják, hogy ők keresztények, és igaz, hogy főleg arra értik, hogy nem zsidók, de mikor éledne fel mégis bennük a könyörület szelleme, a szeretet, ha nem a Kisjézus születése napján? A törvény szerint Tamás is keresztény. Igazság szerint nem lett volna szabad behozniuk. Már természetesen attól eltekintve, hogy mindent szabad nekik. Rájuk törhetnek a saját la-

kásukban, ordenaré kifejezésekkel illethetik őket, kezét emelhetnek rájuk, és megölhetik őket, ahogy annyi más embert megöltek közben. Sokat közülük itt a villában. Innen, a fürdőszobából is volt már, akit kivittek, és percek múlva lövéseket lehetett hallani a kert felől, és az illető nem került vissza a fürdőszobába se akkor, se később. Másokat, rengeteg sokat, csoportokba gyűjtöttek, és elvittek. A csoportokat állítólag a gettóba kísérték, Pestre. Olyankor nem hallatszottak lövések, csak a szokásos kiabálás. Több napi fogság, a fogságban elszendvedt gyötrelmek után szinte már a szabadság ígérete a gettó. Csak ne hallották volna, ahogy egy-egy nyilas viccelődik a turnusok összerakása közben, például, hogy „a nagy gettóba vagy a kis gettóba lesz a fuvar?, egyikbe se!, hát akkor hova?, hova-hova: a locsogó gettóba!”, és ne követte volna harásny nevetés ezeket a vicceket. Másrészt az, hogy őket se az udvarba nem vitték ki, se transzportba nem sorolták, megint reményt táplált: akkor mégis mást határoztak róluk. Életben maradhatnak.

Klára elszenderedik, és ahogy az álomba süllyedve megrándul a teste, arra felébred Tamás.

Akkor kezdjük előlről!

Benne vagyok, válaszolja Ólom.

Nézzük a második számú lehetséges tettet, Guzmitsné.

Igen, a Guzmitsné. Róla mit kell tudni?

Guzmitsné egy masszóz. Azért kezdett hozzánk járni, hogy kezelje Tamás detektív anyját. Nagyon jó keze van, azt meg kell adni.

Ritka jó keze. Minden görcsöt kitapint, és addig gyúrja, amíg kisimul.

Guzmitsné azonfelül idővel a család bizalmasa lett. Segített Tamás detektív anyjának különféle kényes ügyletek lebonyolításában. Úgy mint konkrétan zsidónak minősülő rokonok és barátok segítségével, egyik helyről másikra való menekítésében, élelmezésében, satöbbi. Idővel Guzmitsné Klára minden kártyájába beelátott. Klára megbízott benne, és sokáig úgy tűnt, méltán.

Mígnem?

Mígnem cirka két héttel ezelőtt egy este be nem csöngetett a bajvívóutcai lakásba egy ismeretlen nyilas, hogy megzsarolja Klárát. Ez a nyilas olyasmiket tudott a legutóbbi zsidóbarátnő-mentési akcióról, amit emberi számítás szerint Klárán kívül csak Guzmitsné tudhatott. Klára első adandó alkalommal kérdőre vonta Guzmitsnét. Guzmitsné megsértődött, dúltan távozott, és azt kiabálta, hogy Klára, kicsikém, ezt nagyon meg fogja bánni!

Kurvára. Kurvára meg fogja bánni.

Köszönöm, Ólom, jó füled van. Nos tehát, így mondta szó szerint: Klára, kicsikém, ezt kurvára meg fogja bánni. Ez elég rosszul hangzik, és csakugyan valószínűsíti, hogy Guzmitsné adott minket nyilaskézre, de ne feledjük el, hogy a Guzmitsnével való összetűzés után Klárával együtt mind összepakoltunk, elhagytuk a lakást, egy ötödik kerületi lakásban húztuk meg magunkat, és csupán a liszt miatt ugrottunk fel egy rövid időre, hogy az értékes élelmiszert kimentsük otthonról. És mit ad Isten, pont akkor csaptak le ránk a tizenkettedik kerületi nyilasok. Guzmitsnéről csak nem tételezhetjük fel, hogy télvíz idején napokig ott kémkedik az utcában, hogy lesse, mikor bukkanunk fel, és leadja a drótot.

Hát nem, de lehetnek cinkosai, akik a kérésére megfigyelés alatt tarthatták a házat. Ha csak úgy nem, kedves kollégám, Ólom. Részemről rendben, gondoljuk újra át a Guzmitsné ügyét.

Honnan? a veszekedéstől?

Nem, nem a végétől, hanem az elejétől. Sőt, menjünk még visszább! Oda, ahol fölmerül Guzmitsné alkalmazásának szükségessége. Májusig! Kezdjük onnan, hogy Klára elment az *Álarcosbál*ba. Én nem tartottam vele, de téged felkértelek, hogy kísérd el. Ott voltál egész idő alatt a kis bársonytáskájában. Hallottad, amikor az első felvonás után azzal az igazi katonával, a német hadnaggal beszélgetni kezdtek.

Mindent megjegyeztem. Új betanulásban mutatják be az *Álarcosbált*, azt nem lehet kihagyni. Szünetben, a büfé előtti sorban Klárát maga elé engedi egy német katoná. Klára megköszöni, és mielőtt a pulthoz ér, visszafordul a férfihoz, és megkérdezi, elégedett-e az előadással. „Elnézést, ön Münchenbe való, illetve a város környékére netán?”, kérdezi a német Klárától. Hadnagyi rangjelzést visel.

„Talált! Igaz, hogy nem ott születtem, de éveig tanultam a városban.”

„Le sem tagadhatná. Megismerem az akcentusát. Ami pedig az előadást illeti, nagy híve vagyok a magyar énekeseknek, ám összességében hallottam már jobb *Álarcosbált* is. Persze egyetlen felvonás alapján helytelen volna ítéletet alkotnom, de ha már megkérdezi, egyelőre úgy tűnik, az énekesek közt akadnak kitűnő hangok, viszont a zenekar engem igazán nem győz meg. Higgye el, nem akarom megsérteni, kérem.”

Klára barátnője, akivel együtt mentek aznap este az Operába, akkor ér vissza a mosdóból, és Klára elbúcsúzik a némettől. De a második szünetnek mindjárt az elején ismét egymás mellé kerülnek.

A német egyedül van, Klára barátnője pedig azt mondja, hogy épp meglátta a tömegben egy gimnáziumi osztálytársnőjét, és most gyorsan odaszalad, hogy megkeresse. Persze csak azért, hogy kettesben hagyja őket, és beszélgethessenek.

Hálásan bólint rá Klára is meg a német is.

A német dicséri a rendezést, meg a Richárd grófort alakító Járay Józsefet. Pedig van kihez hasonlítani, még magyar viszonylatban is: emlékszik Pataky Kálmánra a háború előtti évekből, amikor az énekes minden nagyobb német városban fellépett. Egyik legkedvesebb karmestere, Clemens Krauss kiváltképp szeret Pataky Kálmánnal dolgozni. Münchenben, például, ahol most, sajnos, az ismert okokból kifolyólag nem lenne rá mód.

Klára együttérzőn bólint: igen, tudja, múlt év őszén bombatalálat érte a müncheni operaházat. És nem lenne meglepve, ha a német hadnagy barbárokat emlegetne ezek után, véreskező zsidó-néger-jenki légiterroristákat, valamint kilátásba helyezné a minden eddiginél könyörtelenebb bosszút, amit ő valószínűleg nem utasítana el, hanem újabb bólogatással fogadna, de mindezek helyett a német csak azt mondja: „mindenesetre örülhetünk neki, hogy itt Budapesten még szinte minden megvan, ez a nagyszerű operaház például, meg az értő közönség.”

Ezen a ponton viszont Klára moderálja magát, és nem ejt szót arról, hogy a zenekar volt már jobb is, főleg mielőtt a nem-árja muzsikusokat kirúgták, ugyanis a helyükre ültetett árja zenészek sajnálatos módon nem minden esetben bizonyulnak ugyanolyan tehetségesnek vagy képzettnek, mint ők voltak; annak, hogy a német szerint a hangzás némi kívánnivalót hagy hátra, talán ez lehet az oka, végképp nem beszélve az értő közönség egy részének kényszerű hiányáról sem: munkaszolgálat, sárga csillag, egyebek.

Ha Klára ezeket érintené, arról is említést kéne tennie, hogy hajsza hűján az ő helye is a kirekesztettek között van: a márciusi fordulat után bevezetett szabályok szerint neki is magára kellett tűznie a sárga csillagot, de a néhány nappal későbbi korrekciós rendelkezések szerint, néhai férjének makulátlan keresztény származására való tekintettel mentesült: fejthette le tavaszi kabátjáról a kanárisárga foltot.

Így viszont mosolyognak inkább, és hallgatnak, míg a német meg nem kérdezi, hogy előadás után esetleg nem ülhetnének-e be egy vendéglőbe.

„Az most, sajnos, nem alkalmas, de valamelyik elkövetkező napon nem kizárt”, válaszolja Klára. „Van egy fiam, tudja? Egyedül nevelem, és vár engem.”

„Ó, értem. Akkor egy kora délutáni találkozás, holnap, valamelyik kellemes pesti vagy akár budai kávéházban... Lehetéges lenne? Ugyanis biztos vagyok benne, hogy öntől jó tanácsokat kaphatnék, ezekben a napokban milyen koncertekre érdemes el látogatni a városban.”

„Nem bánom”, mondja Klára. Egy katonát bármelyik percben tovább vezényelhetnek, meg kell ragadni az alkalmat. Ő pedig mióta nem diskurálhatott már Münchenről egy münchenivel, meg a budapesti művészekről olyasvalakivel, aki nem budapesti művész maga is, vagy valamelyik budapesti művész barátja, barátnője vagy rokona; abban a pillanatban kitalálja, hogy Tamást délben átviszi a szüleihez, azzal, hogy estig náluk maradhat.

Persze amikor Tamás leadása után, kabátzsebében a hűvös nyugalma Ólom detektívvel egyedül lépkedett a Dunakorzón a Negresco felé, fel volt készülve rá, hogy hiába vár majd, a német hadnagy nem jön el. Aznap éppen nem volt angolszász berepülés, de még akármikor sor kerülhetett rá, és sejtette, hogy egy hadsereg akkor is mozdulhat, ha az ellenség éppen máshol támad. Azonfelül a német is találhatott magának más, vonzóbb programot, mint a vele való találkozás – mindenekelőtt egy csinosabb nőt, fiatalabbat.

Mégis ott volt, már helyet is foglalt a teraszon, mire Klára megérkezett, és Klára örült neki, hogy láthatja. Jobban örült, mint ahogy számított rá. Évek óta szinte mindent csak azért csinált, mert csinálnia kellett. Ezt a randevút nem volt muszáj összehozni, és a legjobb esetben sem várhatott tőle sokat. Viszont éppenséggel megengedhette magának, számos veszély között, mindenféle katasztrófa előérzetével. Átmenetileg az ég is kitisztult a Gellérthegy és a Vár fölött.

„Köszönöm, hogy eljött”, mondta a német. Felállt, és hátra húzta a nőnek szánt székét. Csak azután ült vissza, hogy Klára elhelyezkedett. Klára pedig még mindig érezte magán a tekintetet, amely végig kísérte, amíg a terasz előtt elhaladt, majd befordult, és az asztalok között a német asztaláig sétált, valamivel lassabban, mint ahogy a korzón a Negrescóiig jött, mintha kissé késeletetni akarná a találkozást, kiélvezni a figyelmet.

Ittak kávé, és Klára javaslatára Unicumot is, és visszatértek az *Álarcosbál*hoz. Közben nem egy sárgacsillagos gyalogolt el a terasz előtt, és Klára megfigyelhette a németet, hogy változik-e az arckifejezése, miközben Oláh Gusztáv rendezésének kvalitásait elemzi, közbeszúr-e egy megjegyzést, például olyasfélét, hogy nem érti, ezek vajon hogyan és meddig koptathatják még a budapesti aszfaltot. Nem, a német arcára a gyűlölet vagy utálat fellege a leghalványabb árnyat sem vetette. Majd megtörtént, aminek nyilván meg kellett történnie: egy sárga csillagot viselő ismerős közeledett a terasz felé. Az ember elfordulhatott ilyenkor, lesüthette a szemét, és a sárga csillagos ismerősök majd' mindegyike természetesnek vette ezt a viszonyulást, főleg olyankor, ha az em-

ber nem egyedül, hanem társaságban volt, legalábbis úgy tettek, mintha annak vennék, csak kevesen ragaszkodtak közülük az üdvözléshez, kevesen akartak mindenáron valamiféle személyes reakciót kikövetelni, mintha semmi sem változott volna meg a március tizenkilencedikei német bevonulással és az azután hozott rendeletekkel, igen, elvétve előfordult, hogy egy-egy ilyen régmúltbeli ismerős makacsul és konokan ráköszönt az emberre vagy pláne fixírozta, ami bizonyos mértékig érthető volt ugyan, de valamelyest azért kellemetlen, sőt, egyes esetekben olyan fájdalmas, mintha a felek töviseket döftek volna egymásba, mely tövisek a bőr alá törtek és gennyesedést generáltak. Talán a kávé és az Unicum, talán a beszélgetés hangneme miatt, vagy pusztán azért, mert Klárának semmi kedve nem volt szemlésítéshez, félrenézéshez, nyugodt természetességgel és mosolyogva köszönt ismerősének, a terasz előtt elhaladó sárgacsillagosnak.

Ha a német akkor egy rossz szót szól, Klára abban a pillanatban feláll, és otthagya. Vizsgával felérő kis jelenet, amin ő is és a német is megfelelt, állapíthatta meg.

„Mit szólna”, kérdezte nem sokkal később a német, „ha rendelék még egy ilyen italt? Emlékeztet a Becherovkára, amit Karlsbadban és Prágában kóstoltgattam.”

„Nem lenne ellenemre”, válaszolta.

A német hadnagy jól társalgott, bár nem a legjobban: olykor elakadt, látszott, hogy nem tudja, merre kanyarítsa a beszélgetést. Nem mintha zavarba jött volna; az árnyalatnyi tétovázás sosem csapott át kamaszos kapkodásba.

„Menjünk át gyalog az Erzsébet hídon! Szeretne felsétálni a Várba? Halászbástya?”

„Nem ragaszkodom hozzá. Már voltam. Ha javasol valami más útvonalat, szívesen kipróbálom.”

Nem került el Klára figyelmét, hogy a német, ha egy mód van rá, kikerüli a katonákat, akár magyarok, akár németek. Nem örül az alacsonyabb rangúak tisztelgésének, kelletlenül viszonzozza azt, és a felette állóknak csak akkor szalutál, ha feltétlenül szükséges.

„Akkor menjünk a Dunaparton”, indítványozta Klára. „Nem messze lakom a folyótól. Az úgynevezett *vízi városban*”.

„Örömmel.”

„Müncheni lakásunk ablakából az Isarra lehetett látni.”

„Én is laktam olyan helyen. És szerettem a parton sétálni. De tudja, az Isar itt van most is, velünk van.”

Klára nevetett: „Igaza van! Hiszen beleömlik a Dunába. Nem vezett el, megvan minden cseppje, itt folyik mellettünk. Akkor hát mi e percben is az Isar mellett sétálunk...”

„Egyebek mellett természetesen.”

„Természetesen.”

„Ez nekem sose jutott eszembe.”

„Akkor már volt értelme idejönnöm.”

A Csalogány-utcánál hagyták el a Dunát. Még egy negyedóra, és ott álltak Klára kapuja előtt. Addigra megbeszélték, hogy nem mennek el a Művelődés Házába meghirdetett nagyszabású magyar-német kívánsághangversenyre. Inkább, ha sikerül jegyet szerezni, jövvő szerdára, a Vigadóba, Walter Gieseking hangversenyére. A német beérte azzal, hogy hazakísérte Klárát, gyorsan elköszönt, nem próbálta felhívatni magát a lakásba. És lekötöttek egy újabb találkát hétfő délutánra a Negrescoba.

Hétfőn a német rosszkedvű volt, és szabadkozott. Nem tud elmenni a hangversenyre. Hogy miért, arról nem beszélhet, és csak remélheti, hogy Klára elhiszi neki, rajta

kívülálló okok miatt nem szabad a szerdája. És most sem tud tíz percnél tovább maradni. Ezt is nehéz volt megoldania. De még csak egy telefonszáma sincs Klárához. Egy ideig arra gondolt, hogy odamegy a házhoz, amit már ismer, és megkeresi a lakását. Persze nem akar kellemetlenséget okozni.

„Tudja mit?” válaszolta Klára, „Jöhet. Megadom rá a felhatalmazást.”

A német nem mondott semmit, mosolygott.

„És tudja mit? Nincs idő mély hallgatásra. Beszéljünk meg egy következő randevút, amit előreláthatólag tartani tud; én meg, ha képes vagyok rá, szerzek jegyet valami koncertre; ha nem bír eljönni, előre is nagyon sajnálom; ha közben harcba küldik, vigyázzon magára; ha keres, tudja, hol talál; a számlát most bízza rám; viszlát.”

A német felállt, kihúzta magát, összeütötte a sarkát, és szalutált. Mozdulata inkább tűnt egy színész szalutálásának, mint valódi katonai köszönésnek. Helyette Gertit hívta el a koncertre Klára, azt a barátnőjét, akivel az Operában volt, mikor a némettel találkozott.

Így aztán nehéz lett volna elkerülni, hogy szóba kerüljenek a találkozásaik, már az előtérben és amíg a helyüket elfoglalták. Gieseking a *Holdfény-szonátával* kezdett, aztán Schumann következett, a *Davidsbündlertáncok*. Szünetben Gerti arról beszélt, hogy szerezte ráférne Klárára egy szakavatott masszázskézelés. Mert hiszen mióta férjhez ment, másból sem áll az élete, csak szolgálatból: a lakás berendezése, a háztartás megszervezése, a szülés, a nagybeteg férj ápolása, a temetés, a gyerekevelés... Lám, most milyen különös változás ez az opera- és koncertlátogatás, az ismerkedés a német hadnaggyal. Mindez a háború perspektívájában. De hogy méltóképpen ki tudja élvezni mindent, testileg is föl kell frissülnie. Már ne haragudjon, amiért ő, Gerti, ezt megmondja neki. Eddig jutottak a szünetben, ami után Lisztet és Debussyt játszott még Walter Gieseking, és a közönség erőteljesen ünnepelte. A kemény tapsban és bravózásban nemcsak az öröm önfeledtsége zengett, hanem az elszántság is. Akik jelen lehettek, mindenképpen németbarátabbak voltak, mint a korábbi évek budapesti koncertközönsége.

A koncert után, a Dunaparton haladva megint a masszöz témájára kanyarodott Gerti, és mielőtt elváltak útjaik, a nevét is megmondta: Guzmitsné. Klára persze nem kereste meg a masszözt, szaknéven vízgyógykezelőnőt, de Gerti előre tudta, hogy így lesz. Néhány nap múlva felugrott Klárához, és vitte magával cédulára írva a címet, meg egy telefonszámot, amin üzenetet lehet hagyni számára.

„Meghagyhatod, hogy hívjon föl, természetesen azt holnapután délután. Beszéltem vele, várja a hívásodat.”

De míg a vízgyógykezelőnővel való kapcsolatfelvételt latolgatta, a koncert-hirdetményeket is leste, és nem hiába, mert kiderült, hogy Walter Gieseking a koncert után nem utazott el Budapestről, és újabb fellépést vállalt vasárnap este hatra. Szombaton tízkor kezdtek árulni a jegyeket a Vigadó pénztárában, Klára már háromnegyedkor ott állt a bejárat előtt. És Ólom akkor nem az ő zsebéből figyelt, mert ott volt Tamás is, és vele a detektívtársa. Meg is tudták venni a jegyeket, és tizenegykor, amikor a némettel találkoztak, Klára köszönés helyett azzal indított, hogy „holnap este ráér?”

„Rá.”

„Háromnegyed hatkor, a pesti Vigadó előtt, jó?”

„Jó.”

„Szeretném bemutatni a fiamat, Tamást.”

A német mosolyogva nyújtott kezét: „Michael.”

És nem csodálkozott, amikor Tamás a zsebéből elővette Ólom Pált, és őt is bemutatta. A német teljes komolysággal mondta a nevét Ólomnak is.

A találkozó után az ötödik kerületbe mennek, Klára húgának lakására. Anni már hetek óta nem lakik ott. El kellett bújni, mert őt semmilyen körülmény nem mentesíti az alól, hogy zsidónak minősüljön. Például hogyha ő is időben férjhez megy egy őskeresztényhez, akkor minden rendben van. De hát ez olyasmi, amit Klára véletlenül sem mondana ki. Persze nem lehet nem megfogalmazni, legalább gondolatban, hogy ha Anni nem forszírozza előbb a táncosnői, majd a színészi, majd az énekesi karriert, vagyis az egyéni ambícióit, hanem odafigyel a családi értékekre, egyáltalán, a család létének fenntartására, ahogy Klára odafigyelt, akkor most nem Klárának kéne az ő érdekében eljárnia, sőt, akkor a szülei gondja sem egyedül Klára vállán nyugodna. Anni nem adta el magát, a művészetnek és a szerelemnek élt, már ameddig élhetett. Annak elvarázsolt szerelmei voltak, jóképű szeretői, elegáns hódolói, hol kevesebb, hol több egyszerre, és sohasem a nemzetiségük, vallásuk, fajuk szerint válogatott köztük. De igazából Anni soha, még véletlenül se vágta volna a nővéréhez, hogy érdekből házasodott. Most viszont itt van hajadonként, szépreményű énekesnőként, aki nem léphet színpadra, mióta Párizsból hazaiszkolt, és a vőlegénye, ha lehet, még nála is veszélyeztetettebb. A német bevonulás után két héttel egy újpesti családi házban bérelt szobát. A vőlegénye ígérte, hogy szerez mindkettőjüknek keresztény iratokat, de eddig nem sikerült neki. Akik az okmányhamisítást vállalták, egyik napról a másikra felszívódtak. Nem lehetett tudni, hogy letartóztatták őket, vagy csak hirtelen menekülőre fogták a megsejtett elfogatás elől, netán az egész arra irányult, hogy pénzt csaljanak ki a kiszolgáltatott helyzetben lévőktől. Az előlegen kívül fotók is odalettek az ügylet miatt. Klára főleg azért ment a lakásra, hogy az Anniról készült minden képet megkeresse. Kottákat is össze kellett szednie, amennyit csak elbírt. Úgy számolták, legfeljebb még egyszer mehet fel a lakásba, mielőtt a keresztény szomszédok elfoglalják, birtokba veszik, mint elhagyott zsidólakást. Talán menteni kéne ruhákat is. Ki tudja, meddig húzódik még a háború, mire lehet szükség.

Csattant mögöttük valami, mikor a lifthez értek. Klára nem nézett ki az udvarra, csak ahogy felértek a negyedikre. Egy test volt a kövön. Egy ember. „Ne nézz le”, szólít rá Tamásra. Ő egyszer odapillantott még. A test rángott. A vér a fejből folyt a kőre, és egyre terjedt körülötte. „Még jó, hogy nem énrám ugrott!”, kiáltotta egy lakó az ajtaja előtt. „A zsidó cafat.”

„Célt tévesztett”, mondta egy másik az első emeleten.

„Nem, szerintem odafigyelt”, mondta másvalaki a harmadikon, halkabban az előzőknél, „udvariasan viselkedett, szépen kívárta, hogy senki se legyen alatta.”

„Kit kell ilyenkor kihívni? Mentőt? Rendőrt?”

„Ólom se nézheti meg?”

„Ólom se.” Klára gyorsan nyitotta az ajtót, és benyomta Tamást maga előtt.

Aztán legközelebb a masszózzal ment a húga lakására. Guzmitsné erős alkat volt, ahogy arra számítani is lehet egy masszóz esetében, bár Klára valamiféle finomságot is elvárt volna tőle. Semmi kedve nem volt levetkőzni előtte, és hagyni, hogy hozzáérjen. Szinte

kapóra jött a más természetű sürgős intéznie. Mindenesetre egyeztetett vele következő időpontot is, amikor tényleg sor kerül majd kezelésre, de az már csak a némettel való újabb találkozás után lesz – feltéve, hogy Michael tényleg el tud jönni a hangversenyre.

A házon nem lógott fekete zászló – persze miért is akasztották volna ki? Az udvar köve felsikálva – nem emlékeztetett semmi az öngyilkos nőre. Másrészt Klárának nem volt szüksége emlékeztetőre, anélkül is visszhangzott még benne a csattanás, és ott volt a terjeszkedő vértócsa a szeme előtt. Guzmitsné viszont nem tudott az esetről, számára nem utalt rá semmi, és Klára sem hozta előtte szóba. A nyelvén volt pedig. De jobbnak látta magába fojtani. Viszont sok mindent magától is tudott Guzmitsné, például, hogy Anni lakásában miért szednek össze holmikat, pakolnak tele bőröndöket és háztisztítókat, és cipelik ki Újpestre. És még csak egy cinkos hunyorítással se jelezte Klárának, hogy tudja, rejtőzködő zsidólánynak segítenek az akcióval.

Guzmitsné természetes mozdulattal nyúlt a nehezebb hurcolni valókért.

Baj nélkül értek ki Újpestre. Anni teával és keksszel kínálta őket, de nem fogadták el, siettek haza. A villamoson, a városba visszajövet már beszélgettek. Guzmitsné figyelte az egyik képre, ami színpadi jelmezben ábrázolta Annit, és eldicselkedett vele, hogy az ő lánya szintén táncosnő. Na jó, egyelőre nem a Belvárosi Színházban lehet látni, nem is párizsi színpadokon, mint Klára húgát, de állítólag szép jövő áll előtte.

„Már akkora gyereke van? Olyan fiatalnak látom.”

„Fiatalon születtem. Észre se vettem, és már terhes voltam. Szerencsére a pasas elvett. Aztán meg lelépett hamar, így utólag nem bánom. Az is szerencse volt.”

„Hogy szólíthatom, kedves...? A keresztneve.”

„Zsóka.”

Guzmitsné Zsóka kipattintotta a táskája zárját, és elővette a tárcáját. Voltak fotók régiesen öltözött idős emberekről, azokat nem mutatta, csak azt, amin ő látszott az urával, azután a lányáról készült képeket, kezdve a babakori pucéran hasalóstól a trikós, tüllszoknyásig.

„Ó, hát veszedelmesen csinos...”

„Van neki vőlegénye. Egy táncos-komikus színész. Együtt szerződtek egy vándortársulathoz, ami honvédeknek játszik. Hétszámra nem látom a kislányomat bizony.”

„Hanem az ura egy jóképű, egy roppant jóképű pasas.”

„Most már úgy mondom inkább, hogy egy nyavalyás, egy balfácán pasas. Amúgy az ilyen képben az a jó, hogy nem öregszik. Ellentétben az emberrel, ami meg nagyon is öregszik. Józsikám, milyen lehet most? Nem bazsalyog ilyen teliszájjal, arra leteszem a nagy esküt. Három fogát már azalatt elvesztette, amíg együtt voltunk: egyet a fogorvos húzott ki, mert begennyedt, kettőt a kocsmában ütöttek ki neki, mert részegen kötekedett.”

Ott, a villamoson adta át Guzmitsnének az aznapi munkadíját Klára, némi borralóval kiegészítve.

A német megjelent vasárnap. Mindketten jóval a kezdés előtt a Vigadóhoz érkeztek, aminek sok oka lehetett, de az látszott legvalószínűbbnek, hogy alig várták már ezt az alkalmat.

„De ez most más műsor lesz, mint a szerdai. Giesekingnek nem volt kedve ugyanazt kétszer előadni. Nem bánja, Michael?”

„Elégedett vagyok ezzel a mostani alkalommal. Klára szerencsés, de nem irigylem érte.”
„Ne is irigyeljen, mert maga miatt van. Nem lettem volna ennyire telhetetlen, hogy kétszer is meghallgassam.”

„Tudja mit, Klára? Majd elmeséli, mit játszott a múltkor, és hogyan.”

Hogy lássanak a mögötte ülők, levette a sapkáját, és az ölébe tette.

Mögöttük valaki halkra fogott hangon, de azért néhány széknyi távolságban még tisztán érthetően azt fejtegette, hogy biztos nem véletlenül választotta a maestro a hangverseny nyitódarabjává Bach *Olasz koncertjét*: „Most, amikor hosszú, keserves ostrom után elesett Monte Cassino! Kiállítás ez a német és az olasz nemzet szövetségéért, kiállítás Európáért.” „Nem lehet, hogy csak mert a Gieseking szereti ezt a művet, és amikor kiderült, hogy maradhat Budapesten még néhány napot, és adhat még egy koncertet, és elővett egy cetlit, ez jutott először az eszébe, és felírta?”, kérdezte valaki más.

„De tényleg, minek köszönhetjük ezt az estét?”, kérdezte Klára később, már otthon a Vízivárosban. A német az előszobában hagyta a sapkáján kívül a zubbonyát is, az inggallérját kigombolta.

„Elintéztem”, mondta nagy komolyan. „Mivelhogy szerettem volna veled együtt meghallgatni. Ezt a kívánságot Gieseking nem hagyhatta figyelmen kívül.” Azután észbe kapott, hogy talán túl hangosan beszélt. „Tamás már lefeküdt?”

„Nincs idehaza. Átvittem a szüleimhez.”

„Jó!”, mondta a német. „Csak az lett volna jobb, ha idehaza van, és találkozhatok vele.” Ez egészen őszintén hangzott.

„Remélem, hogy adódik még rá alkalom. Én úgy gondoltam, jó lesz kettesben lenni egy kicsit. Egy kis konyakot? vagy pálinkát?”

„Örömmel! Most talán pálinkát. Nemrég kóstoltam olyat, ami barackból készült.”

„Ez dió”, magyarázta Klára, miközben töltött.

„Finom... Giesekinggel az a helyzet, hogy folyamatosan utazik. Ide, ha jól emlékszem, Helsinkiből érkezett. Így vállal részt a háborús erőfeszítésekből. Nemrég magas kitüntetés vehetett át, van mit megszolgáljon. Jelen körülmények közt olyan városokat látogat sorra, amelyek a Birodalom területén helyezkednek el, vagy a Birodalom szövetségeseinek és barátainak területén. Ámde az ismert okok folytán előfordul, hogy egyik-másik betervezett hangverseny helyszínét magában foglaló ország egyszer csak megszűnik a Birodalom szövetségese vagy barátja lenni, és arra sem ritkán akad példa, hogy maga a helyszín, vagyis a koncertterem szűnik meg egyik napról a másikra az ellenség bombázása folytán, és abban az esetben a program értelemszerűen törölődik, Gieseking úr azon estéje felszabadul. Nem tartom lehetetlennek, hogy ilyesféle fordulat miatt vált lehetővé a második budapesti koncertje. A pálinka figyelemreméltó, ha szabad, kérek még.”

„Tudod, hogy szabad.”

„Látom, nem félsz a sebhelyeimtől.”

„A férjem harcolt a nagy háborúban. Huszár volt. Többször megsebesült.”

„Értem, akkor neked természetes látvány a seb.”

„Nehogy azt hidd, hogy elsőre az volt. De megszoktam.”

„És megszeretted.”

„Megtanultam szeretni.”

„Ő elmesélte, melyiket hol szerezte, és hogyan? Melyik mennyire fáj?”

„El. Nem kell, hogy te is elmeséld a te sebeid történetét.”

„Végül a sebesüléseibe halt bele?”

„Rákja volt.”

„Értem.”

„Félre ne érts, ha kedved van elmesélni a sebeid történetét, örömmel meghallgatom, Michael. Meddig maradhatsz?”

„Reggelig.”

Mikor Guzmitsné kezelésbe vette a testét, Klára igazat adott Gerti barátnőjének. Továbbra is neheze éreztette magát az asszony erős markának, ám egy idő után nemcsak elviselte és megszokta, hanem meg is nyugodott általa. Erősen kétséges volt, hogy helyes-e viszonyt kezdeni egy német katonával, de így, hogy a szokatlan igénybevételnek kitett tagjait Guzmitsnével masszírozta, kezdett természetesnek tűnni a dolog. Kétséges volt az is, hogy a húga bújtatásának ügyébe helyes-e bevonni ezt a vadidegen nőt – de miután levetkőzött előtte, és hagyta, hogy megérintse, és abba is beavatta, hogy egy német tiszt szeretője lett, valahogy jobban tudott bízni benne. A vízgyógykezelőnő keresztül-kasul belelátott a dolgaiba – így simább volt, mint ha csak egy titkába avatja be.

Volt néhány alkalom, amikor Guzmitsné nem tett mást, csak jött a megbeszélte időben, és pedikűrözte, masszírozta Klárát. Klára frissen főzött teával, keksszel várta. Kezelés után kicsit diskuráltak, a vízgyógykezelőnő nem kíváncsiskodott, és nem is időzött soká, indult a következő címre.

Nyár közepén, amikor az egyik unokatestvére üzent, hogy segítségre szorul, Klára megint Guzmitsnét kérte meg, hogy tartson vele. Az unokatestvér zsidónak minősült, minden enyhítő körülmény nélkül. Zsidó volt a férje is, egy Gáspár nevű mérnök, az előző év ősze óta munkaszolgálatos. Három kisgyerekük volt, a legkisebb épphogy betöltötte az egy évet. Májusban elhagyták Budapestet, és hamis papírokkal a Balatonnál béreltek szobát, hogy mint afféle polgári család, maguk mögött hagyják a füstös és zajos várost, és töltekezzenek a természet szépségeivel. A férj és apa távollétét azzal indokolták, hogy katonai szolgálatot teljesít századosi rangban, és valami bizalmas beosztásban, ami miatt titkos a tartózkodási helye, és sohasem mehet szabadságra.

Gáspárék korábban Bogláron szoktak nyaralni. Tartva tőle, hogy akár a helyiek, akár az oda visszajáró keresztény fürdővendégek felismerik és feljelentik őket, negyvennégy nyarán Gáspárné Siófokot választotta. A nagyobb tömegben jobban elvegyülhetnek, gondolta, de nyugalma csak addig tartott, míg rá nem köszönt egy gimnáziumi osztálytársa. Az a lány utálta őt, most mégis széles mosollyal üdvözölte a sétányon. Gáspárné úgy tett, mintha nem ismerné meg, és zavartan találgatná, vajon ki lehet, aki ismerősként szól hozzá, de félt, hogy rosszul sikerült az alakítása. Habár nem ment többet a gyerekekkel arra a sétányra, egyre nyugtalanabb lett. Elképzelte, hogy az a nő egész Siófokot körbe szaglássza, csak hogy kiderítse, hol laknak, és a csendőrök kezére adhassa őket. Nem bírta tovább, hirtelen összecsomagolt, és hajóval átköltözött az északi partra. Hiába, már nem tudott megnyugodni. A riadalma átragadt a gyerekek-

re. Ők eleve jobban érezték magukat a síófoki szobában, a síófoki parton. Hiányolták az esti programot, a naplementét, abban Füreden nem lehetett részük. Ráadásul Gáspárné óvatosságból a város fölött, a szőlőhegyen vett ki szobát, ahonnan fáradságosan tudtak csak a partra jutni, még fáradságosabban vissza.

Egyszer a strandon, miközben ő a pléden alvó kicsi mellett olvasott, és a nagyobb gyerekek a víz szélén pancsoltak, egy idegen gyerek lerántotta és elhajította a négyéves fiú fürdőnadrágját. Gáspárné a harsogó nevetésre figyelt fel. A fia nem volt körülmetélve, de Gáspárné arra gondolt, a gyerekek arra számítottak. Törülközőbe takarta a kisfiút. Jó, legalább láthatták, meggyőződhetek róla, hogy keresztények vagyunk, nyugtatta magát, nem nagy sikerrel. Körülbelül egy héttel később a szállásuk közelében, a hegyi úton álltak, és nézték a légicsatát. Amerikai bombázók tartottak Budapest felé, német vadászpilóták támadták őket. Egy sérült bombázó zuhanni kezdett, és az egyik gyerekből kicsúszott, hogy „jaj, ne”, amit meghallott egy szőlőben dolgozó bácsi. „Maguk persze azoknak drukkolnak, na szép!” Gáspárné sietett megmagyarázni, hogy ők azért a német gépért aggódnak, ami füstölve menekül egy amerikai kísérő vadász elől, és elvonszolta a gyerekeket. Aznap este táviratozott Kláranak, hogy segítsen, ha tud. Pénzre is szükség volt. Mindkét szállást előre kellett fizetni, azok a pénzek elvesztek.

Klára a férje révén ismert egy öregurat, akinek volt egy háza a Dunakanyarban. Vendégeskedtek nála néhányszor. Klára tudta, hogy azon a nyáron nem költözik ki Budapestről, legfeljebb néha látogat ki, hogy megnézzék, minden rendben van-e. Őt kérdezte meg, odaadná-e a házat. Az öregúr azt hitte, Klára szeretne odavonulni Tamással, és örült az ötletnek. Mikor a kulcsokért ugrott fel, akkor vallotta be Klára, hogy egyelőre nem akar kiköltözni a városból, az unokatestvére menne Nagymarosra. Az öregúr kicsit csodálkozott, de nem mondta, hogy akkor inkább mégse adja oda a házat. Klára pedig hozzátette, hogy kicsivel később valószínűleg ő is kivonul a Dunakanyarba Tamással. A házban bőven elfér két nő és négy gyerek.

És aztán hívta Guzmitsnét, kérte, hogy jöjjön el hozzá, amilyen gyorsan csak tud.

Semmi értelme sem lett volna titkolózni előtte, és magyarázni sem kellett. Ráér-e holnap, kedves Zsóka, és harmadnap is, mert előfordulhat, hogy nem tudjuk egy nap alatt lebonyolítani a küldetést, közbejöhethet ez meg az, például légitámadások vagy razziák. És hozzátette, hogy ez nagyon nagy segítség, és igyekszik meghálálni majd. Ha előre egyeztetett kezelést kell halasztani emiatt, fizeti a kiesett bevételt.

Guzmitsné nem vágta rá rögtön az igent. Figyelmesen végig hallgatta, hogy korán reggel indulnának a Dél felé. Füreden elmennének Klára unokatestvéreért és a gyerekekért a szállásukra, segítenének kiköltözni, lehurcolkodni a pályaudvarra, és ha lehet, gyorsan még élelmiszereket is vásárolnának. Részint az útra, részint, hogy hasonlítsanak az élelmes utazókra, akik vidéki beszerző körutakat bonyolítanak. Aztán vinnak vissza a Dél felé. Szóba sem jöhet, hogy Budapesten akárhová fölmenjenek. Taxit fognak, áthajtanak a Nyugat felé, és az első vonattal továbbmennek Nagymarosra.

„Ugye ezek zsidók?”

„Igen, zsidók, de keresztény iratokkal.”

„Aha.”

„Az iratok jók, csak az a hölgy az utóbbi időben kezdte magát rosszul érezni Füreden.”

„Pedig az időjárásra nem lehet panasz, én úgy tudom”, mondta a vízgyógykezelőnő.

„Vihar várható”, felelte Klára. „Nagyon nagyra értékelem, ha Zsóka segít ebben az ügyben. Sőt, már azt is, hogy volt olyan kedves, és eljött konzultálni velem”, mond-

ta Klára. Elővette a pénztárcáját, és kihúzott egy ötven pengős bankjegyet. Szándékosan úgy csinálta, hogy Guzmitsné lássa, vannak még bankók a tárcában. Átnyújtotta az asztal fölé.

Guzmitsné kinyúlt érte, és azt mondta: „Jó, Klárka. Idejőjnek indulás előtt?”

„Nem kell, Zsóka. Elég, ha a Déli vasúton találkozunk. Messziről jön, minek teygen még kerülőt is miattam...”

Tamást még délután elvitte a szüleihez. Ezúttal a fia nem akarta elengedni. Magához rántotta, tartotta minden erejével.

Ha Guzmitsné nem vállalta volna a kíséretet, akkor Tamást vitte volna magával Klára. De mégis így a jobb. Bár ki tudja?

„Csak két nap, Tomi! Legkésőbb két nap múlva itt leszek érted, és vislek haza. Engedj el, kérlek...”

„Odaadom Ólom Pált. Vigyázzon rád. És te is vigyázol rá, ugye? Visszahozod?”

Klára aznap este még a némettel is találkozott. Alvásra kevés idő maradt, így volt jó. Kevesebbet kellett azon rágódni, mi lesz, ha valami épp ebben a két napban történik a szüleiével és Tamással, vagy ha őt fogják el valahol az úton, netán a vonatot éri bombatámadás: mi lesz, ha nem maradhatnak együtt? Ettől függetlenül is jó volt Michaellel. Guzmitsné meglátta rajta reggel, látta a mozdulatait. Ahogy Klára a vagonba fellibbent, ahogy a hátizsákját meg a fonott kosarát a csomagtartóra föltette, és magába nyúlt a teste. Guzmitsné nem hagyta szó nélkül, nevettek. „Nem dolgoztam hiába, látom”, mondta.

Klára vitt az útra termoszban teát, Guzmitsné pogácsákat. Klára azt érezte, akárki pillant rájuk, biztos nem keltenek gyanút a morzsás ruhájukban. Hosszú időre eltávolozott tőle a veszélyérzet. A bőre alatt ficáncoló izgalom nem veszélyes akcióhoz, hanem nyaraláshoz illett. Mintha nemsokára fürdőruhát öltve a tóba gázolhatna, elsőre meglehet, hogy hideg, de hamar kellemessé válik, este pedig a kerthelyiségben lesz zene és tánc. Közben tudta, hogy más célból indultak útnak, nem lesz része se fürdésben, se táncban, de ha már megvolt, nem akarta szétfoszlatni magában a kellemes kaland érzetét, és alig várta, hogy a vagonablak keretében megjelenjen a Balaton. Amikor odaértek, és kitérültek előttük a tó, le nem vette a szemét róla. Jobb, hogy nem Tamással jött: neki nagyon rossz lenne fürdés nélkül visszafordulni, újra eltávolodni a Balatontól, gondolta. Párás volt a levegő, Kenesétől nem lehetett ellátni Tihanyig, ami stabil jó időt jelzett. ■ ■ ■

A szerző ezúton is köszöni, hogy az Erzsébetvárosi Irodalmi Ösztöndíjprogram támogatásával dolgozhatott regényén.

Zoltán Gábor Budapesten született 1960-ban. Kötetei: *Vásárlók könyve* (novellák, 1997, JAK-Kijárat), *Érények könyve* (novellák, 1999, Magvető), *Szőlőt venni* (regény, 2001, Magvető), *Fekete bársony* (regény, 2008, Jelenkor), *Orgia* (regény, 2016, Kalligram), *Szomszéd* (esszéregény, 2018, Kalligram), *Szép versek 1944* (abszurd antológia, 2020, Kalligram), *Levegőt venni* (novellák, 2022, Kalligram).



Ház, háború, halott

„A költőnek az volt a szándéka, hogy még hat regényt ír, amelyben kifejtette volna nézeteit a fizikáról, a polgári életről, a háborúról, a történelemről, a politikáról és a szerelemről, ahogyan az Ofterdingenben a költészetről tette.”

Ludwig Tieck kiegészítése Novalis *Heinrich von Ofterdingen* című regényéhez

„És gyermekeket hagynak maguk után, hogy halál mindig újra legyen.”

Hérakleitosz

Hallgatja, ahogy a szemközti pékségből kenyeret rakodnak egy furgonba. Nem hallgatja, hanem hallja. Egyenletesen jár a motor, tepsziszertű valamiket húznak a járdán, csúszik, serreg, csiszatol a fém az aszfalton. Nem hangos, de nem jó hallani. Két-három férfi, nem kiabálnak, nem is suttognak, (K) nem érti, mit beszélnek. Hajnal négy felé járhat. Vagy öt, nem nézi meg, hány óra.

Az se jut eszébe, hová pakolta a telefonját.

Megfordul, a fejére teszi a kispárnát.

Fölkel, nem nyitja ki az ablakot, nem néz ki. Basszon középük valamit?

Aztán abbamarad a súrlódás, az eddigi zajhoz képest hangos csattanással belökik a teherautó ajtaját, a sofőr gázt ad. Lassan távolodó motorhang. Kimegy, megereszti a csapot, iszik, visszafekszik.

Nem megy ki. Havazik. Van egy fél kenyér, még két zsemle, tejszín, két dobozos sör, kefir, kidobja a felét. Meleg van, jól zár az ablak, vízszintesen zuhog a hó. Nézi a karján a piros csíkokat, csodálkozik rajta, piros csíkok, jé. A párnahuzat gyűrődései, elfeküdte, úgy látszik. Mindjárt ki lesz nyitva a laptop. Kinyitja, a pulóvere ujjával törölgeti a képernyőről a port. Lényegében üres a hűtő, egy mustárosüveg, egy ásványvizes palack, egy tojás, semmi teteje semminek. Semmi alapja semminek. Ráfeküdt a szemüvegére, csak most veszi észre. Indul, az ajtónál visszafordul, a kertkaputól visszafordul, becsukja a kaput, ráfordítja a kulcsot, zsebre vágja, aztán vissza, előkotorja a kulcsot, morog maga elé.

(K) a nyarakat Szentistvántelegen töltötte. A Telepen füstillat volt. (K) gyerek volt. Elégetett fű, mindenféle égett gízgaz szaga, olvadt kátrány szaga, a hévmegállónál, a kis tavacska mellett mocsárszag, a Duna mellett Duna-szag. Fűszag.

Fa.

Virág, bozót, napszag, nyárillet.

Bukszusbokorillet.

A futball-labda bőrszaga.

Nem falu, bár sokan az itteniek közül a pomázi téeszben dolgoztak, és itt-ott tartottak disznót is, volt itt-ott disznószag. A területet a húszas években parcellázták rendszer négyzethálósra, főút, két szélsőút, tíz vagy tizenegy keresztutca, jelentősebb magyarookról elnevezve. Arany János, Petőfi Sándor, Kinizsi Pál, ilyenekről. Egyszer rendszeren meg kéne számolni, gondolja (K). És megtanulni sorban.

Martinovits. Széchenyi, Rákóczi, Mátyás király. Dobó István. Zrínyi Ilona.

Árpád.

Attila.

A harmincas években épült tucatnyi elegáns, palatető, stílustalanul stílusos családi ház, terméskő alapzattal, vakablakokkal, stukkóval, a telkek körül Haidekker-kerítéssel, az árokpártokon végig, mindkét oldalon, a keresztutcákban is cseresznyefasor. Évtizedek alatt teljesen beépült a Telep, a vegyesbolttal szemben levő teret, ahol a telepi fiúk fociztak délutánonként, elfoglalta az iskola, az átlósan szemben lévő másik pályát pedig egy végképp oda nem illő, emeletes panelház. Néha azon a grondon játszottak, ki tudja, miért. Ez ment mindennap, futballoztak késő estig.

Ha nagyon zuhogott, akkor nem.

Hogy akkor mit csináltak?

(K) olvas, amíg koromsötét nem lesz, aztán még kicsit gyertya vagy petróleumlámpa mellett. Délelőtt lejár a Dunához vagy a bányatavakhoz. Boltba. Átbiciklizik Buda-kalászra ivóvízért. Kiül a diófa alá a nyugszékbe. Csikorgatja a sóderkavicsot a nyugágy vasa. Volt egy kisebb, sóderrel felszórt négyszög az orgonabokorsor mellett, a diófa alatt, ott ücsörgött,

bármily idillikusan hangzik is így. Akármilyen hülyén hangzik is. Nyilván idilli volt, azért hangzik hülyén.

Őt felé felrángálta a tornacsukáját, és kibringázott a pályára. A helybéli fiúk befogadták, legalábbis tudomásul vették, a játék elrendezi a viszonyokat, hibátlanul kijelöli a pozíciókat, megfelelő helyre került a hierarchiában. Ugyanakkor meg mégiscsak pestinek számított, nem lett igazán beavatva.

Olykor jobban, olykor sehogy, ezt érteni vélte.

Értette, és nem, mindenesetre tudomásul vette. Parasztyerekek, HÉV-vel mindössze huszonnyolc percre a Margit híd budai hídfőjétől, ez így túl sommás, mert voltak köztük parasztyerekek és nem parasztyerekek. Mindenesetre vidékiek, bár csupán olyasmi éppcsak-28-percre vidékiek, akkoriban ez mégis több volt. Hosszabb és távoli.

Kinyitja a hűtőszekrényt, nézi, mi a helyzet, becsukja. Mi van, mi nincs.

Aha.

Van benne ez-az, de semmi olyan. Amitől kedve kerekedne.

Halk cuppanással nyílik az ajtó, szinte magától, az egyik üveg rosszul lett, úgy látszik, bepakolva. Keresztben áll egy zsírpapírba göngyölt puhaság, dögölt ügy, (K)-nak egyáltalán nincs hangulata megnézni, mi a fene lehet. Kimegy a Telepre, gondolja, majd főz neki az anyja.

És kiül a kertbe.

Aztán mindenféle érdektelen, följegyezni nem érdemes dolgot csinál, mint Wotan, amikor készakarva nem hajlandó megoldani a legsürgősebb ügyeket. Mert ha megoldja, vége. Mert akkor bekukkant a nyíláson a vég. Mert bármi megoldás végzetes. Amikor az istennek sem képes megoldani a helyzetet, mivel a helyzet nem megoldható.

Harmadik emelet, az ablakok a Rózsa utcára nyílnak. Délelőtt besüt a nap. Felhívom az anyámat, és mondom neki, hogy főzzön valamit, gondolja (K). Kimegyek hozzád, főzhetnél is, mondja neki a telefonba. Kimenni, az a Telep.

Amikor *kimentek*, a család kiment a telekre. Hatvanas évek, kiskert almafával. Szilva-fa, hátul, a szomszédasszony tyúkólja előtt göcsörtösen nőtt, öreg cseresznyefa, mellette vékony meggyfák, két sárgabarackfa. Kajszi, rózsa. Eperágyás, mogyoróbokor, kétszáz négyszögöl, középen betonépületecske, szoba terasszal, nyárikonyhával. Villany nincs.

Víz sincs, a szomszédból hozták a vizet az Irénkéék kerekeskútjáról. Felhúzkod a vödör, kiugrik belőle egy béka. *Egyszer* kiugrott belőle egy béka.

Egyszer volt ilyen, de akkor volt.

Felhúztak a kútból egy vödör vizet, a kecskebéka kizuttyan belőle.

Kimenni a kiskertbe az anyyi, hogy összehajtották a szülei a cókómókot, a hatos vilamossal átzörögtek a Margit hídon a szentendrei HÉV végállomásáig, és fél óra múlva leszálltak Szentistvántelep megállónál. Aztán öt perc séta.

És a mindent beborító zöld.

Virágzás, hervadás, bogárzaj, ez volt, most viszont telefonál az anyjának, aki a Telepen lakik, (K) testvérenek a házában, és közli vele, hogy kimegy, lesz-e kaja. Akkor határozta el végleg, telefonálás közben, hogy vesz ott valamit.

Ahogy felébredt, ez jutott eszébe, és telefonálás közben eldöntötte. Házat vesz, nem valamit, bár ezt így túlzás lett volna még saját magának is kijelentenie, mert nem volt pénz rá. A negyede sem annak, ami kell majd. Két egység a tízhez. Azt se tudta, mi az aktuális helyzet, mennyibe kerül bármi, de el volt döntve. Már a telefonálás előtt eldőlt. Nem gondolkodott rajta, hanem kitalálta.

Ha ez nem is a legjobb szó ide. A serreg meg csiszatol sem a legjobb szavak, a program pirossal aláhúzza. Szépek, de nem jók.

Lemegy a kocsijához. Április vége, süt a nap, a legrosszabb együttállás, túl szép így, nem felel meg annak, amire használni akarja. Hogy találjon magának helyet. Változtasson az életén stb. A legkevésbé jó vad cseresznyevirágzásban kimenni a Telepre, ahol a felesége gyerekkorát töltötte.

Leszalad a lépcsőn, beleütközik Imrébe. Imre a kapuban ácsorog. Ahol szokott. Támasztja a falat, a szája sarkában cigaretta, figyel, ki mikor jön és megy. Kilép a sarki élelmiszerboltból, a pénztárosnők megkönnyebbülten a plafonra néznek, egymásra néznek, pofákat vágnak, pedig az előbb még bőven kacarásztak azon a tengersok

ökörségen, amit Imre összehordott nekik. A pékség előtt marháskodik a pékekkel, vagy a kulcsos Mariék műhelye ajtajából fütttyentget vidáman, mintha különleges esemény volna, hogy meglátta (K)-t. Aztán némi poénkodás után letörli magáról a mosolyt, és álkomolyan, fontoskodva magyarázni kezd, miért nem ide álltál, baszd meg, az autóddal, miért oda!

Oda!

Pedig itt is volt hely, mutogat, közben gondterhelten ingatja a fejét, jelezvén, hogy (K) mennyire nem ügyes vagy élelmes, nem figyel semmire.

De mos' áruld már el nekem, mér' nem erre a helyre álltál, baszki!

Hogy folyik a vécében a víz, muszáj lesz kicserélni a tartályt, és lassacskán már aktuális volna az olajcsere, ha nem szólna, (K) biztos elfelejtkezne róla, de mielőtt igazából belefogna, (K) közbevág, szevasz Imre, most indulok Szentistvántelepre. Házát venni.

Mit venni?

Kinézek magamnak egy kertes házat, megveszem, és odaköltözök.

Imre néz (K)-ra, félrefordul, röviden bólint, látszik, ahogy belemegy, szinte azonnal átáll hozzá. Aha.

És homlokráncolás.

Ilyenkor át szokott állni, ha nem is mindig ennyire egyből, de aztán egész szívéből. Elmerül körülötte minden, elsüllyesztí a bajait, és már sorolja is, hogy mihez fogjanak, (K) meg ő, mit kell *mindenképp* csinálni, mi a teendő. Azonnal, töprengés nélkül.

Hogy majd megy (K)-val, és megmondja, hogy szerinte, és így tovább, alig lehet leállítani.

Nem is lehet, (K) otthagya, beül a kocsijába, ezzel állítja le. Jól van, mondja neki, most rohanok, mert vár az anyám. Ettől Imre leolvad az ügyről, (K) anyja szent neki, elterül a képén a mosoly, puszilom a Nyuszi nénit, mondja, ezt (K) már nem hallja, mert jár a motor, és nem engedi le az ablakot. Imre szélesen mosolyogva áll a járda szélén, (K) még látja a visszapillantóból.

Sokáig, mert épp pirosat kap az Izabella sarkánál.

Már meghalt.

Még mindig látni.

(K) felül az ágyon. Hangos dörrenés az utcán a pékség előtt, erre ébred. Sokáig gubbaszt az ágy szélén, nem kapcsol villanyt, nem nézi meg az órát. Kimegy a fürdőszobába. Csak az egyik lábán van papucs, a másikat nem találja a sötétben, nem is nagyon keresi. Ráragad valami kavicszerű a meztelen talpára. Az utcáról az elégségesnél több fény szűrődik be. Igen, el fog innen költözni. Behunyt szemmel jön vissza, és bár sokezerszer megtette ezt az utat, az ajtófélfának ütközik. Belebotlik a papucsba. Ha elköltözik, mindenbe belebotlik majd.

Megvárja, míg zöldre vált a szemafor, átugrat síneken, a körforgalomban a Kalászt és Szentendrért összekötő országútra kanyarodik, nagyjából ezer méter múlva balra befordul a Telepre. Megáll az első ház előtt. Ahogy csönget, azonnal kidugja a fejét egy középkorú nő. Mintha várta volna. Valakit biztos várt. Összehúzott szemmel nézi (K)-t, még nem döntötte el, hogy megismeri-e. Vagy tényleg nem lát szemüveg nélkül. Jan-

kovics felesége. (K) sem ismeri meg, húsz éve nem látta, a körúton elmenne mellette. Lehet, hogy harminc éve. Az sok.

Csak ő lehet, Jankovics felesége, túlhízva.

Túl van hízva, ez jut (K) eszébe.

Áll a nő a verandán, a kilincsbe kapaszkodik, nem lép közelebb. Jó napot, mondja (K). Túl hangosan.

Ez hangosra sikerült, a francba, kicsit, úgy látszik, zavarban van. Nem fogja tegezni a nőt, ezt abban a pillanatban határozta el. Talán, ha vékonyabb lenne.

Vagy még vastagabb.

Igazából tegezhetné is, és azért beszél ennyire hangosan, hogy megússza az egézet. Túl kerüljön rajta. Az öregúr nincs? kérdezi. Körülbelül mindenki zavarban van amúgy, a zavar belénk van szerelve.

Volt disznó is. A szomszédék disznója, neve Cilike, vagy ehhez hasonló, és bűdös volt. Bűdös lehetett az a Cili, gondolja (K), nem mintha emlékezne rá, hogy bűdös volt-e vagy sem, vagy hogy miféle az a bűz igazából. Milyen legyen egy disznó, ha nem bűdös?

Az ember is bűdös.

Az ember nem disznó, és bűdös.

A Szélpál fiúk mezítláb fociztak. Keményen, mindenkinek leszegett fejjel nekirohanna, mintha egyszer így határoztak volna. Megbeszélték, mindenkit le kell rohanni, és annyi. A Nyali ügyes, de folyton elbohóckodja, aztán röhög rajta. Bors Öcsi is marhul, egymást majmolják. A kurva anyádat, üvölti az Öcsi Nyali arcába, a te kurva anyádat, üvölt vissza Nyali ugyanabban a hangmagasságban, ezzel el van intézve. Sárosi Tibi jó, Jankovics hibátlan. Semmi nem lett belőlük.

De hát mégis, minek kellett volna lenni belőlük! Nem lett belőlük *mondjuk például* futballista. De miért lett volna belőlük például futballista?

Már egyik sem él.

Ez él még, az már nem.

Siet Lacika a főutca közepén, imbolyog a feje. Jobbra, balra. Jobb, bal, jobb, bal.

Inog.

Pont az út közepén megy, látszik rajta, hogy erre a pont középre koncentrált. Lacika hatvan legalább, és (K) képes úgy nézni őt, hogy az ettől visszafiatalodik. Nem Laci fiatalodik, hanem a kép. Amit a Lacikából lát. Gyerek Laci.

Öreg látvány.

Alt László.

Átalakul az öreg látvány gyereklátvánnyá, tudsz úgy nézni az élőkre, mintha már meghaltak volna. Lacika feje bimbamozott a nyakán. Amikor a plébános kísétált a templom elé harangozni misére, Laci, mint a tébolyodott, rohant a harangállványhoz, *széles* vigyorgással. Széles fej, széles vigyor. Most öreg.

Nem mosolyog, elnyílt szájjal siet hazafelé, felszege a fejét, mintha figyelne valamit az égen. Lát valamit?

Ki fogja majd le ennek az embernek a szemét?

Volt egyszer egy ember, szakálla volt, kender. (K) úgy nézi, ahogy pestiek néznek egy parasztot. Zsidók nézik a gójt.

Ásni. Izom. Izzad. A zsidó fiúk máshogy izzadnak, és másként tapad rajtuk az izom. A zsidók nem ásna. A kibucban ásna. Kapálna is, nekik is van izmuk. A téészen a zsidók nem kapálna, mert ott paraszta kapálna.

Ásna, meg mindenféle.

Kefélna a szénakazalban.

Kóservágás meya a kibucban, nem csak úgy ledöfik a disznót pálinkázás közben, mint a magyarok. Szertartásosan ledöfik a disznót a paraszta. A kibucban nem vágnak disznót. Ott a zsidók paraszta, a paraszta is zsidók, a téeszcsében viszont magyarok kapálna. Vagy tóta.

Vagy a svábok.

A telepiek svábok és szerbek, német nevük van, vagy szerb, de mindenki magyar. Zsidók nincsenek. Állítólag volt *egy*, az öreg Jankovics szerint. Itt laktak, mondta. Mutogatta (K)-nak az eladó házata.

Nem derült ki, hogy *egy* egész zsidó család, vagy *egy* főszer magában.

(K) kihozza a sufniból az apja ásóját. Vacak ásó, lecsúszik róla a lába. Rendes ásóról az embernek nem csúszik le a lába. Csak ha úgy akarja.

Az öreg Jankovics. Kilencvenvalahány. Beül (K) mellé, nyög *egy* rövidet. Érezhető, hogy *egy* hosszabb nyögést rövidített le. Hány éves tetszik lenni? Kilencvennyolc. Hang nélkül nevet, kilátszik a fogínye.

Múltam.

Nem csúnya, hanem öreg.

Aztán beszél, gyakorlatilag folyamatosan, ahogy kacskaringóznak végig a Telep melékutcaín, csak akkor függeszti fel a mondókáját, ha eladó ház mellé érnek. Ez is, int a fejével.

Az is ott.

Ja, az nem, az elkelt. És azonnal mondja is, hogy mennyiért, azt (K) már végképp nem hiszi el. Szép ház, nem? Mosolyog, kivillantja a nyelvét, villámsebesen lenyalja a szája széléről a fehér lepedéket. Elkelt, így mondja. Az árat nem tudja, honnan tudná, de úgy tesz, mintha tudná. Van, amelyiket tényleg tudja körülbelül. Na, és ez itt, mondja. (K) megáll.

Igen.

(K) háza.

Jankovics bácsi *egy* háza mutat. (K) kikapcsolja a motort.

Nem (K) háza, csak lesz. Ez biztos. Semmi más. Jó, morog maga elé.

Leállítja a motort, kiszáll, csönget. Vár kicsit, pedig látszik, hogy nincs senki otthon. Nincs itthon a Magda, szól ki az autóból az öreg. (K) még egyszer hosszan megnyomja a csengőt. Rossz a kedve. A kerítés mögött, közvetlenül a kapu tövében ez az égig érő fenyőfa már gyerekkorában is megvolt. Érzi, hogy éhes. Bableves lesz főtt csü-

lökkel. Hazaviszi Jankovics bácsit. Nem tud kiszállni, ki kell cibálni az öreget a kocsi-
ból. Vegyen reszelt tormát?

A ház Magda tulajdona, (K) soha nem látta így, ilyen közelről, csak a kerítésen kereszt-
tül. Belép a kertkapun, megy Magda után, úgy nézi az egész dzsungelt, mintha az övé
volna. Így egész másképp *néz ki*, nem?

Honnan tör elő egy oroszlán.

Valami egy ideig másoké, aztán az övé lesz, aztán megint nem. Más emberek szaga,
mások után az övé, majd egyszer megint másoké, így változnak a szagok.

Meg bármi.

Magda lépeget előtte, szerencsére elég lassan. Ilyen növény, olyan növény, (K) egyi-
ket sem ismeri. Repkény, tulipán. Bukszusbokor, ezt ismeri. Megveszi mindenestül,
csak még az a kis baj, hogy nincs pénze. Hic sunt leones.

A pakolják a kenyeret három évvel később volt. Igaz, hogy állandóan pakolnak, hal-
lod vagy sem. Ha mélyen alszol, nem hallod. Meg ha nem vagy otthon. Imre nyom-
ban tudomásul veszi, hogy nem lesz semmi a lakástatarozásból, azonnal rákezd a csi-
náltassál *mindenképp* egy rácsot az ajtód elé szövegre. Na, akkor hívjam őket? Az őket
a rácsosok. Egyből belekezd, ha összefutnak, később már nem is mondja, csak muto-
gatja az ajtajuk előtti szuper rácsot. Ide nem jön be senki.

Megrázza, hogy (K) lássa, milyen stabil vaskapu.

Ide aztán, baszd meg, nem jönnek be!

A fejével a folyosó másik végén lakó cigányok felé int.

Népes cigány család, nem tudni, hány tagú, gyakran feltűnnek teljesen ismeretlen
figurák. A főnök vagy micsoda, nagydarab férfi, attól főnök, hogy kiabál. Azért kia-
bál, mert főnök.

A többi nem kiabál, azok nem főnökök.

Imre az elsők lakik, szemben a lifttel, és vagy az ablakban könyököl, vagy az utcán
haverkodik bárkivel, akit el bír kapni. Ügyeket intéz, unatkozik, barátkozik. Kivéve
a nagydarab Lajost, mert azzal nem haverkodik. Lajos cigány, és Imre még magának
se mondaná meg, hogy azért nem haverkodik Lajossal, mert az cigány, de azért nem
haverkodik vele. A pékség zaját nem hallja, nem a Rózsára nyílnak az ablakai, ha (K)
mondja neki, csak hümmög rá, nem foglalkozik vele, nem figyel oda, azon jár az agya,
hogy (K) mit csináljon vagy csináltasson. Például az ajtaja elé vasrácsot.

Vasrács!

Ilyet, mondja büszkén, és megrázza a rácsot az ajtaja előtt.

Leöntöm a pékeket egy vödör vízzel, gondolja (K). Ül az ágyon. Hajnal van.

Zajonganak.

Ült az ágyon, ez biztos.

Fölkászalódik, kicsoszog a konyhába. Nem megy ki a füléből a zaj. Jó, elköltözöm,
mondja maga elé. Kutya, kecske, kakas, madarak, bogarak, eladom a lakást, házat ve-
szek a Telepen! Kecske nincs.

Disznó sincs, az be van tiltva. A kecske is be van tiltva. Imre meghalt. A lakását el-
adták, az új tulaj leszedette a rácsot az ajtó elől. Nem emlékszik rá, milyen a kecskeszag.

(K) apja nem iszik. Cigarettazik, nem sokat, fél dobozzal, ami azért elég sok, mégsem annyit, mint (K) anyja. (K)-nak tetszett a cigarettafüst szaga, és tetszett neki, hogy ihat egy fél pohár fehér bor a vasárnapi ebéd közben. Még sorolhatnád, hogy mi volt tetszett neki.

A családi majomszeretet, az voltaképp jó volt, csak fárasztó.

Először a múlt hétről megmarad pár kortyot tölti ki az apja, aztán az új palack. Akkurátusan kinyit egy üveg szürkebarátot, megkóstolja, nem savanyú-e. (K) apja az Eötvös Gimnázium csapatában futballozott, a KISOK-bajnokságban, a Sárosi-fivérekkel. Stefancsics György. Béla és László.

Tervet szívott. Tüdőrákban halt meg. (K) nem cigizik. Illetve kipróbálta párszor a telepí szélsőút egyik bokrában, meg a Falus Ivánék házában, a pincelejáró előtt. Otthon nem próbálja ki. Mert jó gyerek?

A lila-fehér, elegánsan csiszolt kristályhamutartóban mindig van négy-öt cigaret-tacsikk. Egy vagy kettő. (K) anyja nem iszik bort. Sokat szív, semmi baja, kilencvennyolc elmúlt, amikor feladta az egészet. A lakásban füstillat volt. Ha kinyitod az ablakot, a füst kilibeg.

Az illat bennmarad.

A füst is nagyjából bennmarad, a szaga nagyjából kimegy. A fehérre lakkozott ajtók besárgulnak idővel. Idő és füst, ha sokáig áll a cigifüstben a fehérre festett ajtó, sárgulni kezd. Negyed palacknyi maradék bor a spájzban, fölülről a második polcon, (K) apja mindig odateszi, amit nem isznak meg.

Vasárnap, a húsleves után, plusz rántotthús, megisszák.

Este, szellőztetésnél (K) gubbaszt a paplan alatt. (K) húga is gubbaszt, és vacog. (K) igyekszik nem vacogni. Bedől a hideg, elillan a füst. (K) kimegy fogat mosni, amikor kihűlt a lakás, hogy gyakorolja a mit is? Akaraterő. Ahogy felkapcsolja a lámpát, átszalad keresztben az előszoba parkettjén egy svábbogár, eltűnik a szekrény alatt. Füst van a levegőben, jó, de hát annyi minden van a levegőben, te úristen! Galambbúgás, egy repülőgép hangja, két járókelő kiabál egymással, gyújtóznak egy Moszkvicsot. A szemközti házak ablakaiból átszűrődő kék fény is a levegőben van. Vettek tévét, gondolja (K).

Kékes tévén nézik a meccset.

A Kékes tévé kékes fényt ad.

Magda kinyitja a kertkaput, biccent a fejével, indul a ház felé. Bizonytalanul lépeget a vékony lábain. Üljön csak le, int (K)-nak a télikertben. De hova üljön, gondolja (K), minden tele van pakolva fura állagú kacatokkal. Míntha a Magda kissé savanyú képet vágna. (K) az egyik székről a padlóra tesz egy halom újságot meg egy üres lábost, leül.

Na.

Leült.

Túl nagyot reccsen a szék.

Este visszament a házhoz, és némi hezitálás után becsöngetett. Nem való már ez nekem, mondja Magda, és tesz a karjával egy bizonytalan, félkörívű mozdulatot a szobák felé. Fölnéz a plafonra. Egyedül vagyok már mióta!

Már, már.

Túl nagy. Összementem.

Míntha elmosolyodna.

Nyitva a négyszárnyú üveges ajtó, savanyú a levegő, ezt hívják öregszagnak. Hall, négy szoba, szűk konyha, még kisebb fürdőszoba, öregasszonyszággal.

Aztán mondja, hogy mennyibe kerül, mennyiért adná, igazán nem sok. Van kert, a kertben hatalmas fenyőfa, egy öreg diófa, meg mindenféle. Bukszusbokor, fene tudja, miféle bokrok, almafa, barackfa, tulipán. Szóló.

Aranyeső.

Soha nem lesz ennyi pénzem, gondolja (K).

Kér egy kis likőrt?

Kérek.

Da stieg ein Baum.

Szereti (K) a likőrt? Iszik egy pohár mézédés likőrt, sokáig érzi az ízet a szájában. Iszik rá vizet, mégis érzi. Iszik még egy pohárral. Magda gyanakodva nézi.

(K) lefordul a 11-es útról Kalász felé, bekanyarodik a Széchenyi utcába, nem áll meg Jankovicsék előtt. Oda se pillant. Süt a nap, errefelé sütni szokott, olyan, mintha folyvást sütné, három évvel ezelőtt is süttött ilyenkor a nap. Azt a házat már százszor eladták úgysis, gondolja. Rég megszabadult tőle a Magda.

És nagyot bukkan egy fekvőrendőrn.

Eladták a házamat.

Előbb még benéz az anyjához, aki ígért megint bablevest, meg valamit, amit szokott, ha jó kedve van, darázfészek vagy palacsinta, aztán rendesen körbejár a Telepen, gondolja, úgysis ki van írva a kerítésre, melyik ház eladó. Visszakanyarodik Jankovics bácsiért, aki már minimum százéves, és megint beülteti maga mellé.

A háza, égig érő fenyőfával.

Ezerszer elbiciklizett előtte a futballpálya felé, ezerszer eladták már, ezekre így külön nem gondol,

csak most, utólag gondolom, hogy ilyesfélét gondolatott akkoriban.

Három éve nem járt errefelé. Vagy nem így, nem ezzel a most már tényleg lebírhatatlan vágyakozással a szívében. Ide költözik, és kész!

Ha nincs elég pénze is!

Még hozzá azt a házat veszi meg, a három évvel ezelőttit, a baszott magas fenyőfájával, a csodálatos kerítésével, a mulatságosan kicsi tulipánjaival együtt. A rengeteg kis vacak hóvirággal, amikről még nem is tudta, hogy léteznek. Csak mikor már az övé volt a ház, akkor vette észre egy korajanuári reggel, hogy tömegesen bújik kifelé a hó alól a hóvirág.

A pap beszélget velük. A telepi fiúkkal, és (K)-val, aki nem telepi. A telepi fiúk ministráltak, (K) nem. Nincs kiképezve, nem tudná, mit hogyan, beöltözni, térdelés, csengetés, füst, mindenesetre kicsit röstellte, hogy miért nem ministrál. Nem volt igazán kedve a ministrálásához, de irigyelte a fiúkat. Nincs kedve, és irigykedik, ez háború.

Mi nem az?

(K) azon gondolkodik, végül is lett volna-e kedve ministrálni, vagy sem. Ha szólnak, hirtelen van kedved. Hirtelen elmegy a kedved. Lányok mindenesetre nincsenek ott. Ha ott volnának a telepi lányok, végképp nem volna mersze a ministrálásához.

(K) közeledik a ház felé, és izgul. Biztos rég lebontották.

Fölbontották, szét lett újítvá.

Eladta a Magda.

Ahogy odaér, látja, hogy Magda a kertkapunak dőlve az öreg Margittal beszélget. Margit a kerekes székében ül, öblös hangon magyaráz, vezényel hozzá mindkét kezével, Magda megadóan hallgat. Bólogat.

Olykor bólint egyet. Nem néz a Margitra. Mintha így akarná lehalkítani.

Margit mindig kiabálva beszél, ötven éve is öblös volt a hangja, most is öblös. Magda halk. Nem ijedt, nagyon is határozott, de halkan határozott. Nem szól, nem bólint, nem mosolyog. Cirka tizenöt év lehet köztük, ez az ő korukban már semmi, mégis megmarad a sorrend.

Vagy rangsor.

Kétszáz lépésnyire sincs a házuk egymástól, ugyanaz az utca, ugyanaz az oldal, mindig itt éltek, ez így marad. Most egyszerre (K) is úgy érzi, hogy mindig itt élt, túlságosan is közel ezekhez az idős asszonyokhoz. Annyira meglepődik azon, hogy a ház nincs eladva, hogy nemcsak megáll, de a slusszkulcsot is kihúzza.

És kiszáll.

Előbb még az történt, hogy mikor Magda megpillantotta, mosolyogni kezdett, és a Margit monológjával mit sem törődve (K) felé lépve kicsit széttárta a karját. Na ugye, mégsem adtam el, meggondoltam magam, látja? (K) akkor már leállította a motort, épp kászálódott kifelé, de tényleg csak az öreg hölgyek iránti udvariasságból, mert észrevette, hogy Margit a székében előrehajolva bámulja a szemüvege fölött. Ki ez? harsofta, és rögtön utána, J Jesszusom, ez a – és mondta (K) keresztnevét. Még egyszer, még hangosabban.

Nahát!

Szerencse, hogy rajtuk kívül épp nem volt senki az utcán.

(K) átjárt Margit nénihez tejtért. Nem átjárt, hanem át kellett mennie. Neki, vagy a hűgának. Margit férje sántított, két bottal járt, és ha megállt, állandóan hadonászott maga körül a botjaival. Tehenet tartottak, esténként (K) fogta a kannát, átballengott tejtért. Foci előtt?

Vagy amikor nem volt foci, mert esett az eső?

A kék bádög tejeskannáról helyenként lepattogzott a zománc. A tehénnek tehénszaga volt. Szag, gondolja (K). Tehénszag.

Az öreg Margit szaga.

Legtöbbször (K) hűga ment tejtért, mert (K) a tejtvásárlás idején focizott. Margit nem változott semmit, annyi csak, hogy most egy villanymotorral hajtott kerekesszékben ül, és rég nincs már meg a sánta férj. Rég nincs semmiféle tehén. Nem adtam el, meggondoltam, suttogta maga elé Magda, olyan halkán, hogy a Margit ne hallja. Sokan érdeklődtek, de... Pedig most tényleg megvenném, vágott közbe (K), adja el nekem.

Csak a társalgás kedvéért mondta, hogy valami legyen, ha már ilyen udvariasan kiszállt az öreglányok miatt a kocsijából.

Azért mondta, hogy valamit mondjon.

Azért mondasz ezt meg azt, hogy mondj valamit, aztán abból lesz valami. Vagy nem lesz semmi.

Jó, válaszolta azonnal Magda. Magának eladom.

Magda ül a télikertben. Ül a saját szagában. (K) nem érzi az öregasszonyszagot, mert nem megy közel hozzá. Nem érzi, de *látja*.

Nem az orrán keresztül veszi a levegőt.

Meg hát a kerítést elborító orgonabokor mindent átható illata. Hozzá kéne baszni a Magdához egy csokor labdává gyúrt orgonát.

(K) ül Magdával a télikertben. Már nem annyi, mint három éve, kétfélmillióval többre kerül, mondja halkán a nő, közben aggódalmasan pillog. A kerül szót mintha ki akar-ná kerülni, de mert nem sikerül, ezért véletlenül felhangosítja. Mint aki hirtelen nem képes eldönteni, hogy jobbra csavarja-e a gombot, vagy balra. Megy föl mindennek az ára, tudja, nem? Persze, bólogat (K). Tudja ugye, hogy megy föl minden, ismétli meg még egyszer Magda, és besiet a szobába. Gyorsan megy.

Öregszag van.

Kijön, visszaül a hokedlire. Nézi (K)-t. Nem félek ám, mondja.

Miért félne?

Egyedül vagyok, de nem félek, mivelénk nem szoktak betörni.

Asszonyok, talán két-három férfi is, elnyújtott orrhagyon énekelnek. Ők a kórus. Margit átsüvölt.

Átsüvít a hangja, kiszabadul a templomkapun, a haranglábnál is hallatszik.

A kislótnál is hallatszik.

Ő a leghangosabb, vagyis inkább mintha egyedül énekelne hangosan, a többiek visszafogják ilyenkor magukat. Fekete, nyakig gombolt ruha, magasszárú, barna cipő, zordan nézi Máriát és a Kisjézust, állán jól látható szőrszálak. Mennydörög. A pap becsukja a fülét.

Be van zárva a füle.

A kislólt is be van zárva, nincs a környékén senki, egyedül Lacika ácsorog a haranglábnál.

Ha nincs a misén Margit, a többi asszony jóval hangosabban énekel, olyankor még néhány férfi is lelkesen bekapcsolódik. De Margit mindig ott van. Jönnek ki az öregek a templomból, az is sántít, itt is sántikál egy, olyan, mintha mindenki sántítana a faluban. És mindnek be van gyulladva az egyik szeme. Gyulladt vagy hályog. Azt (K) nem figyelte meg, hogy melyik lábára sántít, aki sántít. Hol ez, hol az, erre is, arra is.

Lacika bimbamozott a templom előtt, ezt (K) élesen látja maga előtt. A többiek röhögtek Lacikán, de valahogy úgy csinálták, hogy az, szegény, ne vegye észre. Vagy mégis észrevette? Írni se tud, baszd meg, a nevét nem képes leírni! (K) is röhögött.

Legalábbis így emlékszik. Viccesnek tartotta? Tudta úgy nézni a Laci gyereket, hogy röhejesnek tűnjön?

Tudta.

Arra emlékszik, hogy röhögött velük.

Igazából nem emlékszik sehogy.

Vagy emlékszik?

Előbb-utóbb a halálnál lyukad ki, mondja (K) anyja (K)-nak, és elnyomja a cigijét. Ez a szerencsétlen Margit. És tragikai kézmozdulattal belezúttyan a karosszékbé. Rémes ez a Margit! Halál.

Halál és halál, *állandóan* ezzel jön *itt nekem*, ezt nem bírom, folytatja, és *túlzott* arcot vág hozzá. A kapu elé áll az öreglány, a kerítéshez, és addig nyomja a csengőt, amíg ki nem megyek. És jó, mert amilyen marha vagyok, ki is megyek hozzá!

Kimész?

Ki hát! Miért, mit csináljak, hagyjam, hogy nyomja a gombot a végtelenségig? Szereltessem le a készüléket? Ideáll a gépzetével, rádől a csengőre, és ahogy megpillant, már mondja is. Hogy a zsidók. Meg a nemzsidók. Szortírozza a lakosságot, ez már nekem is sok, nevet. Aztán meg jön a halál.

Jön a halállal!

Ez is meghalt, meg az is, fogalmam sincs, kicsodák, nem ismertem őket. Plötzlich müssen die Leute sterben. Hogy ki van kórházban és ki nincs.

Előbb-utóbb és kilyukad.

Szegény anyám, gondolja (K). De mi lehet az a *gépezet*? Aztán eszébe jut, hogy Margitka villamos tolószékben furikázik nagy peckesen. Kerekesszék. Hirtelen halnak meg az emberek, áll Jóbnál, 34:20. Egy szempillantás, és meghalnak éjnek idején.

Barátkozni, azt hogy kell. (K) talán próbált barátkozni.

Most *legalábbis úgy emlékszik*.

Igenis, próbált, például elbiciklizett a Telep végéig, és igyekezett *feltűnés nélkül* benézni Jankovicsék kertjébe, hátha ott van az István. Kapálgat.

De nem volt ott, nem kapált. Mindenesetre nem látta. Legalább nem tűnt fel senkinek a barátkozási manőver! Csak neki, de azt meg úgyis tudta, nem kellett még külön feltűnnie is.

Nem csöngetett be,

ez egyszer minimum így történt.

Úgy látta, hogy olyan furán messzi van a kapucsengőt. Túlzottan közel kellett volna mennie a kerítéshez. Átlépni a vizesárkon, és akkor még egy fűsáv. Minthogyha lett volna a rozoga kerítés körül egy másik, láthatatlan kerítés, amin nem hatolsz át, ha jót akarsz.

Esetleg mégis csöngessen be?

Egy egészem másik életben?

Ne akarjon jót?

Imre nézelődik az ablakból. Figyeli, épp mi van a Szondy utcában. Mi lenne, nincs semmi. A kaput támasztja, mered az orra elé, vár, nem valamit vagy valakit, hanem csak vár. (K) kilép a kapun, majdnem összeütköznek. Most egyáltalán nem ér rá, de Imrét nem lehet olyan könnyen lerázni. Tehát megáll beszélgetni vele.

Megáll és beszélget. Erőlködik, mond ezt-azt, hallgatja, amit Imre válaszol, aztán otthagya.

Sikerül otthagynia.

Siet az Izabella felé, érzi, hogy Imre bámul utána. Két szép lány jön szemben, nem fordul utánuk. Elhúz előtte egy trolit.

Forduljon meg?

Imre könyökölt az első emeleti ablakukban. Az ablak a Szondy utcára néz. Rákibált (K)-ra, azt hitte, ez vicces. Már meghalt.

Szondyra néző ablak, az ablakban Imre.

(K) összerezzen, amitől dühös lesz, ez nem normális, baszd meg, mondja az orra elé. Hülye vagy, baszd meg?

Nem hülye, tudja, hogy Imre csöppet sem az, mégis lehülyézi magában. Elég hülye amúgy. Csak úgy otthagyja. Érti a hátán Imre tekintetét. Sokkal később, évekkel később is.

Margit a kerekesszékeiben. Hangosan szitkozódik a kertkapu előtt, zeng minden. Jár a villanymotor, mikor megpillantja (K)-t, kikapcsolja. Grätchen am Spinnrade. Hol itt a csengő, eldugtad ezt a nyamvadt csengőt, harsogja mogorván. Mindig mogorva. Van, amikor igaziból mogorva, egyébként csak mogorva. Margit néni, hát ott van a... Jó-jó, látom, nem vagyok vak, azt hiszed, vak vagyok, mit gondolsz, hogy a nyavajába' csöngettem be!

Így!

Mutatja a botját, a bot kampós végével nyomta a csengőt. Ezzel, ni!

És dühösen belefog, hogy *létezik* egy Balázs nevű ember, és hogy (K) ismeri-e ezt a Balázst. Ismered?

Nem.

Naugye, megmondtam, nem ismersz te senkit! És hogy az egy áldott jó lélek, itt és itt lakik, szerinte a Balázs olcsón rendbe hozná ezt a kócerájt, és mutogat a botjával a kert felé. Tényleg ráférne a kertre ez-az. Uh, az jó volna, Margitka, tényleg ráférne..., válaszol (K), de már sívít is a kerekesszék motorja, villámgyors fordulat, tűz el az öregasszony a templom felé. Morog maga elé, nem hallani. Ki se néznél egy ilyen székblől ekkora fürgeséget. Olyan itt a világ, hogy semmi nem fürge.

Ne sopánkodj már *annyt*, szól rá (K) Imrére, aki előbb fontoskodva elvállalja a melót, amit (K) ajánl neki, aztán sopánkodni kezd, hogy ez meg az, hát ezt így *végképp* nem lehet *megoldani*. Nem lesz jó, közli a kelleténél nyomatékosabban, és olyan gondterhelt képet vág, mint egy kiöregedett színésznő, aki azt akarja, hogy a leghátsó sorban is lássa mindenki, miféle gondok űzik. Ingatja a fejét.

(K) ilyenkor megnézi a telefonját, hogy addig is, amíg Imre kiingatja a fejét, valami hasznosat csináljon. Megnézi a Google-on, hogy Hermésznek hány gyereke volt.

Sok.

Aztán hogy mikor volt a künoszkephalai csata.

Krisztus előtt 197-ben volt, Flaminius lenyomta V. Philipposz makedón királyt, elfoglalta Hellaszt.

Imre sorolja az ezt meg azt, mit kell megoldani, (K) nem figyel, bólogat, jól van, rendben, jó lesz így. Künoszkephalosz. Tegeződnek.

Balázssal nem tegeződik.

Lerázza Imrét, aki bánatos pofával néz utána. Balázs meghalt már. Imre is meghalt.

A szomszéd nyírja az árokparton a gatz. Nyírják a füvet, bezúdul Pomáz felől a hév, nem hallod a fűnyírógép berregésétől, csak látod, ahogy suhan a töltésen, ha épp oda-pillantasz. Cinegefélék, rigók, csőrükkel turkálnak a frissen nyírt fű közt. A diófa száraz ágán egy harkály. Két kislány kiabál egymással az utcán, nem érteni, mit.

Feladat és taszigál.

Curryszag van, ez meglepő.

Jó meglepődni, a meglepődés üdvös szelep az emberfián; kislisszan némi fölösleg, miközben bent megy a végtelenre állított fortyogás. (K) anyja az ablakból nézi a keretet. Elnyomja a cigarettáját, elbotorkál a kert végéig. Kiül nézni a dolgokat.

Szóval elcsoszog a kerítésig, letép egy darabot a fémhálóra tekeredett repkényből, visszacsoszog. Azért csoszog, mert nem bújta bele rendesen a cipőjébe. Sóhajt.

Nagyokat sóhajt, megáll.

Lesz elég alma, mondja maga elé, a házfal felé fordítja a széket. Vagy nem lesz elég alma, (K) nem hallja jól. Nézi az almafát, megnézte közletről a garázst. Nézi a falat? Anyukám, miért nézed te *így* ezt a falat, kérdezi tőle (K). Nem nézem *így* a falat, válszol (K) anyja.

De nézed a falat, nem?

Nézem a falat, de nem *így* nézem.

Később (K) odamegy a falhoz. Délután odament a ház falához, ahol az előbb az anyja ült, és megnézte. Nem talált semmi érdekeset. Zöld festés finom repedésekkel, szabályosan fölfutott rá a vadszőlőtekervény. Az egyik megvastagodott szőlőkcacson fekete, pontszerű valami ül. Légy? Odalegyint, de az a valami nem mozdul meg.

Imre toporog a hallban, gondterhelt arckifejezéssel fölszerelve. Szeret kifejezni. Hümmög, szemrehányóan ismételteti (K) nevét, csóválja a fejét. Megvakarja a fejét. Odáig elmegy, hogy a fejét vakargatja. Felmér, és nem tetszik neki, amit felmér. Általában semmi nem tetszik, aztán minden átmenet nélkül elkezdi, mit hogyan és meddig.

Kell csinálni.

Mi lesz.

Ezt ide, azt oda.

(K) hallgatja egy darabig, de le kell állítania, és viszonylag gyorsan, mert Imre magától sose hagyná abba. Várj egy kicsit, mondja, de Imre mintha nem hallaná. Megériinti Imre karját, mutatja neki, amit rajzolt, mi lesz, mit hová. Jó. Bólint.

Aha, biztos?

Biztos, Imre, *így* lesz.

Imrének vannak emberei. *Nekem*, hangsúlyoz, és sokat sejtető képet vág, nekem *mindenre* vannak *embereim*. Tényleg mindenre vannak emberei. Először is ide egy nagy ilyen... – kivár, mert tudja, ez kényes pont köztük, érzi, mégse bírja megállni, szóval itt egy ilyen jó kis... rács lesz beszerelve, és egyből folytatná is tovább, mit hová fog még beszerezni, (K)-nak muszáj félbeszakítania. Nem lesz rács, Imre.

Nem?

Nem.

Jó, akkor nem, egyezik bele váratlanul könnyen, és sorolni kezdi a teendőket. Elismélti, amit hallott (K)-tól, olyan hangfekvésben, mintha most találta volna ki. Meg fog halni.

Három év múlva.

Január első napján, ahogy sötétedni kezd, a Szondyn végigsétál a Ligetig, keres egy bokrot a Vajdahunyadvár mögötti kivilágítatlan területen, behátrál a bokorba, kezét a szeme előtt tartva, nehogy megböjkék a gallyak, befészkelje magát, és elalszik.

Balázs lassú. Lassan lépked. Lassacskán bekörülmenyeskedi a biciklijét a kertkapun, a fenyőfacsonknak támasztja, csendesen káromkodik, mert a bicikli eldőlt. Levágatta a haját. Ősz haj, sűrű, mint a drótkefe, pont, mint az Imréé volt. Imre meghalt. Tíz évvel öregebb volt Baláznál. Megcsináltak mindenfélét. Úgy-ahogy, de megreparálják.

Megbütykölük.

Fertig, mondja Balázs, és halványan elmosolyintja magát.

(K)-nak egyszer eszébe jutott, hogy összeismerteti őket, biztos *kijönnének*. Hátha. Pedig semmi kijövetel. Nem sokat beszélnének, méregetnék egymást, csupa rosszat mondanának a másíkról, a másik háta mögött. A fenyőfát ki kellett vágni, mert elhalt. Ezt *most már sürgősen* ki kell innét szedni, közli a Balázs. Nehogy *nekem* kidőljön.

És mutatja is, ahogy dőlne a fa a ház felé.

Így.

Mint az imént a biciklijé.

Vagy a kerítésre borul, az utca felé. Öreg ez már, mondja, és megveregeti alul a fenyőfát. Ósdi! Tizenhét méter magas, daruval csinálták a szakik, fentről lefelé három helyen vágták szét a fatörzset.

Bimm-bamm-Laci siet a főút közepén. Vigyorog, fölfelé tartja a fejét, billegetti jobbra-balra. Előre, hátra. Szevasz, mondja (K)-nak, de nem néz rá. Biztos neki köszönt, nincs ott senki más, (K) mégis körülnéz, hogy hátha. Lehugyoztam egy csigát, közli azonnal Lacika, továbbra se nézve (K)-ra. Isten tudja, hová néz.

A levegőbe néz.

Isten tudja.

Ha eleget esik, valahonnan előbújnak a csigák, és ki tudja, miért, nekivágnak az úttestnek.

Az autók meg áthajtanak rajtuk.

(K) fölszed egyet az útról, az árokba hajtja. Fölszed még néhányat. A többi marad.

Margit erős, férfias hangját két szomszédos kerten át lehetett hallani. A bukszusbokrokon át, mindenén át. A levegőőgen át. Jön, megy, kiabál, intézkedik, hangosan, parancsolóan nevet, senki nem mer ellentmondani neki. (K) évekgig nem látja. Aztán látja, ahogy egy villamos kerekesszékekben furikázik az öregasszony a főút közepén. Na, mi van, ordít (K)-ra, *már* megnősültél *végre*? Elvetted azt a szép kis zsidó lányt, mi?

Még nem?

És legyint.

Sose fog, mondja maga elé. *Már*.

Halkan harsog.

Milyen fürgén képes gurulni egy ilyen fura jármű!

Miféle szép kis zsidólány, morfondírozik (K), és igyekszik elképzelni magának egy szép kis zsidólányt. Szorítja Margitka a szék támláját, lencse nagyságú foltok pettyezik a kézfejét. A telepieket Kalászon temetik, két temető van, az egyik már nem működik, évek óta megtelt. Ha meghal egy kerekesszékes, mi lesz a kerekesszékesével? Volt tehenük Margitkáéknak, (K) legalábbis így emlékszik. A tehénzsag-
ra mindenképp emlékszik. A sánta férjre nem. Barna, kis ember, és sántikál. Hogy miért pont barna?

De mi lesz egy tehénnel?

Mi lenne, levágják.

Mi lesz a férjekkel! Mi lesz a szép kis zsidólányokkal!

Balázs sosem érkezik túl korán. Persze mi az, hogy túl korán. Nagyjából akkor már biztos nincs korán, amikor megérkezik. Most *magához képest* korán jött, fontos ügy lehet, mégsem kezdi mondani azt a fontos ügyet, mert nyitva találta a kaput.

Van kulcsa, és nem kell a kulcs, nyitva a kapu, és Balázs most gyorsabban lépeget, mint a szokásos. Lassan mozog amúgy, kimért tempó, minden lépésnél oldalvást enyhén kileng a rosszul összeforrat lába miatt, és most be van gyorsulva. Siet, de hova? Jó reggelt, mondja, képzelje, (K) úr, nem volt bezárva a kertkapu!

Izgatott a hangja, hadar, néz (K)-ra, hogy *ehhez* mit szól.

Balázs segít (K)-nak a kertet rendben tartani. Ő tartja rendben a kertet. Meg (K).

Semmi vész, Balázs, nyitva hagytam, tudja, ha itthon vagyok, nem szoktam bezárni, mondja (K). Balázs hallgat.

Néz, pislog.

Néz.

Pislog.

De hát..., és tesz a kezével egy mozdulatot a kapu felé, nyitva volt, folytatja bizonytalanul, mert már mondta egyszer, és tudja, hogy már mondta. Azt is tudja, hogy (K) érti, amit beszél, mégis meg kell ismételnie. Magyarul beszél, és (K) tud magyarul. Aztán elhallgat. (K) se szól.

Hallgatnak.

Még mindig.

Iszunk egy pohár vizet? Jó, köszönöm, bólint rá Balázs. Ezt nem szokta így, sosem fogad el semmit, (K) megkínálja, Balázs nem fogadja el, ez a leosztás. (K) kihozza az ásványvizet palackot, int, hogy üljenek le. Balázs azonnal leül, az egykor fehér műanyag szék támlája vésszen hátrahajlik alatta. Csak nehogy széttörjön. Hetven körüli, erős testalkatú férfi. Idősebbnek látszik. Húzza kissé a jobb lábát. (K) csak véli, hogy hetven, meg hogy többnek tűnik, mert fogalma sincs, hogy kell *tűnnie* egy hetvenévesnek.

Milyennek kellene látszania.

Űl gondterhelten Balázs, a széktámla ívben meghajlik a háta mögött, fogja a poharat, forgatja, látszik, hogy még nem vagyunk túl a kérdésen. Azon, hogy nyitva találta a kertkaput. De nem ismétli el még egyszer, hanem stratégiát váltva mesélni kezdi, *mostanság* mikor hová törtek be a Telepen. Mialatt a háziak otthon voltak.

Pedig az egész pereputty otthon volt, mégis betörték hozzájuk.

Aludtak, és úgy. Az alatt.

Közben a szeme sarkából vizsgálgatja (K)-t, hogy mit szól hozzá, és miért mosolyog ezen, nem vicc, mi volna ebben a vicces, ő komolyan beszél, látszik rajta, hogy kissé meg is van bántva.

Azon, hogy (K) nem fogja fel.

Hiába beszél neki!

Balázs kezelésre jár. Agyondolgozta magát, most nem tud dolgozni. Nem szabad, mondja, és kétségbeesetten pillant (K)-ra. Képtelen otthon maradni, megőrül, annyira unatkozik. Nézi a tévét, végignézi a sportadókat, unja. Benyit a szobába a felesége, hogy mi van, nem alszik-e, pedig dehogyan alszik. Idegeskedik.

Kigyomlálja az eprest, már ettől annyira kifárad, hogy.

Nem fejezi be a mondatot, látni, ahogy komolyan elcsodálkozik ezen. Elfáradtam.

Újra (K)-ra pillant, mit szól hozzá. Erős öregember, szarakodik a szíve, bólint, amikor (K) ásványvízzel kínálja, és azonnal leül. Fáj, mutat a térdére, nem lehet műteni, nem engedi az orvos, mert előbb még a szíve.

Lesz kivizsgálva.

Kék szeme van Baláznak.

Végiggürizte az életet, és most csodálkozik.

Magda megy a templomba, a kerítésen át beköszön. Lassan, a botjára támaszkodva lépeget. Imrét megoperálták. Margit már nincs. Jankovics bácsit nem látni évek óta. Magda annyira sovány, alig látszik. Szinte csak a ruhája látszik. Teli a kert tulipánnal, fiatalok még. Meglepően kedves dolog tud lenni egy fiatal tulipán.

Építkeznek. Tatarozás, (K) felújíttatja a házát. Minden alaposan át lesz rendezve, a nyolcvan év alatt, száz év alatt átrendeződött viszonyoknak megfelelően, konyhából fürdőszoba, az egyik szobából amerikai konyha, a két szobát összekötő ajtó helyén kályha. Balázs intézi az ügyeket. Ennyi és ennyi anyagot építenek más anyagok közé. De mi lesz mindebből, ha meghalok, gondolja (K). Képek, könyvek, porcelán, ezüst eszcájk. Majd a feleségem, gondolja.

Elintézi a dolgokat.

Lesz felesége, és az majd kidobja, ami nem kell. A nagyapja szőnyegeire gondol.

Hogy mire gondolhatott a nagyapja, amíg ezeket a perzsákat szőtte. Basztak az öregek valamelyiken? Mind az öt szőnyegen? (K) csak három szőnyegen baszott azok közül, amiket a nagyapja szőtt. Jön a Ragnarokkr.

Istenek alkonya, Apokalipszis, Armageddon, megszűnnek nagyapa szőnyegei. Szinte egyszerre. Megiddo hegye uralja a tájat. Jezréel síkságát uralja Megiddo. Ki a jóisten találta ki ezeket! Ki a jóisten találta ki a jóistent. ■ ■ ■

Kukorelly Endre (Budapest, 1951) Budakalászon él. Kreatív írást tanít 1994 óta, a Magyar Író Futballválogatott alapítója, 2010-től két és fél évig az LMP parlamenti képviselője volt. 30 magyar és 19 idegen nyelvű könyve jelent meg. Legutóbbi regénye: *Cé cé cé pé, avagy lassúdad haladás a kommunizmus felé* (Kalligram). 2021-ben jelent meg legújabb verseskötete: *Istenem, ne romolj*.



Falaink

Itt nem keres senki. Az asztal alatt keresne, mert oda szoktam bújni. Vagy oda küldenek, büntetésből. Ha evésidő van, akkor meg a sarokba. Mert ha eszünk, nem férek el a lábaktól. Itt még nem voltam, a fal és a szekrény között, a terem végében. Nem tudtam, hogy beférek. Kicsit szűk, de beférek. Lehet, valaki arrébb tolta, és úgy maradt, azért ennyi a hely. Hűvös a fal. Jólesik. Érdes a szekrény háta, nem olyan, mint az eleje. A fal és a szekrény megtart. Így könnyű az állás. Együtt állok a fallal és a szekrénnel, azért ilyen könnyű. Meg azért, mert nincs itt senki. Nem is szidnak le. Nincs, aki megmondja, mit csináljak, mit hagyjak abba. Hova menjek, hogy ne legyen szem előtt. Biztos mondanák most is, de nem tudják, hogy itt vagyok. Ha bejönnének, meg sem látnának. Én sem látok ki. A szekrény a sarokban van, a radiátor mellett, a terem hátuljában. Most egy kicsit arrébb. Épp annyival, hogy oldalazva be tudok kanyarodni. Legközelebb is ide jövök. Más úgysem jár erre, mert nincs miért. Nincs itt semmi és senki. Csak pókok. Pókhálós minden. Nekik is lenni kell valahol, ahol békén hagyják őket. Itt nyugodtan lehetnek, ahogy én is. Nem is tudtam, hogy van közös a pókokban és bennem. Nem bántom őket, hadd szaladgáljanak. Nem emlékszem, hogy megcsípett volna pók. Ha meg is csípett, lehet, hogy éjszaka, amikor aludtam. Reggelre csak a pukli maradt. Az is lehet, hogy észre se vettem. Meg aztán nem is fájhat nagyon a pókcsípés. Annyira biztos nem fájhat, mint a hasam. A hasam nagyon tud fájni. A hullámok meg a napvonalak, amikor nem tudom megállítani őket. Nem tudom, mikor jönnek újra. Csak azt, hogy jönni fognak, rossz lesz, és sokáig tart. És nem mulasztja el semmi. Anya ad gyógyszert olyankor. Mindig ugyanazt. Azt hiszi, attól jobb lesz. Nem lesz jobb. Beveszem, hogy legalább neki legyen jobb. Olyankor megnyugszik, és azt mondja, kicsit várni kell, és hatni fog. Várunk. Anya is, én is. De nem történik semmi, csak annyi, hogy kis idő múlva megkérdezi, jobb-e. Én azt mondom, hogy jobb. Anya örül neki. Ilyenkor megnyugszik, újra

finom lesz az illata, és azt mondja, hogy *na látod, megmondtam*. Néha azt is mondja, hogy *tudtam én, csak hallgass mindig rám*. Egy idő múlva, ami nem tudom, mennyi, már nem fáj annyira. Olyankor felállok. Amikor még nagyon rossz, ülök vagy fekszem. A legtöbbször az oldalamon fekszem összekuporodva. Úgy jobb egy kicsit. *Elviselhetőbb*, ahogy anya szokta mondani. *Elviselhetőbb*. Nem szeretem ezt a szót. Nem jó semmire. Azért, mert jobb egy kicsit, egyáltalán nem *elviselhetőbb*. Ági néni hangját hallom. Szólongat, hogy merre vagyok, hova tűntem már megint. Ugyanazt mondja mindig. De nem csak ő, az összes tanító néni. Ha rám gondol Ági néni, rögtön elkiáltja magát, hova tűntem már megint. Akkor is ezt mondja, amikor még a folyosón van, és azt se tudja merre vagyok. Eltűntem-e egyáltalán. Közelebről hallom. Akkor beért a terembe. Azt kéri, jöjjenek elő. Nem válaszolok. Mindjárt ordibálni fog. Ha nem kap választ, kiabál. Úgy jobb neki. Ilyenkor már nem kíváncsi arra, hol vagyok. Helyette hangosan kérdez és fenyeget. Így próbálkozik, hogy jöjjenek elő. Mindjárt azzal kezdi, kész van-e a leckém. Az tuti. Egy-kettő-három. És mondja is. Aztán azzal folytatja, hogy anya nem fog örülni, hogy megint rossz vagyok, és miért akarom megint elszomorítani anyát. Hülyeségeket beszél. Anya mindig örül nekem, és nem érdeklí, kész van-e a leckém. Ha nincs, majd megcsináljuk. Kikapok, ha nem jövök elő azonnal. Hát nem jövök. Így is, úgy is kikapok mindenért, akkor meg minek. Újra azzal jön, hogy a sarokba kerülök, ha nem fejezem ezt be. Ma már voltam ott. Most meg igazán jó helyem van. Ági néni elég unalmas, mert amikor már nem tud mit mondani, mindig azzal próbálkozik, hogy *ha elárułod, hol vagy, nem kapsz ki azért, amit csináltál*. Persze. Most is ezt mondja, és még azt is hozzát teszi, hogy *amit Krisztivel csináltál*. Tessék? Még mindig sír, úgy megütötte magát. Ahogy akarod, halkul el Ági néni. Távolodik. Nem tudom, miért sír Kriszti. Semmi közöm hozzá. Újra csend van. Kimehetett a teremből, már nem szólongat és nem kiabál.

Nem megyek sehová. Jó itt. Ha megszólalok, újra jön a büntetés. Mert elbújtam, vagy a Kriszti miatt. Pedig most semmit sem csináltam. Végig itt voltam, a szekrény mögött. Nem is láttam a Krisztit, azt sem tudom, hol van. Valaki más miatt sírhat. Egyébként is, mindenért elbőgi magát, aztán megy árulkodni. Nem jövök elő. Úgysem hinnék el, hogy nem én voltam. Ha valaki sír, mindenki azt gondolja, miattam, pedig nem is. Jó, néha miattam, de akkor se értem, miért sírnak. Mindenért bögnek. Anya szerint anyámasszony katonái. Amikor megkérdeztem, az meg micsoda, azt mondta, *nyámnyilák*. Fogalmam sincs, mit jelent az, hogy *nyámnyilák*. Tőlem aztán a Kriszti lehet *nyámnyilák* is, de az biztos, hogy hülye, azért sír most is. Meg a többiek is hülyék. Csak Miki nem, meg én. Ha elmondom, hol vagyok, vagy hogy nem én csináltam, mert itt voltam, akkor mehetek az asztal alá vagy a sarokba. Inkább itt maradok. Itt sem látnak. Az asztal alatt sem látnak. Az asztal alá is csak azért küldenek, mert ott nem vagyok szem előtt. Tudják, hol vagyok, de nem látnak. Az asztal alól én látom őket. Az nem zavar senkit. Engem nem szeretnek látni, azért küldenek az asztal alá. Nem akarják, hogy szem előtt legyek. Aki rossz, azt nem szeretik látni. Rajtam kívül senki sem rossz. Senkit nem küldenek az asztal alá. Néha a Mikit és a Lacit a sarokba, de az asztal alá soha. Őket akarják látni, akkor is, ha rosszak. Miki és Laci jók, csak néha rosszak. Én mindig rossz vagyok, és még néha se jó.

Mindjárt jön anya, és hazavisz. Otthon jobb. Nincs kivel játszani, viszont nem kapok büntetést. Akkor sem, ha nem azt csinálom, amit kér. Anya sokszor mondja el ugyanazt. Jólesik neki mindent sokszor elmondani. Akkor szokta beféjezni az ismételtetést, amikor megteszem, amit szeretne. Nem emeli fel a hangját. Anyától tanultam, hogy így is lehet mondani. *Hangfelemelés.* Anya régen kiabált már. Akkor még apa velünk volt. Akkor ordibáltak. Egymással veszekedtek. Amióta apa nincs, anya nem kiabál. Csak azt mondja, *ne akard, hogy felemeljem a hangom.* Mindig ezzel jön, a felemeléssel. Nem mondja sem azt, hogy ordibálni, sem azt, hogy kiabálni. *Ne akard, hogy felemeljem a hangom.* Ilyenkor mindig megteszem, amit mond. Nem akarom, hogy hangoskodjon. Nem szeretem a kiabálást. A csendet szeretem, különösen, ha jönnek a hullámok. Ha fáj a hasam, összeviszta zúg minden. A hasamban van a fájdalom, mégis a fejem zúg, és kiszárad a szám. Már hallom anya hangját. Kijövök. Örülni fog nekem.

Ezek szerint büntetésben volt. Úgy örül nekem, hogy szinte feldönt, amikor nekem ugrik. Milyen hideg a bőre. Magához szorít, és lelkendezve meséli, hol volt. A szekrény mögött, a fal és a szekrény között. Oda küldték büntetésből? Nem gondoltam volna, hogy ilyen lelketlenek. Már nem elég a sarok? Mit csináltál már megint? Azt feleli, hogy semmit az ég világon. Azért csak nem küldenek a szekrény mögé, próbálom rávenni, mondja el, mi történt valójában. Eskü, feleli. Aztán belevág, és mesél és mesél, de alig értem a szavát, olyan izgalommal és büszkeséggel mondja el, hogy fedezte fel a helyet, és nem találták meg, pedig igazán nagyon keresték. Közben Ági néni is odalép hozzánk, és valami olyasmit motyog maga elé, hogy csak meglettél végre, te rosszaság, nagy szerencséd, hogy nem én találtalak meg. Köszönök, de Ági néni nem viszonozza, helyette a fiamra néz, és fennhangon kérdezi, kész van-e a lecke. Miután nem kap választ, megnyugtatom, hogy majd otthon megnézzük, és ha esetleg hiányzik, bepótoljuk. Ági néni hümmög, és elégedetlenül teszi hozzá, hogy mindig csak a baj van vele. Nem nekünk mondja persze, hanem csak úgy, el mellettünk, bele a levegőbe. Kacsintok egyet, úgy, hogy Ági néni ne lássa. Visszakapom a kacsintást, ravaszdi kis mosollyal. Ági néni ezt már látja. Ha most valaki lefényképezne minket, elég hülyén néznénk ki. Mint egy tucatvígjáték szereplői egy werkfotó pillanatfelvételen. Balra egy elégedetten mosolygó kisfiú, közvetlenül mellette egy nő, aki bárgyú képet vágva a kamerába néz, jobbra tőlük egy másik nő, aki épp elindul, leszegett fejjel, kiábrándultan. A kompozíció remek, egyszerre statikus és dinamikus, benne van a történet, a szereplők egymáshoz való viszonya, ki kivel van, szóval, tanítani való. Már nem tudom kivenni, mit mond Ági néni, mert ellép tőlünk, eltűnik a képről. Csak a hangjának tónusa ér el hozzám. Szürke és fáradt. Megvárom, míg ketten maradunk a teremben, akkor szólalok meg újra. Na, gyere, rámoljunk össze, és menjünk. Azonnal engedelmeskedik. Ritka az ilyen. Az asztalához szalad, és önti ki a padból a cuccokat, bele a táskájába. Éppen olyan ritka, mint ahányszor felhőtlenül örül valaminek. Benéz a padba, mindent rendesen kisöpört-e onnan. Amikor egyszerűen és gond nélkül gyerek.

Tudtam, hogy anya örülni fog nekem. Kész is van, már csak be kell cipzározni. Alig akar összezáródni. Ilyenkor erősen kell húzni, néhányszor meg-megrántani, jó erősen,

hátha akkor megindul. Most így sem akar. Anya segít. Megfogja a táska száját, és ösz-szébb húzza. Most már könnyen megy. Végigszalad a cipzár húzókája, és bezáródik a táska. Anya elengedi a cipzárt, és megsimogat, aztán feláll. Én még fogom a cipzár végét. Az alját, ahol van egy kis tüske. Mindig megnézem, ott van-e még. Nem tudom, miért van és mit csinál ott. A cipzár fogait és húzókáját értem, a tüskét nem. Szeretem nézni, ahogy a fogak egymásba harapnak, és ameddig ki nem nyitom, nem engedik a másikat. Jófejek és nem nyavalyognak. Nekik is fájhat, hogy így egymásba marnak, aztán úgy maradnak. A tüske meg nem csinál semmit, csak van. A cipzár olyan, mint én. Erős, nem nyafog, és jól bírja a fájdalmat. Nem nyámnyila. Felveszem a hátam-ra a táskát. Piszok nehéz. Anya azt kéri, vegyem fel a hátizsák másik pántját is. Nem veszem. Anya mindig ezt kéri, de én sohasem veszem fel a másikat. Inkább egy idő után átveszem a másik oldalra. Ha már elfárad a vállam, ahol nyomja a pánt. Anya azt mondja, *egészségtelen*. Megfájdul majd a hátam, ha nagy leszek. Rossz a gerincemnek. De nekem soha nem fáj a hátam. A gerincem sem. Nekem a hasam fáj. Ha valami, az *egészségtelen*. Bár anya soha nem mondta, hogy a hasfájás *egészségtelen*. Ahogy azt se, hogy a hasam megfájdulhat attól, hogy csak az egyik vállon hordom a táskát. Ha ettől fájna, tuti mindig felvenném mindkettőre.

Gyere, nézzük meg a füzeteket, melyik lecke hogy áll, szólok, már nem is tudom hányadjára. Játszik tovább, és a füle botját sem mozdítja. Játszik, és közben történeketeket mond. Próbálok kivenni, mit, de csak egy-egy szót csípek el, néhány félmondatot. Ha több időm lenne, odaülnék mellé, közel hozzá, mondjuk a fotelba, és egy könyvvel a kezemben, fedezékben, csak hallgatnám, mit mesél. De se egy jó könyv, se idő, hogy kedvemre hallgatózzak. Egyébként is, pont ezt csinálja a pszichológus, amikor nála vagyunk. Játsszatja, mesélteti, hagyja, hadd rajzoljon kedvére, közben pedig figyel és jegyzetel. Majd megkérdem tőle, vagy majd úgyis elmondja, ha odajut. Végül is, a leckét én is meg tudom nézni. Milyen dög nehéz ez a táska. Mondjuk, nem meglepő, ha ilyen púposra van tömve. A cipzárral vigyázni kell, mert van egy szaros tüske a húzóka alatt, a franc se tudja ki és miért tette oda, de állandóan megszúr, ha odanyúlok. Na, lássuk. Tankönyv, munkafüzet, ez is tankönyv, üzenő, van itt minden. Ez meg mi? Egy nagy kő. Valami tégladarab. Még egy. És még jó néhány, felhalmozva a táska alján. Mit keresnek ezek itt?, vonom kérdőre. Rám se hederít. Magasra emelem a bizonyítékot. Szóval? Most bezzeg rögtön rám néz, érzi, ebből baj lehet. Milyen kövek?, kérdez vissza. Hát ezek, és már kettőt mutatok fel, a biztonság kedvéért. Én tettem bele, válaszolja, mintha mi sem lenne természetesebb, hogy az iskolatáskában egy kisebb építkezéshez elegendő építőanyagot tart. És miért, ha szabad tudnom? Titkos rekeszt csináltam. Miféle rekeszt? Titkosat, anya, titkosat, hát nem érted? És mit tárolsz benne? Amit nem láthatnak meg. Kik? A többiek meg a tanító nénik. Én megnézhetem? Jelt ad, hogy igen. Először kiveszem a maradék könyvet és füzetet, majd egyenként az asztalra helyezem őket, úgyis nemsokára dolgunk lesz velük. Aztán kibontom a középkori rakott kőfalhoz hasonlító vízszintes építményt. Legalább tizenkét különböző színű, formájú és anyagú kő alól egy falap bukkan elő. Vajon mi lesz itt még? Kiemelem, és a kövek tetejére teszem, a tankönyvek és a füzetek mellé. A táska alján, a kibontott titkos rekeszben jobbra papírok. Mindegyiken rajz, egynéhányon alig olvasható írás. Nézegetem az összevissza vonalakat, az itt-ott kiszínezett részeket,

a néhány helyen felbukkanó alakokat. Kissé gyűröttek, de annyi kivethető, hogy emberszerűségek, akikben és akik körül vonalak futnak. Vonalak, amelyek hol egyenesek, hol kanyarognak, de mindegyik egy pontba tart. Olyan mintha hullámzanának. Ilyeneket nem szokott rajzolni, legalábbis itthon. Mostanában inkább madarakat csinál, pontosabban madárszerű lényeket, amelyek rajban repülnek. Szép, íves szárnyakat rajzol nekik. A testükkel nem nagyon törődik. A szárny a lényeg, a repülés, a mozgás. De ezeken, itt, nehéz kiigazodni. A papírlapokat a falra helyezem. Vagy húsz lehet belőlük. Lehet, hogy nem is az ő rajzai ezek? Elmondod majd, hogy mi van ezeken a papírokon?, fordulok felé újra. Persze, csak most befejezem, amit építetek. Leráz, mint mindig. Tudod mit?, térek hozzá vissza egy rövid szünet után. Nézzük meg közösen a leckét, aztán majd mesélsz, ha van kedved. Na, mit szólsz hozzá?

Ameddig apa velünk volt, vele tanultam. Hiába akartam anyával, nem lehetett. Apa azt mondta, megtaníttatni. *Én megtaníttalok.* Ezt ismételte. Meg azt, hogy *megtaníttalok tanulni.* Nem értem, miért kell megtanulni tanulni. A leckét kell megcsinálni, és kész. De apa nem engedett. Ha rossz jegyet hoztam haza, azt mondta, meg kell tanulnod tanulni. Ha nem volt kész a lecke, azt mondta, meg kell tanulnod tanulni. Aztán a legtöbbször azzal folytatta, hogy a kéregetőnek nem pénzt kell adni, hanem munkát. Hiába mondta el százszor, nem értem, miért. Hogy jönnek ide a kéregetők? A leckéhez meg a tanuláshoz. És mi a baj a pénzzel? Én kapok zsebpénzt. Nekem se kellene kapnom? De azért ezt is megtanultam. *A kéregetőnek nem pénzt kell adni, hanem munkát.* Apa a legtöbbször dühös volt. A rossz jegyekre volt dühös. A házi feladatra meg a tanító néni üzeneteire. Mindenre, ami velem történt. A rosszra volt mérges. Rám, mert én vagyok a rossz. Ezt is megtanultam. Akkor is én voltam a rossz. Apa dühösen mondta, mit kell tennem. Amikor befejezte, megkérdezte, megértettem-e. Azt feleltem, hogy igen. Tényleg megértettem?, mindig ezzel folytatta. Erre is azt válaszoltam, hogy igen. Szerencsére apának ennyi elég volt. Hosszan a szemembe nézett, majd felállt, és elment. Ellenőrizte a szemem mélyén, hogy tényleg megértettem-e. Egyszer, amikor anya meg apa nem látta, megnéztem a szemem. Azt, hogy apa mit látott benne. A tüdő előtt. Ott van a szememben, hogy meg kell tanulnom tanulni? A kéregetők? Meg az, hogy mit kell adni nekik? De én csak a szememet láttam, a fehérjében a vékony piros cérnákat, meg a közepén köröket, benne mindenféle rajzokkal. Apa biztos tudott olvasni a szememből. Miután olvasott belőle, a legtöbb este elment. Úgy, ahogy volt, dühösen. Kiment az ajtón, és sokáig nem jött vissza. Anya csukta be utána. Nem tudom, hova ment. Anya szomorú volt ilyenkor. Biztos azért, mert apa elment amiatt, amit a szememben látott. Akkor lett szebb anya arca, ha apa hazaért. Olyankor csak anya beszélt. *Lehet vacsorázni. Ki kér szörpöt? A kivasalt ruhák a szekrényben. A lecke is elkészült. Finom meleg az étel. Tessék jönni az asztalhoz.* Ilyeneket mondott, mindegyiket megjegyeztem. És közben mosolygott. Apa nem mosolygott, csak leült és tévét nézett. Nem válaszolt anyának. Nekem apa elé kellett állnom. Anya kérte. És meg kellett mutatnom a táskámat. A másnapra berámolt iskolatáskát behúzott cipzárral. Hiába mondtam anyának, hogy ne, ragaszkodott hozzá. Apát akkor már nem érdekelt se a táskám, se én. Ment a tévé. Se a táskára nem nézett, se a szemembe. Nem volt már dühös. Anya örült neki. Aztán ketten vacsoráztunk az asztalnál. Apa a tévé előtt evett. A tévét nézte, hosszan, sokáig. Biztosan olvasott belőle.

Kész a vacsora, szólok felé. Nem nézek rá, de hallom, azonnal felkel. Úgy látszik, éhes. Moss kezet, kérlek. Értetlenkedik, hogy miért kell újra. Emlékeztetem a kövekre, meg a falpra, amit akkurátusan visszarámolt az iskolatáskába. Pedig próbáltam rávenni, hogy máshova dugja el a lapokat, és máshol építgessen titkos rekeszeket. Egyáltalán, viselkedjen már úgy, mint az osztálytársai. Mégis, melyik kis barátod tart követeket az iskolatáskájában?, vonom kérdőre. Hajthatatlan marad. Az oda kell, és kész. De miért?, faggatom tovább. Mert ott jó, zárja le a maga részéről a beszélgetést. Rendben, de akkor is moss kezet, ki tudja, milyen állat pisilte le ezeket a köveket. Igen, azokat a köveket, amelyeket újra megfogdostál, amikor visszásüllyesztetted a táskádba. Látom, ez betalált. A kezét nézi, elgondolkodik, talán azon, hogy megszagolja-e, ellenőrizze, hogy ez a pisi dolog érdemi veszélyt jelenthet-e, vagy csak kitaláltam, hogy rávegyem a kézmosásra. Aztán mégse emeli a kezét az orrához, helyette elindul a fürdőszoba felé. Inkább kezét mos, és eltűnik a szemem elől, nehogy veszélybe kerüljenek a kövei. Már a levest eszi, amikor váratlanul visszatér a témához. Mert ott nem keresik, fogja rövidre. Miért, máshol már keresték?, viszem tovább a beszélgetést. Megtalálták, adja meg magát. A köveket? Nem, a titkos részt. Hol találták meg? A padban. Az iskolapadba tetted? Oda. Hát igen, ott nem nehéz ráakadni. És, ki találta meg? A Kriszti. De nem szedte szét, ugye? Megpróbálta, de megláttam. Ne is mondd tovább, sejtem, mi történt. Miközben tálalok, magától elmeséli, hogy a Kriszti sírt, a tanító nénik meg kirámoltatták és kitisztíttatták vele a padot, majd a köveket neki kellett kivinnie a kertbe, a többiek sorfala között, majd egyenként eldobnia, az osztálytársai szeme láttára. És közben azt kellett ismételnie hangosan, hogy *többet ilyet nem csinálok*. A lapokat még a padnál a nadrágjába gyúrte, így mindenki azt hitte, csak egy barikádöt akart építeni. Aztán még aznap, később kiszökött az udvarra, és a köveket egyenként begyűjtötte a táskájába. Akkor akadt rá a falpra. Elmondása szerint azóta is többször ellenőrzi a padját, a matekdobozát, de még a tornazsákját is. De csak büdös zoknit találtak benne, közli kuncogva. Majd büszke, győzedelmes képpel hozzáteszi, hogy a sok hülyének eszébe sem jut az iskolatáskájára gyanakodni. Hát ezért, teszi hozzá nyomatékalkal. Hát ezért, ismétlem meg magamban.

Nem szeretek sokat enni. Nem tudom, mikor fájdul meg újra. Ha megfájdul, és tele van a hasam, akkor még rosszabb. A kórházban azt mondta az egyik nővér, hogy ez a görcs. Ronda neve van. A neve pont olyan, mint amit csinál velem. Jobb keveset enni. Inkább az éhség, mint a görcs tele hassal. Anya jól főz. Mindennek jó szaga van körülötte. Esténként van meleg kaja. Anya nem szól rám, mennyit egyek, ott is hagyhatom. Amíg apa velünk volt, nem hagyhattam ott. Anya nem engedte apa miatt. Még akkor sem, ha apa a tévé előtt ült, és nem is látta volna. Igyekszem keveset venni, pedig finom, és szeretem a résztát. Mindegy mi van rajta. Most tejföl és sajt. Máskor paradicsom. Volt már olyan is, hogy spenót vagy valami más zöld. Az se rossz, de a tejfölös-sajtos jobb. Meg a sima vajjas, amire másfajta sajtot reszel anya. Keményet és olyan büdösfélét. Azt úgy csinálja, hogy miután leszűri, a lábosban keveri a lereszelt sajtjal. És még rámelegít, azért olyan jó. Talán kicsit oda is égeti. Nem lesz fekete, csak az íze lesz finomabb az odaégetéstől. A sajt büdöse is elmegy közben. Ezért sem szeretek fogat mosni. Elviszi a jó ízt a számból, pedig én sokáig tudom érezni a finomat. Egészen lefekvésig, a fogmosásig. Sőt, reggelig is érezném, ha nem kellene fo-

gat mosni. Ami azért is rossz, mert anya megmossa újra. Miután befejeztem, újra kell kezdeni. Azt mondja, nem figyelek oda, és nem jól mosom. Pedig én odafigyelek, és jól mosom, csak már nem nézek oda. Fogmosás közben arra gondolok, milyen jó lesz, ha végre folytatjuk az olvasást. Azt a könyvet, ami épp soron van. Jó anyát hallgatni. Van úgy, hogy olvasás közben csak anya hangja van. Mindegy, mit olvas, hol tartunk, és melyik szereplő beszél. Csak hallgatom. Ha újra együtt akarok olvasni vele, szólok anyának, és megkérem, mutassa meg, hol tartunk. Ilyenkor a mutatóujját arra a szóra helyezi, ahol megálltunk. Bólintok, és akkor folytatja, egészen a fejezet végéig. Néha még tovább, ha nem fáradt. Van úgy, hogy segíteni kell neki, mert félreolvas. Egy szót vagy csak egy betűt. Máskor átugrik valamit. Mindig kiszúrom. Már nem lepődik meg, csak megáll, visszatolat, és elolvassa a rontást, most már jól. Ha vége az olvasásnak, jön az alvás. Az alváásra is gondolok, miközben anya mossa a fogamat. Oldalt és elől le-föl, ahogy én nem csinálom. Érzem, ahogy csinálja, még ha nem is látom. Anya azt mondja, hogy én összevisza mosom. És nem mindenhol. Pedig dörzsölöm, ahogy tudom. Mindig elismétli, hogy a nyelvemet meg az ínyemet is meg kell sikálni, mert ott is vannak bacilusok. És lepedék. Anya így mondja. *Lepedék*. Ha kinyitnám, látnám, hol bújik meg a lepedék. Ezt hajtogatja. Fehér lepedék. De én nem nyitom ki, mert az olvasásra várok, meg az alváásra. Mindkettőt nagyon szeretem. Ezért hunyom le a szemem fogmosás közben. Meg azért, mert ha kinyitnám, nem a lepedéket látnám, ami úgysis elbújt, hanem a szemem. Nem akarom látni a szemem. Apa jut róla eszembe meg minden, ami benne van. A kéregetők meg a tanulás meg az, hogy elment. Aludni az egyik legjobb. Anya hangja után jön. Amikor alszom, akkor minden jó. Olyankor soha nem fáj. És álmodni is szeretek. Na, álmodni azt jól tudok!

Gyere, mossuk meg újra, lépek mellé. Próbál kislisszolni, de elkapom. Nem szereti a fogmosást, és ez meglátszik a fogain. Hiába magyarázom, hogy kell. Nem vesz róla tudomást, inkább kizár mindent. Bármit mutatok, bármit kérek. Engem is kizár. Lehunyja a szemét, és így adja a tudtomra, felesleges, amit csinállok. Sőt, nem is létezik. Nem baj. Én akkor is elmondom, hogy kell csinálnia. Előbb-utóbb csak megjegyzi. Kész vagy, mehetünk olvasni. Nem kell kétszer mondanom, azonnal eltűnik a szemem elől. Mire a szobájába érek, már a helyén ül. Az olvasóhelyen. Mindig ugyanúgy. Lekuporodok mellé, ahogy minden este. Ha csak egy kicsit is máshogy ülök, vagy máshogy tartom a könyvet, rám szól. Mintha úgy másképpen hangzana a történet. Kezembe adja a könyvet, és megmutatja, honnan folytassam. Nem kell könyvjelző, kivétel nélkül mindig tudja, hol hagytuk abba előző este. Miközben olvasok, kihagyás nélkül követi a szemével, hol tartok. Szórol szóra jön velem, és ha tévesztek, akár csak egy névelőt, rám szól. Ha egyszerűbb a hiba, akkor kijavít, ha bonyolultabb a szó, akkor rám hagyja a korrekciót. Nem meri ő csinálni. Nehezen megy neki az odafigyelés. A koncentráció, a fókuszálás, ahogy a papírokon áll. Minden értékelés kiemeli, hogy figyelemzavaros. Ami hülyeség, mert ami érdekli, abban ugyan nincs semmiféle zavar meg koncentráció-vesztés. De nincs ám, sőt, amit szeret és akar csinálni, abban túlteng az odafigyelés, ráadásul a külvilág teljes kizárásával. Szelektív figyelemzavar. Az van neki. Jól kiválasztja, hogy mi zavarja, és utána akkurátusan ügyel, hogy ne figyeljen rá. Az olvasást is szereti, igaz, csak akkor, ha más olvas fel, és neki elég elképzelni a történetet. És persze ellenőrizni, hogy hibátlan-e a felolvasás. Amikor pedig végez-

tünk, egy *jó éjszakát*-ra még futja tőle, miközben befordul a fal felé, aztán többet nem szól. Szinte azonnal elalszik. Én sem beszéllek már hozzá, hagyom mélyre zuhanni. Érdekes, soha nem beszélgetünk arról, amit olvastunk. Se este, se reggel. Nincs kérdése, vagy ha van, nem osztja meg velem. Remélem, érti a történeteket.

Szia, apa, már vártalak. Jó, hogy megjöttél végre. Klassz a bejárás, mi? A legvégén a faajtóval meg a zárral. Képzeld, én készítettem. Rajtunk kívül senki nem tudja, merre van az ajtó. Tudod, miért? Mert elrejtettem: nem látszik a nagy kövektől. És nem jönnek rá, hogy a cipzárral kell kezdeni. Azt is úgy, hogy a titkos tüskét meg kell nyomni. Ez a trükk. Utána nyílik a cipzár, és jöhet a zár, aztán már mozdul is az ajtó. Ne félj, más nem jöhet ide. Csak anyának és neked adtam kulcsot. Ha akarsz, itt nézhetsz tévét. Van sör is. Az a sötét színű, amit szoktál inni. Neked is külön szobád van, tele mindennel, amit szeretsz. A barátaidat is felhívhatod. Nekik nem tudok kulcsot adni, meg a cipzárról sem tudhatnak, de ha jönnek, beengedem őket. Van egy rész, ahol majd be kell kötnöm a szemüket. Máshogy nem megy. Nem baj, ugye? De ahogy bezáródott mögöttük az ajtó, már szabadok. Szóval nem kell elmenned semmiért. Anya is örülni fog, ha maradsz. Megmutassam a szobáját? Mármint anyáét. Klassz lett. Van benne rajztábla, meg gyorsételkészítő. Nem mekdonáldsz, meg köföcö vagy ilyesmi. Nem ám. Hanem ami baromi gyorsan elkészíti a kaját. Amit csak szeretnél. Mondjuk rakott krumplit. Két perc, és kész. Vagy a mákos rétest, olyan sok mákkal, hogy nem is látszik a tésztaja. Az is két perc. Vagy annyi se. Csak főzeléket nem csinál. Képzeld, apa, megtanultam tanulni. Emiatt van ez az egész. Minden, amit itt látsz. Meg az is, hogy nagyon jól focizok már. Megfogadtam a tanácsodat, ezért van most már minden így. Elhiszed? Ha nem, nézd meg a szememben. Gyere közelebb és járj utána magad. Tessék, nézz bele, jó mélyen! Amilyen sokáig csak akarsz. Na, most már elhiszed? Anynyira megtanultam tanulni, hogy többet tanulnom sem kell. Elengedtek a tanító nénik. Ági néni meg is dicsért érte. Lecke sincs már többé. De azért focizni még bemehetnek a suliba, ha akarok. Vagy ha nincsenek elegenden két csapathoz. Istibizi! Ezt is megnézheted a szememben, ha akarod. Szóval, akarod? Apa, most meg hová mész? Megvan itt minden. Nem látod? Valamit elfelejtettem? Gyere, körbeviszlek. Meg se nézted a szobádat. Van benn csocsó is. Kérlek, legalább a kulcsot vidd magaddal! Az kellene fog, ha a tüskét kicsit megnyomtad, és a cipzárt elhúztad, hogy aztán...

Nyöszörög, és azt ismételteti, hogy apa, ne menj el, meg valami kulcsról beszél, cipzárról és tüskéről. Megint az apjával álmodhatott. Leülök mellé, megsimogatom. Oldalvást fordul, maga alá húzza a lábát. Még sóhajtozik egyet-egyed, de már nem beszél magában. A hátára teszem a kezem, talán így még visszaalszik, bár sok idő nincs már a pihenésre. Húsz perc, és kelni kell. Elhalkult a nyöszörgés. Megnyugodott, újra egyenletesen lélegzik. Visszaajult. *Apa megint elment.* A semmiből hangzik fel. *Apa megint elment,* ismétli meg. Akkor mégsem aludt vissza. És megint a nappalban folytatja, amit éjszaka tákolt össze a tudatalattija. Istentelen nehéz így elindítani a napot. Neki is, nekem is. Az agya nem ad tiszta lapot, nem engedi, hogy a reggeli rutinnal valami új kezdődjön. Helyette visszaöklendezi az álom teremtette képeket és hangokat. Nem érti, hol van. Nem érti, merre lett, aki az imént még vele volt. Nem érti,

miért kell iskolába menni, és miért kell mindent időre megcsinálni. Mi az, hogy elkésünk?, kérdezi ártatlanul. Mit válaszoljak erre? Nincs honnan elkésni, jó helyen vagyunk, folytatja nyugodt hangon. Hát hol vagyunk?, kérdezem. Végtere van még majdnem tizenöt perc előnyünk. Talán meg tudjuk beszélni. A falon belül, feleli. Neked megvan a kulcsod?, kérdezi. A kulcs, amit adtam. Némi szünet után válaszolok: meg, persze. Ettől remélem, megnyugszik, és nem faggat tovább. És emlékszel a titokra is, ugye?, néz rám bizakodva. Melyikre?, kérdezek vissza a félreértés elkerülése végett és azért, hogy időt nyerjek. Hát arra, hogy kell bejönni, feleli. Talán jobb, ha elmondod újra, választom a biztonságos utat. Felháborodik és kiábrándulva közli, hogy ő mindent megtett. Megépítette, berendezte, eldugta és elmondta. Csak nekünk, hárman tudjuk. Ahogy annak lennie kell. Nekünk csak annyi dolgunk volt, hogy megjegyezzük. Hát nem tudom?, fordul felém számonkérően. Most mit mondjak? Hogy fogalmam sincs, mert még nem kötötte az orromra? Hogy összekeverte az álmát a valósággal? Csendben maradok, hátha elmeséli, mit talált ki számunkra. Hármunk számára. Ahogy már soha többé nem leszünk.

Nem értem, miért sír Miki. Azt meg pláne nem, miért kell árulkodni. Csak játszottunk, ennyi történt. Nem tehetek róla, hogy rosszul esett. Vagy valami hasonló. És arról sem, hogy nyámnyila. Felhorzsolta. Az is lehet, hogy egy kicsit vérzett. Miért kell ezért ekkora ricsajt csapni? Autóversenyzőset játszottunk. Az út pedig kanyargott. Dőlni kellett ide-oda. Ő is dőlt, és neki is tetszett. Nem is kicsit. Együtt dőlünk ide-oda. Aztán füstszagot éreztem. Kérdeztem, ő is érzi-e. Azt válaszolta, hogy ő nem érzi. Pedig erős füstszag van, mondtam újra. Ki kell ugrani a kocsiból. Kérdezte, milyen füstszagról beszélek. Kigyulladt az autó, válaszoltam. Akkor történt. Nem akart kiugrani, pedig kellett. Egyre több füst volt mindenhol. Segítettem neki. Persze, hogy leugrott a mászókaról. Aztán én is leugrottam, hát égett az autó! Bénán érkeztetett, és akkor ütötte be. Nem láttam, csak hallottam, hogy nyöszörög, majd sír. Én jól ugrottam, és semmi bajom. Neki is ennyit kellett volna tennie. Miatta megint itt ülhetek a sarokban. Napközi időben, mert tanítás alatt nincs büntetés. Akkor csak felírják, hogy el ne felejtsek. Bár úgysem felejtik. A tanító nénik alig várják, hogy ott legyenek. Délután mehetek büntetésbe. Leckeírás után vagy helyett. Megint jön Ági néni. Mikivel együtt jönnek. Büntetésben már békén szoktak hagyni. Na, most mit kell megbeszélni? Jön az újabb leszidás. Még ide sem érnek, Ági néni már nekem esik. Azal vádol, hogy szándékosan löktem ki a Mikit. Nézzem csak meg a térdét, hogy beütötte. Nézem a térdét. Nincs is ott sérülés, csak egy-két horzsolás, de az nuku. A beütésből meg semmi nem látszik. Pedig azért kerültem büntetésbe. Megint a semmiért vagyok itt. Azért, mert ő sem bírja a fájdalmat. Nézem a térdét, és nem válaszolok. Ha mondok valamit, még rosszabb. Jobb szó nélkül kivárni a végét. Most az következik, hogy a hallgatással semmit sem oldok meg, és kérjek azonnal bocsánatot. Dehogy kérek. Nincs miért. A lába is eltörhetett volna, hadonászik Ági néni. De nem tört el, maradok csendben. Nem csak rossz vagy, de miattad kerülnek veszélybe az osztálytársaid. Ezt már nem hagyom, ez szemétség. Én mentettem meg az életét! Úgy mondom, hogy közben Ági néni szemébe nézek. Én mentettem meg a Miki életét! Neked elment az eszed, kiabál Ági néni. Nekem ugyan nem. Ági néninek ment el az esze, gondolom magamban. Hát égett a kocsit!, próbálom meggyőzni. A Miki meg nem akart

kiszállni. Én mentettem meg az életét! Hirtelen csend lesz. Ági néni először a Mikire néz, aztán rám. Mégis hogyan?, hát csak nem érti Ági néni. Kilöktem, nehogy benn égjén, válaszolom. Arról nem tehetek, hogy nem tud ugrani. Nincs válasz. A legtöbbször kiabál, de most csak meglepetten néz. Bámul, és dülldel a szeme. Megpróbál valamit mondani. Újra és újra nekikezd, ráng a szája, fújtat, de nem értem, mit szeretne. A keze is mozog, de csak ide-oda. Néha a felnőttek sem tudnak beszélni. Ha akarnak, akkor sem. Csak nyökögnek, ahogy Ági néni most. Aztán a Miki hangját halom. Azt mondja, tényleg füstszag volt.

Elhoztam magammal két lapot. Azok közül, amit a táskájában, a kövek alatt találtam. Talán nem veszi észre. Ha meg rákérdez, azt mondom, véletlenül maradt nálam. Összefogtam valamivel. Csak ne feledjem visszatenni. Elhoztam és megmutattam a pszichológusnak, ha már úgyis volt időpontom. A beszélgetés végén vettem elő. Elmeséltem, hogy akadtam rá, és óvatosan hozzátettem, hogy szerintem fontos lehet. Nem is csupán, mert titokban akarta tartani, hanem azért, ami rajta van. Egyáltalán nem olyan, mint amit rajzolni szokott. Ebből csak megérti, hogy foglalkoznia kell vele. Persze nem mondott semmit. Megnézni is alig akarta. De ezt most én vártam ki. Miután befejeztem az egészen jól felépített és többször átgondolt érvelésemet, csendben figyelem mi történik. Eleinte farkasszemet néztünk, majd kiléptem a szemkontaktusból, és a rajzokra fókuszáltam. Neki sem volt más lehetősége. A kérdés elhangzott, a rajzok előtte, a páciensét pedig már nem lehet sem fogva tartani, sem megtörni, mert nem rá néz. Mert nincs uralma felette. Amikor újra felnéztem, ő már a felső rajzot próbálta megfejteni. Miután ez jól láthatóan nem sikerült neki, közelebb húzta, majd pókerarcral megforgatta, mintha keresné a szöveget, honnan is kell nézni. Valószínűleg így sem jött rá a megoldásra, és valahogy ki akart mászni ebből a kissé kellemetlen szituációból, ezért elővette a mobilját, és lefotózta mindkettőt, majd gyors mozdulatokkal visszaadta a rajzokat, és megkért, hogy a következő alkalomra újra ketten jöjjünk el. Nem lesz könnyű beadnom neki, hogy megint itt kell lennie velem. Nem szeret ide járni. Nem szereti ezt a nőt. Helyesebben ki nem állhatja. De akkor is el kell jönnünk, legalább még egyszer. Ha azután sem jut semmire, akkor váltunk, és keresek egy olyan dokit, aki végre rájön, mi a gond. És segít megoldani. Arról nem beszélve, hogy itt is csak égetem a pénzt. Elképesztő, mit el nem kérnek egy találkozóért. Vagy inkább négy-öt igazán figyelmes találkozóért. Miközben az egész egy zsákbamacska. Előtte és közben csak azt látni, hogy milyen visszafogott és figyelmes. Árasztja magából, hogy itt jó helyen vagyunk. Ami bizakodásra ad okot. Bizonyára nagyon okos dolgokat mond majd, ha odajutunk. Érdemes kívánni, mert ő lesz az, aki végre egyenesbe teszi a dolgokat. Odafigyel és szorgosan jegyzetel. Ami egyébként rohadtul idegesít, hiszen folyamatosan ír, és bizonyára nem csak azt, hogy mi történt, ki milyen választ adott. Végül is nem jegyzőkönyvvezető. Biztos vagyok, hogy azt is lejegyzeteli, mire gondol, milyen következtetésre jut. Le kell, hogy írja, mire gyanakszik, minek kell még utánanézzem, egyébként honnan a francból tudná később, mi történt aznap a sokadik páciensével? Majd felmászom a falra, amikor látom, hogy megint ír, siklik az a drága toll az elegáns noteszben, látom, hogy gyűlnek a sorok, és én nem tudom, mit irkál bele. Fogalmam sincs róla, hol tart ő és hol tartunk mi, mert semmit se mond, ha pedig nagy ritkán beszél, akkor is kérdez vagy megértően nyugtáz. Csak akkor derül ki,

hogy mire jutott, ha végigjártuk az általa szükségesnek tartott alkalmakat. Előre megmondta, persze. Csak az út végén tudható meg, jutott-e egyáltalán bármire. Már többször majdnem megkérdeztem, ott voltam, egy centire, hogy kibökjem végre, mégis, hol tartunk? A senki földjén vagyunk, vagy haladunk valamerre? Van bármilyen ötlete, ami reményt adhat? De ahogy a nyelvem hegyére került, azonnal láttam a szemében, a szeme sarkában, hogy meg ne merjem próbálni. Maradjak magamnak, majd értékel, ha eljött az ideje. Itt ő diktál, nekem csend a nevem. Én persze kussban maradtam, és inkább lenyeltem, ami kikíváncozott, ha már nem volt merszem kiköpní. Visszasüppedtem a fotelbe, ami csak azért van, hogy az embert ilyenkor beszippantssa és megfojtsa, ő pedig ismét felvehesse a gondosan odafigyelő, bizalmat árasztó doktornő álarcot. Ahogy most is, ezekkel a rajzokkal. Miután letettem elé az asztalra, egy szót sem mondott. Akkor se, amikor kezében tartotta és forgatta őket. Még csak nem is biccentett vagy hümmögött, mondván, hogy ez igen érdekes, elgondolkodom rajta anyuka, vagy ezek fontos adalékok a teljes képhez, köszönöm anyuka, hogy elhozta, és vette a fáradságot, hogy megmutassa. Most sem adott semmi támpontot. Ezekkel a lapokkal is egyedül maradtam. Nézegethetem kedvemre, hátha eszembe jut rólok valami. Nézegethetem, persze, épp olyan figyelmesen és gondosan, mint a pszichológus, időt nem sajnálva és akkurátusan elgondolkodhatok, és akkor semmi sem készül el. Sőt, még le is írhatom a remek meglátásaimat egy remek noteszbe egy még remekebb tollal, és akkor aztán mind a ketten egyszerre jegyzetelhetünk, rajzolgathatunk, a doktornő itt, mi pedig otthon, korgó gyomorral, vacsora helyett. *Nos, anyuka, látom, szeretne mondani valamit. Vagy esetleg kérdése van? Tessék? Ezt most tényleg tőlem kérdezi? Ennyi alkalmat követően, azok után, ahogy lefotózta a rajzokat, majd kelleetlenül visszaadta, így, bele a semmibe? Csak nem tud gondolatot olvasni. Azért az megalázó lenne. Lehet, hogy minden az arcomra van írva? *Mintha elmerült volna a gondolataiban, sőt, kissé talán gondterheltnak tűnik, miközben látom, érdeklődve figyel, ahogy jegyzetelek. Mondja csak, mire kíváncsi, ha tudok, szívesen válaszolok, végtére is, ezért vagyunk itt, nem igaz?**

Ha az iskolában fájdul meg, a tanító nénik adnak gyógyszert. Tuti anya küldte be. És azt is ő mondta meg nekik, mit csináljanak. Soha nem szólok, ha fáj. Úgyse tudnak segíteni. A gyógyszert is csak azért adják oda, mert anya kérte. Aki rossz, azzal rossz történik. A gyógyszer meg itt sem használ, ahogy otthon se. Néha rákérdeznek, csak úgy. Vagy rájönnek. Biztos azért, mert leülök. Vagy lefekszem és összekuporodok. Ilyenkor nem kapok büntetést. Ha büntetésben vagyok, előjöhettek az asztal alól. Vagy ki a sarokból. Szabad vagyok. De minnek. Nem tudok hova menni, csak kupo-rodni. Lehet, hogy ezért vagyok szabad? Mert úgyse tudok sehova se menni? Ilyenkor se szeretnek látni. Nem azért, mert rossz vagyok, hanem azért, mert nagyon fáj. A tanító nénik nem szeretik a beteg gyerekeket. Félnek tőlük. Hozzáérni sem szeretnek. Megfigyeltem, amikor más gyerek lesz beteg. Lázas meg ilyesmi. Csak mondják, hova menjen, mit csináljon. *Állj fel, hozd a cuccod, gyere erre.* Átkísérik egy másik szobába, ott lefektetik. És nem érnek hozzá. Aztán addig telefonálnak, amíg valaki érte nem jön. Mindent megtesznek, hogy ne maradjon az iskolában beteg gyerek. Csak engem nem tudnak hazaküldeni, mert van gyógyszer. Beadják, majd eltűnnek. Nem kérdezik meg, jobban vagyok-e. Nem is baj, mert úgyse vagyok jobban. Meg másra figye-

lek. Egyedül jobban tudok figyelni. Arra, hogy jön, és arra, mit csinál. Mindig alulról jön. Nem a hasamból. Oda érkezik. A lábamból indul, a combom felől jön. Megkeményedik a combom teteje, majd átugorja a csontokat, és hullámokban a hasam irányába halad tovább. A hullámok eleinte ritkábban jönnek, és rövidek. Aztán hosszabbak és gyorsabban indulnak. A fájdalmat a hullámok hozzák. A combomnál még csak kicsit fáj. A hasam ezt még nem érzi. A szám szárad ki. Próbálom lenyomni a hullámokat. Falat emelni a hullámok elé. Elképzelem, hogy falat tudok építeni eléjük. Az megállítja őket. Egy darabig sikerül. Egy darabig mindig sikerül, de aztán nem tudom megállítani. Amikor átkelnek a csontokon, és közelítenek a hasamhoz, akkor már vonalakban jönnek. Ilyenkor már nagyon száraz a szám. De nem szabad inni. Nem veszi be a gyomrom. Vonalakat hasít belém, a hasam közepe felé. Vonalakban fáj. Olyan, mintha kés karistolná a vonalakat odabenn. Fáj és éget, mintha a nap vonalkái lennének. Ahogy én is rajzolom. A sárga kör felé. Jönnek minden irányból, aztán találkoznak. A mindenfelől érkező napkéssek. Akkor a legrosszabb, mert összeadódnak. Felerősítik egymást. Ilyenkor már nem állok ellen. Ha megpróbálom, csak rosszabb. Inkább hagyom. Arra gondolok, ha hagyom a napvonalaknak, hogy tegyék, amiért jöttek, hamarabb elmennek. Nem tudom, miért jönnek. Miért a combomból indulnak. Hogyan lesznek hullámmá, aztán késsé, végül napvonalá. Csak azt tudom, hogy nem szabad megmozdulni. A napvonalak azt szeretik, ha összekuporodok, és nem mozdulok. Teszem, amit kérnek, és akkor jobb. Egy idő után. Lehunyom a szemem, és nézem a szememet belülről, mit rajzol rá a fájdalom. Megpróbálom megjegyezni. Le-rajzolom és megjegyzem. A következő hullámmáskor meg tudom majd állítani. Ha le-rajzolom, nem tud majd annyira fájni. Ha arra gondolok, amit a fájdalom rajzolt, én győzök majd. Csak vissza kell jól emlékezni rá, mielőtt átkel a csontokon és hullámokká válik. Napkésé. ■■■

■ **Légrádi Gergely** (Budapest, 1975). Háromgyerekes családapa, író, az eSínház vezetője. Legutóbb megjelent kötete szerzőként: *Alkalomadtán* (Kalligram, 2022), szerkesztőként: *Megmozdult irodalom* (Radnóti Zsuzsa életműkötete, Kossuth, 2021) A *Falaink* címet viselő új regénye a Kalligram Kiadónál jelenik meg 2024-ben.



Jann Villougby szeme

Azt mondtad, ne sírjál,
nem szabad sírni,
ha nem csináltál semmi rosszat.

A Veszettek: *Zsebkendő*

És a róka odament Tyúkanyóhoz, aki egy bokor alatt melengette a tojásait, és azt mondta neki: Tyúkanyó, ha szépen kérlek, adjál nekem egy tojást, amit felnevelhetek, mert magányos vagyok és szomorú, de ha lenne egy csibém, egy olyan szép, sárga csibém, akkor nem lennék többé egyedül.

Ám Tyúkanyó átlátott a szitán, széttartotta szárnyát, hogy nagyobbnak tűnjön, és azt felelte a rókának a tojásain fészkelődve: Nem tudsz becsapni, róka koma, azonnal felfalnád a tojást, amit adok neked, meg sem várnád, hogy a csibém kikeljen.

A Napraforgó Óvoda nagytermének falait élénk színekkel felfestett erdő díszítette: bokrok és fák, mosolygó napkorong, a zöld, a kék és a sárga árnyalatai, fehér bárányszerű felhők az égen és kerek szemű, barna alapon fehér pettyes özgidák a földön. A fal menti polcokon babák és társasjátékok, a polcok mellett hintaló és kiságyak, autók és babakocsak. Az ablakokon besütött a nap, sugarai megtörtek a behúzott csipkefüggönyökön, geometrikus formákat rajzoltak a szőnyegekre és megcsillantak a gyerekek hajszálain. Viktor Vulbrass. Desmond Vulbrass. Jann Villougby. Till Tolliver. Emiliann Cahirval. Rolfi Migrus.

A gyerekek máris kérdéseket tettek fel. Honnan volt Tyúkanyónak szitája? A rókának is volt? Minden csibe sárga? A csibe benne lakik a tojásban? A tükörtojásban is van? Miért akarja becsapni a róka Tyúkanyót? Erika Muskard válaszolt nekik.

Ugyanezen a napon Renard Vulbrass és emberei egyeztetésekre indultak Höksringbe a gombakereskedelmet irányító Ergot család fejével, Aggeus Ergottal. Az egyeztetés tárgya a piac újrafelosztása volt: a Vulbrass család támogatja és szükség esetén szabályozza a höksringi gomba városon kívüli terjesztését, viszonzásként az Ergot család támogatja és szükség esetén szabályozza a fuchsbergi maffia rozsdájának Höksringen belüli terjesztését. Renard Vulbrass autója, oldalán a vörös V-betűvel megállt a Szóma kávé-

zó előtt. Az ajtóban két öltönyös férfi, az Ergotok emberei. Renard Vulbrass megigazította a nyakkendőjét. Dél körül járt, nem látszott más árnyék az aszfalton, csak a sajátja. Aggeus Ergot széles mosollyal fogadta. Ebédeljünk, mondta.

Jann Villougyby odasúgott valamit Dezmund Vulbrassnak, aki a szája elé kapta a kezét, és kuncogott. Erika Muskard úgy tett, mintha nem vette volna észre.

Másnap a róka egy nádihegedűvel tért vissza Tyúkanyóhoz, aki ugyanazon bokor alatt melengette a tojásait. Néha megszámlolta őket, és amikor ugyanannyit talált, mint egy órával korábban, elégedetten kotlott tovább. Neveket adott nekik, és bár a tojások egyformák voltak, sosem keverte össze őket.

A róka odalépett hozzá, rázendített a nádihegedűvel, és énekelni kezdett.

*Tollat nem láttam még ilyen szépet,
Csöröd e vidéknek legszebb éke,
Lábad mint a nádszál,
virágba borul a mező,
ha arra jártál.
Egy szebbet tudok mondani nálad,
ott lakik még abban a tojásban,
de ha egy napon kikel majd,
előtte minden állat fejet hajt.*

Ne hízelkedj, róka koma, tudom, hogy csak a tojásaimra fáj a fogad. Láttam én már karón varjút, és nem hiszek senkinek, aki akkor mond szépeket, amikor éhes.

Hát olyanak nézek én ki, aki hazudna neked?, kérdezett vissza a róka, leemelve a vonót a nádihegedűről. Recsegés hallatszott, és először mindketten azt hitték, az ég dörög: pedig csak róka koma gyomra korgott.

Pontosan olyanak, felelte Tyúkanyó, és hátat fordított a rókának, hogy ne is lása a hazug pofázmányát.

Erika Muskardot tizenhét évesen teherbe ejtette akkori barátja, Rolland Franca. A nála két évvel idősebb Rolland feldühödött, amikor meghallotta, hogy Erika meg akarja tartani a gyereket. Ökölrel az arcába vágott, majd amikor a lány a földre zuhant a virágmintás takaróval fedett ágy mellett, rugdosni kezdte. A hátát, a combját, a hasát. Elsősorban a hasát, de Erika magzatpózba kucorodott, a melléig felhúzott térdével védte magát. A szülei a dulakodás hangjára berontottak a szobába. Az apja elkapta Rolland ruhájának hátulját, és a falhoz csapta a fiút. Erika a padlón kucorogva sírt. Amikor résnyre kinyitotta a szemét, a virágos ágytakarót látta, homályosan a könnyein át. Az apja azt mondta Rollandnak, takarodjon a házából. Rolland bocsánatkérés nélkül eltakarodott. Az anyja letérdelt Erikához. Végigsimított az oldalán és a háján. Megkérdezte, mi történt. Erika elmondott neki mindent. Az apja ökölbe szorított kézzel hallgatta. Másnap reggel felkereste Renard Vulbrass.

Mi az a nádihegedű? A rókának fáj a foga? Minden róka tud énekelni? Az igazi rókák miért nem énekelnek? Minden tojás egyforma, vagy vannak nem egyforma tojások is? Miért nem eszik a róka füvet, ha éhes? A varjú is el akarta venni Tyúkanyó tojásait?

A höksringi Szóma kávéházban kihozták az előételt: kétszersült parmezánnal és szarvasgombával. Renard Vulbrass és Aggeus Ergot kedélyes semmiségekről beszélgettek. A Höksringbe vezető kocsútról. Évtizedek óta nem újították fel. Akkorák a kátyúk, ha nem vigyáz az ember, eltörik a főtengely. Múlt héten is kisodródott valaki. Fiata-

lok. Szórakozni voltak, két lány, meg egy fiú. A kocsi a fiúé volt. Fél éve szerzett jogosítványt. Kátyúra futottak, aztán neki egy fának. Borzalmas. Kettő ottmaradt, most gondoljon bele. Mit érezhetnek a szülei? Nem kívánja ezt az ember senkinek. Nem helyes, hogy már az utakra sem engedhetjük ki a gyerekeinket. Nem helyes. Az utaknak biztonságosnak kellene lennie. Jól látom, hogy nem hozta a fiát, Renard? Valakinek a tűzhelyre is vigyáznia kell. Az nem az asszonyok dolga? Ők mutatják meg neki, hogyan kell. Felnevettek. A pincér elvitte a kiürült tányérokat. Nagy kár, mondta Aggeus Ergot. Reméltem, hogy az ifjabb Vulbrasst is megismerhetem.

Jann Villougby újra Desmond Vulbrass füléhez hajolt, és kuncogva odasúgott neki valamit. Tekintete találkozott Erika Muskardéval. Erikának már korábban is feltűnt a fiú szeme: intelligencia sugárzott belőle, valamiféle sebzett értelem, amely hiányzott a csoporttársaiból. Biztos volt benne, hogy Jann tizenöt év múlva lányok tucatjainak szívét fogja összetörni. A szemével meg a szóke hajával. Semmit nem kell tennie, elég, ha rájuk néz, ha csak egy másodpercig hagyja, hogy elveszenek a pillantásában. És ha elvesznek, akkor elvesztek. A fiú már most érezte tekintetének erejét, ezért mert sugdolózni mesehallgatás közben. Tudta, hogy látják. Tudta, hogy nem szabad. És mégis, állta Erika pillantását, mintha még mosolygott volna is hozzá, mintha nem félt volna attól, hogy az óvónő rászól, mintha ez egy játék lenne kettőjük között, tudom, hogy látsz, tudom, hogy tudod, mégsem hagyom abba, melyikünk lesz az első, aki megtöri a mintát, aki enged, aki új szabályokat hoz, aki kilép a ritmusból, a sűgásból, a tekintetek találkozásából, a következő sűgásból, a tekintetek következő találkozásából, Jann Villougby ötéves volt, még nem tudhatta magáról, milyen érzéke van ehhez a játékhoz, mégis hibátlanul játszott. Erika rámosolygott, és azt mondta, a rókák azért nem esznek füvet, amiért ti sem. A gyerekek ezen elgondolkodtak. Bármit is sűgott a fülébe Jann Villougby, Desmond kuncogás helyett csak rosszallón rásandított.

Renard Vulbrass azt mondta Vencel Muskardnak, Erika édesapjának: Ne aggódj, megoldom. Beszélek a lánnyal, és beszélek a fiúval. Két ember küldött Rolland Francáért, akik leszorították az útról a Rasalia márkájú motorjával a nagybátyja tanyája felé tartó fiút, a földre teperték, csuklyát húztak a fejére és beültették a rozsdavörös V-vel ellátott kocsi hátuljába. Útközben nem szóltak hozzá, megálltak az üres raktárepület előtt a Pele utca sarkán, kirángatták Rollandot a kocsiból, végiglökdösték a betonon, és ha elesett, türelmesen megvárták, hogy a félelemtől verejtékezve, vakon tapogatózva felálljon. Amikor újra talpon volt, tovább terelték a raktár belseje felé, ahol Renard Vulbrass várt rá. Leültették egy székre, az egyetlen székre a helyiségben, Renard pedig lenézett rá, és azt mondta: Két lehetőség van. Felneveled azt a gyereket, mint egy tisztességes férfi. Ha rosszul bánsz vele, vagy az anyjával, tudni fogunk róla. A másik lehetőség, hogy elfelejted azt a gyereket az anyjával együtt, és mától nekem dolgozol.

Másnap a róka egy kerekded kövel a mancsában érkezett Tyúkanyóhoz: a folyóparton találta, a követ simára csiszolta a sodrás, ahogy csak gurult és gurult messze földről egészen idáig, mintha ő maga akarta volna, hogy róka koma megtalálja. Tyúkanyó kíváncsin kidugta fejét a bokor ágai alól, a róka pedig elé tartotta a követ, amelyet adigra megtisztogatott és kifényesített, majd azt mondta:

Tyúkanyó, látod ezt a szép kőtojást?

Tyúkanyó fordult egyet a saját tojásai felett, meg is számolta őket közben, mert atól tartott, a róka valami gaz csellel máris megszerezte tőle az egyiket.

Látom, róka koma, nagyon szép kőtojásod van.

A róka megforgatta mancsában a kőtojást, mintha nem tudna betelni a szépségével, feltartotta a nap felé, hogy a csillogástól még csodálatosabbnak tűnjék.

Alkudjunk meg, Tyúkanyó. Elcserélem veled ezt a csodás, páratlan, napnál is fényesebb kőtojást egyre a tiéd közül. Tekintettel barátságunkra méltányos leszek, csak egyet kérek érte cserébe, pedig megér ez ötöt is. Ülhetsz rajta, ha szeretnél, használhatod dísznek, melengetheted, és ki tudja, egy napon talán valami kikel belőle.

Tyúkanyó kotkodálva felnevetett.

Bolondnak nézel, róka koma? Mihez kezdjek én egy kőtojással? Nem kel ki belőle semmi. Nem kell más dísz a fészkemnek, csak a saját tojásaim.

Ugyan, Tyúkanyó, cseréljünk, észre sem vennéd a különbséget.

Észrevenném, felelte Tyúkanyó, hogyne venném észre. Mert az én tojásaim melegek, a kőtojás pedig hideg, mint minden tojás, amelyen sosem kötött senki. Most pedig menj innét és ne zargass többet, amíg szépen beszélek, a kőtojásodra meg ülj rá magad, ha annyira szeretnéd kiköltetni.

És róka koma duzzogva magára hagyta Tyúkanyót a bokrával meg a tojásaival, meg sem állt a folyópartig, ahol dühében a vízbe dobta a kőtojást, hadd vigye tovább a sodrás valaki másnak, és ahogy a kő a vízbe pottyant, csobbanását elnyomta a róka gyomrának korgása. Nagyon éhes volt már, nem is emlékezett rá, mikor evett utoljára.

A rosszulléttel kezdődött pár perccel a főétel után. Az enyhe émelygéssel, a tarkóra kiülő verejékcseppekkel és a kiszáradt szájjal, mint a hirtelen lecsapó déli kánikula egy gondatlanul elfogyasztott üveg sör után. Az émelygés szédülésbe fordult, az érzékelés zavarttá vált, a színek túl elmosódottak, a szagok túl élesek; a hangok fejfájdítók és a ruha legkisebb érintése a bőrön viszketést okozott. A zavartságot görcsök követték, ahogy a szervezet igyekezett megszabadulni a méregtől: Renard Vulbrass egyik embe-re a falnak tántorodott, a hasára szorította a kezét. Egy másik töltött magának egy pohár vizet az asztalra kített üvegekancsóból, majd még egyet és még egyet, így amikor a gyomor rándulásai öklendezésbe fordultak, az öklendezés pedig hányásba, az ő szájából nem vérvörös, hanem haloványrózsaszín folyadék távozott, benne ételdarabokkal. Talán egy liter vizet is megihatott utolsó perceiben. Vagy kettőt. Székek csikorogtak. Edények törtek. Öltönyös férfiak zuhantak a padlóra, és Renard Vulbrass Aggeus Ergotra emelte a tekintetét, aki rezzenetlen arccal nézett vissza rá. A méreg az asszonyok fegyvere, mondta, vagy akarta mondani, mielőtt ujjai az asztalterítőre szorultak, gyomra próbálta kiadni magából a gombát, de nem ismerte a határt test és méreg között, így önmagát is kiöklendezte. Aggeus Ergot feláll, intett az egyik kezével. Férfiak tűntek fel a teremben, akik elkezdték kivonszolni a Vulbrassokat a Szóma kávéházból. Ki a lépcsőre, a járdára, az útpadkára, kiterítve, mint a lelőtt prédákat egy hajnali vadászat után, a vörös foltokat lassan bundájukra szárította a nap.

A kövek ki tudnak kelni? Miért dobta el a róka a kőtojást? A rókák is tojásból kelnek ki? Tyúkanyó mikor szokott fürdeni? Vannak Tyúkanyónak másik csibéi is? Hol vannak? Vannak halak a folyóban? A róka miért nem fog halat? Éhen fog halni? Miért nem eszi meg Tyúkanyót?

Erika Muskard akkor találkozott először Renard Vulbrass-szal, amikor az napokkal az után, hogy beszélt az apjával, meglátogatta őket az otthonában. Ajándékokat hozott: egy doboz édességet neki és az anyjának. Drága édességet. Az anyja leültette a konyhában, itallal kínálta, de Renard Vulbrass csak egy pohár vizet kért. Azt mondta, beszélni akar a lányával. Erika kísért szemekkel leült Renard Vulbrass-szal szemben.

Az apja a hűtőszekrény előtt állt, kerülte a lánya tekintetét és Vulbrassét is. Az anyja Erika mellett ült, a vállát simogatta, hogy megnyugtassa, pedig az érintése egyáltalán nem volt megnyugtató. Erika nem akarta lerázni magáról, a kézfejeére tette a kezét, és a vállához szorította. Nem akart más kezet érezni a testén, csak a sajátját. Renard Vulbrass megkérdezte tőle, jobban van-e már. Erika azt hazudta, igen. Renard Vulbrass bólintott, majd folytatta. Rolland Franca nem érdemli ki sem a ragaszkodását, sem a szerelmét. El kell felejtenie, a saját érdekében. Időbe telik rájönni, hogy amit gondol valakiről, és ami valójában a másik ember, az két külön dolog. Az egyik a fejében van, a másik itt kint a valóságban, és sosem fognak összeérni. A képzelete játszik vele. Meg fog könnyebbülni, ha ezt megérti. Nem számíthat másra, csak saját magára. Nehéz út áll előtte, nehezebb út, mint a legtöbb ember előtt. Járjon rajta büszkén. Tárással. Gondolkodott már a jövőjükön? A kettőjükén. Úgy hallottam, Erika, nagyon szereted a gyerekeket.

Egy reggel Tyúkanyó éktelen kopácsolásra ébredt.

Dezmond Vulbrass Jann Villougybyra vetette magát. Erika Muskard még befejezte a mondatot, szájának mozgását a tudatos gondolkodásnál mélyebben rejlő automatika vezette, de amikor ránézett a dulakodó gyerekekre, akkor sem volt képes megmozdulni még másodpercekig. Jann a hátára gördült a szőnyegen, nevetett, azt hitte, Dezmond viccel. Játszik. A többi gyerek nem értett semmit. Till Tolliver elnevette magát. Az egyik kislány is. Dezmond magas torokhangot hallatott félúton a morgás és a nyüszítés között. Kis kezével a padlóhoz szorította Jannt. A szőnyeg cikornyás mintázata távolról virágokra emlékeztettek: koncentrikus körök, szakadozott spirálok, egymásba kapaszkodó hurkok, amelyeket megkoptattak a gyereklábak. Dezmond Jann fölé hajolt, mintha meg akarná csókolni. Még mindig azt a különös hangot adta ki magából. Nyüszítés. Zihálás. Morgás. Jann abbahagyta a nevetést. Az arca eltűnt Dezmond arca alatt. Felüvöltött, sírt, rekedt kiáltása mégis emberibbnek tűnt Dezmond morgásánál. Erika ledobta a kezéből a könyvet, és mellettük termett. Vér csorgott a szőnyegre. Az egyik gyerek sírni kezdett. Megragadta Dezmondot, hogy lerántsa Jannról. Vékony gyerekbordák a tenyere alatt. A pulóver anyaga. Úgy hallottam, nagyon szereted a gyerekeket. Dezmond kapálódzott a szorításában. Ahogy felemelte a fejét, Jann arcának egy darabja is jött vele. A felszakadt bőr, a szemöldök egy szakasza, hús az orcából. Fogai közt Jann Villougyby szeme. Véres tojás, amelyből eltépett köldökzsinórként lógott a látóideg. Ne nyeld le, kérlek, ne nyeld le – Erika Muskard öregkorában is emlékezni fog rá, hogy erre gondolt. Nem szabad lenyelni. Jann szemét nem szabad lenyelni.

Rolland Franca a kocsijának dőlt a Szóma kávéház előtt, és cigarettázott. A nőket nézte, Höksringben valahogy szebbek, mint Fuchsbergben. Néha eljött a bordélyházba, ha már nagyon kanos volt. Amióta Renard Vulbrassnak dolgozott, meg bírta fizetni. Nem minden héten, de mondjuk minden másodikon. A napokat számolta, mikor járt ott utoljára. Tizenkét napja, az már majdnem két hét. Lehet, hogy este azért visszajön. A másik sofőrré pillantott. Hildemann, a Kutya. Sokfélét beszélnek róla. Hogy Renard Vulbrass vakarta ki a szarból. Hogy gyerekkorában a hálószobában tartotta az anyja hulláját, nehogy kiderüljön, és elvigyék a gyámügyesek. Hogy azzal vágódott be a Vulbrassoknál, hogy tizenhárom évesen felgyújtotta a varjak egyik klubját. Hogy valaki egyszer szemtől szemben Kutjának hívta, mire Hildemann kitépte a nyelvét, és megetette a masztiuffjával. Rolland Franca nem sokat hitt el mindebből, mindenesetre sosem szólította volna Hildemannt szemtől szemben kutjának. Ami azt illeti, hozzá

sem szólt. Hildemann sem őhozzá: nem volt beszédes fickó. Jobb is így. Most is úgy áll a kocsija mellett, mint valami kibaszott szent. Kinyílt a Szóma ajtaja, és kidobtak rajta valamit. Hildemann a fegyveréért nyúlt, de az Ergotok három embere máris itt termett mellette. Rolland mozdult volna, de őt is körbe vették. Kidobtak a lépcsőre még valamit, hányásfoltos nyakkendő szállt a levegőben. Ahogy a test a betonra pufant, még felnyögött. Dagadt Levit nem dobták, hanem vonszolták, aztán legurították. Visszamentek a következőért. Amikor végeztek, és a megmérgezett Vulbrassok a testőreikkel mind a Szóma kávéház előtt heverték, Aggeus Ergot odalépett Hildemann és Rolland Franca elé, majd azt mondta: Csak azért vagytok életben, hogy legyen, aki hazaviszi őket. Ne gyertek vissza.

Erika Muskard kivitte a mosdóba Desmond Vulbrass, hogy lemossa a vért az arcáról és a kezéről. Egy kolléganője hívta a mentőket, a többiek igyekeztek ellátni Jann Villoughby az alapján, amire emlékeztek az elsőségi-oktatásból és megnyugtatni a többi gyereket. Desmond pólója teljesen átázott a vértől. Erika hívta a Vulbrassokat, de senki sem vette fel. Nem mert megkérdezni a fiútól, miért tette. Nem mert kérdezni semmit. Pár percre magára hagyta, amíg kerített tiszta ruhát a szekrényből. A kolléganője szólt neki, hogy a mentők úton vannak. Végigment a mosdókat a nagyteremmel összekötő folyosón. Gyerekek sírtak mellette. Nem nézett a szemükbe. Végig a szőnyegen, talpa alatt spirálok és koncentrikus körök. Fakó virágok. Felhő takarta el a napot, már nem sütött be, de a falra festett napkorong ugyanúgy mosolygott, mint eddig. Erika a szekrényhez lépett, amelyben az ágyneműket és a tartalék ruhákat tárolják, szedett-vedett ruhadarabokat, amelyek életútjának utolsó állomása volt a szekrény a Napraforgó Óvodában, amikor már nem kellett senkinek, nem hiányoztak senkinek, de mégis pazarlás lett volna kidobni őket, mert ki tudja, mikor lehet szükség rájuk. Mikor esik le valaki egy fáról, és szakítja el a nadrágját. Mikor borul rá valakire a langyos kakaó. Mikor csinálja össze magát valaki délutáni alvás közben. Kivett egy napsárga pólót és egy bő nadrágot. Ahogy a ruhákért nyúlt, észrevette, hogy véres a keze. Jann Villoughby vére a körmei alatt. Fogta a ruhákat, becsukta a szekrényt és visszament a mosdóba. Desmond Vulbrass félmeztelenül állt a mosdókagyló előtt, egy szappannal és egy szivaccsal jobbára megtisztogatta magát. Erika Muskard megtorpant az ajtóban, egy pillanatig csak nézte a fiút, a rózsaszínes víztócsát csupaszból lábfeje mellett, libabőrös hátát, vékony karját, amely most éppoly ártalmatlannak tűnt, mint bármely másik gyereké az óvodában. Hoztam tiszta ruhát, mondta neki. Desmond Vulbrass megfordult. Könnyes volt a szeme. Szótlanul elfogadta a felé nyújtott ruhákat. De ha egy napon kikel majd, előtte minden állat fejet hajt. ■ ■ ■

Sepsi László író, szerkesztő, műfordító. Legutóbbi kötete: *Termőtestek* (Jelenkor, 2021).



Tisztázatlan körülmények

Elvettem a csajomat. Tényleg? Engem múlt nyáron eljegyeztek, és van egy kisfiam. Bizonygatjuk egymásnak, hogy nem vagyunk olyan ócskák, mint amikor együtt jártunk. Átküldi a gyerek fényképét, a felesége a másodikkal terhes, ezt nem tudom fokozni. Nehéz elhinni, de családi fotók meg videók igazolják, hogy Zete valószínűleg már nem az a játékfüggő kúrógép, aki megkérte a kezem egy mélyponton, és megkönnyebbült, amikor nemet mondtam. Kétéves kisgyereke után szaladgál a videón, pár éve a galéria oszlopához kötözött, pofon vágtam, erősen, röhögött, megkefélt, a ledobozolt cuccait, a játékkonzolokat, csavarhúzókat, kalapácsot elvitte, dögölj meg, remélem, megdöglesz, mondtam, vigyorogva csikorgatta a fogát. Most pürével etet egy világítóan kék szemű kislíút, vonásai alapján nyilvánvalóan az övét.

Azt írja Zete, hogy álmában még mindig a galéria oszlopához kötöz.

Melyik fasziddal csevegsz éppen, kérdezi András. Nincsenek faszijaim. Jó, akkor számoljuk össze, hány nővel beszélgetsz, nyisd meg azt a chat ablakot. A sor alján van egy nő, tessék. Nevet, na erről beszélék.

Puha testű anyuka lettem, az uszodában megbámulom a fiatal nőket. Nem egyszerűen szépek. Bámulatosak. Az öltözőben az egyik bámulatos fiatal csaj a golyós dezodorra még ráküld egy kis spray-t, ujjatlan garbót vesz, nézegeti magát a tükörben, leveszi, belebújik egy pulcsiruhába, még egy kis spray-t fúj, lehetetlen, hogy bizonytalan, ilyen testtel. Egy másik nő közben azon viccelődik, hogy a férje helyett elfogadna két húszas fickót vagy egy jóképű harmincast. De nem jön ki a matek, mert a nő legalább ötven, vagy nem tudom, de biztos nem negyvenéves a férje. Az anyukák a szekrények tetejére rakják a babahordozót, és úgy öltöznek át, mint a szél. Szerezz barát-nőket, mondja András, szedd fel őket a játszótéren. De nem sikerül. Próbálkozzál.

Basztunk, mondja a női narrátor egy könyvben. Beszél így egy nő? Dug, kefé, az oké, de azt, hogy baszik, ilyet nem mondunk, lazán nem lehet, ahogy a faszt meg a pinát

sem, puncsi, fark az illedelmes kifejezés. Betör a pornó az irodalomba, mondom Andrásnak, na, az érdeklí, meséljek.

Két bekezdést írok hetente, vagy hetekig semmit, aztán három oldalt gyorsírással. Régen azt hittem, az anyák imádnak nyavalyogni, és nem is olyan fáradtak, az egész nem is annyira nehéz. Lelkesen lájkolom az anyasajnálattós posztokat, régen ezektől kirázott a hideg. Szeméremérzet semmi, hozzászólok a mellgyulladás, gyermekágyi vérzés és hegkezelés témáihoz, posztolok a szülés utáni depi csoportban, az öltözőben meztelenül szárítom a hajam, és barna bőrű húszévesek öltözködnek törülköző alatt. Befestem a hajam, arcpakolás, most már tényleg kidobom a terhes ruháimat, veszek egy bakancsot, legjobb barát az óriási hátizsák és a csatos hordozó.

Orvosnál vagyok gyógyszerért, mire hazaérek, András kaki darabokat szedeget a szőnyegről, kigurult a pelenkából, mondja, röhögünk, ez egy szép este. Leteszem a gyereket aludni, és meghallgatok egy számot, fuck off and pour another drink, most jó lenne inni egyet, de nem lehet a gyógyszerre. Barátnőm, vagy ismerősöm, státusza bizonytalan, azt mondja, hogy ő beül a gyerekekkel akárhova, megiszik egy fröcsösöt. No para.

Bemegyek egy kávézóba, nem nyitják ki a babakocsi előtt az ajtót, érdekes, most már ezt is elvárom? Leejtem a cumisüveget, az asztal alatt mászok, tudom, hogy a fenekem kilóg a gatyából, és a hasam szolidan rálöttyed az övemre, a pincér kedves, részvételi hangon közli, hogy most még vagy öt évig nem tudok meginni nyugodtan egy kávé, ne reménykedjek. Fuck off. Nirvánát hallgatok, rázom a hajam a gyerekeknek, András felveszi videóra, megy itt minden, írás, szórakozás, csak meg kell tanulni kifeszíteni a húrt, és adott pillanatban elengedni. Előterbe kerülnek a feneket takaró tunikák, pelenkázó táskák, de kitalálom, hogy tetkó is kell, elmegyek tetkótervező megbeszélésre, második kamaszkoromat élem. Nirvana: Lithium, miért olyan jó szám a Smells like teen spirit, a dob miatt, a száraz gitárszóló, a téma elengedése, visszatérése.

Utolsó interjú Curt Cobainnel, a kamera rázúmol a csukájára, orránál összeszigzalagozott tornacipő, a gimiben majdnem minden fiú ilyenben járkált és Korn feliratú pólókban. Én is rokkernek öltöztem, bő fekete nadrágot hordtam, fekete szemceruzával húztam ki a szemem, és erősen reménykedtem, hogy összejövök valakivel a sulibálban. Szemeztünk a Zetével, de akkor még túl ciki voltam, hogy járjon velem.

Az összes férfi ismerősömet megkérdezem, mit tennél, ha kurváznál. De ő nem kurvázik. De ha igen. De nem. Jó, akkor a kedvemért képzeld el. Mi ez a kurvás dolog most nálad, kérdezi András. Erről írok. Miért? Miért, miért, nem tudom. Van olyan, hogy rossz szopás, kérdezem. Van. Kevés nyál? Például. Az első jó volt? Nem. Az első szopás végtelenül furcsa, és kényelmetlen, nem is állt fel a farkam, írja egy ismerősöm, akiből a legtöbbet ki tudom szedni a témában. Kicsit vízelős élmény volt. Szóval mi ez a kurvázás, kérdezi, visszakérdezek, tudtad, hogy férfi prostik is vannak? Kamu profilt kreálok egy szexpartner kereső oldalon, a Zete képét állítom be, ezért le is csukhatnának, talán, azt hiszem. Zeteként nőkkkel csetelek, elég unalmas, leszoplak, édes, akarsz egy vad éjszakát velem? Női profillal fent vagyok a love.hu-n, a férfiak sem érdekesebbek, pornófilm szintjén mozog a beszélgetés.

Az a pillanat izgat, hogy ott állsz egy fizetett nővel a lakásban, és még nem csináltál ilyet. Most fizessek egy férfi prostinak, hogy átéljem? András jelzi, hogy túlmegegyek a határon. Ismerősöm ismerőse már kurvázott, de nem merek ráírni, mert elvileg ti-

tok, és egyébként sem az a fazon, aki kezét tördelve áll egy nő előtt, levadászik bárkit bármikor, csúnya nő is jöhet, ezt mondta egyszer, és szinte minden csajt levarrt már a gimiben, akkor így beszéltünk, ezt is levarrta.

Ott áll Geri a Rottenbiller utca sarkán. A lakásban kéne várnia, így beszélték meg, jobb is lenne, ha előre kikotorná a kulcsot a postaládából, megnézné a helyet, felkészülne. Kényelembe helyezné magát. De látni akarja előtte a nőt, hogy ne a lakásban érje meglepetés, bocsi, nem tetszel, itt a kabátod, kikísérlek. A képeket beauty filterezik, a leírás szerint teltkarcsú nő dagadék is lehet. Vagy hátha a stricijével jön, ha olyan még van. Strici nem jöhet a lakásba.

Toporog, ködöt fúj a hideg levegőbe, a kabátban nem tudja majd felmérni a nőt, egyébként mindegy, az arca, foga legyen szép. Haja tiszta, ez alap.

Három órára bérelt szobát. Hatvan négyzetméter, diszkrét, igényes búvóhely, az árban tiszta ágynemű, két törülköző, tusfürdő, hajszárító, wifi, a lakás vagy ágyneműk extrém szennyezése utólagos pótdíj kifizetését vonja maga után (ételmaradékok, olaj, síkosító, vér). Személyi igazolvány másolatot kértek emailben, kaució nincs, kulcsot visszadobni a postaládába, ha végeztek.

Lehet, hogy el se jön. Két perce késik, most már inkább nem megy be a kulcsért. Vagy mégis. De nincs meg a száma. Egy órát utazott idáig, pár percet még kibír.

Megkocogtatják a vállát, megfordul, alacsony csaj műszőrme kabátban, szia, én vagyok. Az arca fiatal, kerek, szép a bőre, úgy néz, mint aki már ismeri őt. Megmozdul, kívülről érzékeli a történéseket, kinyúl a keze, megrázza a lányét, Gergő vagyok, de szólíts Gerinek. Beüti a kódot, kinyitja a lépcsőházajtót, előre engedi, balról a második postaláda, megvan a kulcs, csak kicsit remeg a keze, már mennek fel a lépcsőn, nem beszélnek. Végül be sem mutatkozott, csak köszönt talán, nem emlékszik biztosan, a lépcsőfordulóban hátranéz, mögötte jön, bakancsban, nem tudja, miért képzelt magas sarkút, ez jobb így, átlagos csaj.

Illatosító szagú a lakás és feleslegesen nagy. Leveszik a kabátot, a nappali közepén az asztalon üdítős üvegek, ropi, gyertya. A fürdőszoba ajtó nyitva, az ajtón köntösök. A csaj úgy áll, mint egy középiskolás, a pulóvere ujját lehúzza megfogja a szélét, nézelődik. Talán le kéne ültetni. Geri úgy képzelte, hogy beszélni fog, most jön a beszélgetős rész a szex előtt, vagy esetleg a csaj lassan és izgatóan elkezd lehúzni magáról a ruhát, igaz, hogy amikor elképzelte, Jennifer Lawrence jelent meg a szemei előtt vagy Carrie-Anne Moss fiatalon.

Iszol valamit?

Kösz, igen.

Jó, most ki kéne találni, mit iszik, meg valami témát, az asztalon fanta, cola. Felmutatja az üvegeket, a lány bólint. Teljesen közömbös a feje, az a kerek, szép, üres arc, egy akárki, nem mosolyog, nem izgul.

Geri a gyomrában valami furcsát érez, kimegy a konyhába, felbontja mindkét üdítőt, lassan rájön, hogy ő dühös valójában, nem izgul, hanem át van verve.

Cola vagy fanta?

Cola.

Geri leül a kanapéra, nem szokta meg az illatosító szagát, a csaj leül mellé, a kanapé szélére, párnás kezében fogja a fantás poharat, a képet nézi a falon, kipixelezett vörös női száját halványkék háttérben. Leteszi a poharat, Gerire néz, Geri nem hiszi el, hogy ez tényleg ilyen, ennyi, most gombolja ki a nadrágját, fordítsa meg, és dugja hátulról? Tudja, milyen a kövér női segg, nagy és formátlan. Azért izgató, ha kicsit szőrös, ha elfelejtik kiborotválni a feneküket. De most túl világos van és ez a csaj nem beszél.

Mióta csinálja ezt – nem kérdezi meg tőle, a csaj egykedvű, de tiszta, jobb szaga van, mint a lakásnak, a köntösök vajon mire kellenek, mások köntösben mászkálnak szex után? A konyhapulton potpourri, talán az szaglik, ha óvatosan rátenné a kezét a csaj combjára, az mennyire lenne béna? Ezen általában neki kell izgulnia?

Kulturált nő utólag kéri a pénzt, nem előre, van egyfajta elemi bizalom, ezt is egy haverom írta. András sose néz bele a telefonomba, elemi bizalom, csak két szabály van, abból nem enged, mondja, és komolyan néz. Én se turkállok az övében, eszembe sem jut, csak a Zetéét kutattam át régen, és több órás hallgatással tüntettem valami régi barát női üzenete miatt.

A történet felvezetése túl hosszú, csak elszántak olvassák el, ki az elszánt, András, maximum, de a hosszú részek után jön a tetőpont, a legkínosabb szopás, ezért írom az egészet, ez az egy pillanat érdekel, a férfi kiszolgáltatottság, pénisz a szájban, fogak között, ráadásul nem áll fel, fel kell állnia, most már végig kell csinálni az egészet.

Mint András fájdalmasan hosszú gitárszólós számai, végig kell hallgatni, belevésnek az agyamba, de úgy mutatja be, hogy na, ők a gitározás nagymesterei. És pont abba a részbe dumálok bele, ahol a legjobb, én nem értem a zenét, András szerint, hogy lehet pont ebbe beledumálni. Eszembe jut, amikor lekussolt, nem olyan régen, a házasságunk kapott egy kis pírt, ez már valami, még, még. Válni jó, Louis C.K. is megmondta, a házasság csak a lárvaalapöt az igazi boldogság előtt, ami a válás. Van olyan házasság ember, aki időnként nem gondol rá? Visszamenekülni a régibe? Carrie a Szex és New Yorkban, olcsó, de menő albréletben, amit soha nem mondanak fel, laptop az ablak előtt, cigarettázik, elképzelem az ő kis világát, persze gyerekkel ez nem így nézne ki. Sarah Jessica Parker a legrondább nő, András szerint, én csak arra emlékszem, hogy a sorozatban karcsú, válogat a fickók között, lelibben a lépcsőn valódi bundában és túllszoknyában. Halálvékony nádszálkisasszony. Meg elfogyott a válási pénzalapom, elment kezelésekre, a császáros orvosnak, császár utáni kezelésekre, babacuccokra.

Az usziban megnéztem a fickókat, van egy egész jó, szikár negyvenes, megkérdezi, hogy beszállhat-e mellém, meleg a tekintete, kedves, de aztán olyan tempóban úszik, mint én, tehát férfinak lassú. Plusz, ha elképzelem, hogy smárolunk, idegen szag, idegen borosta, talán döfköd is a nyelvével, szóval ha elképzelem, kicsit hányingerem lesz, igaz, hogy nem ettem úszás előtt, és a vérnyomásom is alacsony, és hova mennék lakni, szegény gyerek, elvonni az apjától, képtelenség, egyszerűen hamar kifulladásos képzelődés. Marad a laptop az ablak előtt, az írás, András lefotóz gondolkodás közben, sajátosan üveges ilyenkor a tekintetem, András szerint olyan, mintha egy másik dimenzióból néznék át hozzá, egy tökéletesen merőleges világból rácsodálkoznék, hogy van egy másik is. Milyen jókat tudsz mondani. Akkor nem hagysz el? Et-

től félsz? Igen, hogy lelépsz egy öreg íróval. Nevetek, beleírom a naplóba, persze, írd csak meg, úgyis minden adalék és muníció, regény alapanyag. Hagyjál már, így is olyan kevésre emlékszem.

Gerri biztos benne, hogy ezt a sztorit senkinek nem mondja el. Nem fognak a haverjával részegen azon röhögni, hogy majdnem meghúzott egy nőt a hatvan négyzetméteres szerelemkuckóban, és az egész olyan volt, mint felszedni valakit egy menetre, csak sokkal könnyebb. A fantás üveg a dohányzóasztalra kerül, koccan. A csaj leveszi a kardigánját, felé fordul, kigombolja a szoknyáján a felső gombot, hogy előre tudjon hajolni, lehúzza Gerri gatyáján a cipzárt. Legszánalmasabb, egyáltalán nem erotikus pillanat, másra kéne gondolni, gondolja Gerri, most majd mindjárt csurom nyálban csattog a nő szájában, erre végre megmozdul a farka, kijön a teljes ernyedésből, mint egy félig felfújott lufi. És tényleg a szájába veszi. Az első meleg, gyanútlan pillanat után Gerri a másodperceket számolja, mert a csaj olyan erősen cuppan rá, és úgy húzza vissza a farkán a bőrt, mint aki meg akarja nyúzni a szájával, vagy elszakítani azt a kis féket a makk alatt. Minél ernyedtebb, annál jobban dolgozik, egyik kezét a farka tövéén szorongatja, a másikkal a combján támaszkodik, később azt is becsúsztatja a nadrágba, a here és a végbélnyílás közé.

Az elékezés utáni pillanat olyan, mintha váratlanul visszarántanának a valóságba, mint amikor Hulk visszaváltozik, és nézi maga körül a hullákat, a szétszagotott gatyát, ezt is Louis C.K. mondta. A rossz szopás olyan lehet, mint bennragadni a valóság egy rossz pillanatában?

Szólni kéne, hogy hagyja abba, a pénz sem érdekli már, kifizeti, húzza el. Nézi a kövér ujjait a petyhüdt farkán, a csaj felnéz. Nem jó? Gerri érzi, hogy minden düh felszáll a gyomrából a mellkasába, ordítani fog, minimum, de halkán szólal meg és a hangja valahogy idegen, köszi, ez most nem fog menni, de köszi. Először lát érzelmet a lány arcán, tanácstalan vagy inkább szomorú, igen, szomorú, a keze az ölébe ejtve, Gerri torka összeszorul, és rájön, a pénz miatt aggódik, ennek a csajnak tényleg kell az a pénz. Felrántja a cipzárt, kiveszi a tízezt a zsebéből, odaadja, semmi gond, tényleg. A lány nézegeti a pénzt. De nem volt jó? Szerintem zárjuk ezt le, mondja, végre a gatyájában van a farka, kezdi visszanyerni saját magát, két nagy lépés az előszoba, odanyújtja a lánynak a műszörme kabátot, bólint, minden oké.

Gerri később inkább viccesnek látja az egészet, talán el lehetne mondani egy buliban, ha elég lazának tűnik, kipróbáltam, megszívtam, a csajnak odaadtam a kabátot, hogy akkor végeztünk, szervusz. Aztán eszébe jut a fantás üveg koccanása. Ahogy a csaj odafordult hozzá, de ő meg sem tudott mozdulni, csak az üres üveget bámulta.

Miért Geri, kérdezi András. És miért kurva? Nem látom pontosan Gerit, csak azt a kapás jelenetet, nekem pedig ki kell találni, hogy jutott el odáig. Ez a válasz? Ennél jobbat nem tudok.

Csóró szívek álma, már rég szerettem volna írást így kezdeni, írom a naplóba. Törölöm a profilokat a love.hu-ról és egyéb helyekről, a Zete nem őrtjögött, nem derült ki, hogy haha, félrekürtál, de én meg a fotódat használom. Csak egy nő, csak *egy* nő volt, mutatta fel a mutatóujját, aztán leeresztette, igaz, hogy őt háromszor egymás után. Udvariaskodunk, a feleségével lehet, hogy Ausztriába költöznek, jobb az egészségügy, aggódik érte, a második szülés már odakint legyen. Tíz éve csetelgetünk, és lájkolja a dalgaimat. Abba kéne hagyni. Vége van, ennek is vége van.

Tologatom a gyereket, azon az útvonalon, ahol régen egyedül jártam, ebben a lakótelepi sivatagban. Megpróbálok beleélni magamat a pillanatba, ezek a házak, fúj a szél, ez a boldogság, nem fáj semmi, gyerek bealudt, a levegőnek szaga van, egy autós kiorrát az ablakon, hogy miért az úttesten kell mászkálni, te hülye picca, és arra gondolok, hogy beszerzek egy gázpisztolyt, lelövöm, aki bekiabál, vagy talán elég lesz meglóbálni a fegyvert. A Lithiumot dúdolom, és pár fokkal rosszabb számokat a gimis korszakból, The Rasmus, eltűnt az is, jól lehetett rá szomorkodni, punk zenekarok, Offspring, később Linkin Park, ezekre ráztuk a hajunkat, amíg be nem állt a nyakunk. Néha berakjuk este a nosztalgikus zenéket, aztán András megmutatja azt is, hogy mi az igazi zene, nehogy már ilyen fityfasz számokon nőjön fel a gyerek.

Este pánikroham, beveszem a gyógyszert, minden rendben van, kis zihálás, eszembe sem jut bevenni az egész üveggel, fél óra alatt belazulok, rázom a hajam, szegény gyerekek, egymás után ezek a gondolatok, András megbocsát. Valami szépre gondolni. A neonfény az usziban, a klórszag. Alattam a sok víz, nem merülök le, nehogy kihalásson az úszómester, aki egyszer már megállt a hosszom előtt, és nézte, mit lihegek. Lebegek a vízben, a fiatal csajra gondolok a szerelemlakásban, most meg a vízre, mindig valami másra, mint ami van, hogy hívják ezt, tudatos jelenlét, az kéne nekem, mindfulness.

Curt Cobain, elhunyt „tisztázatlan körülmények között”, mint jó pár másik énekes, Jim Morrison, több nem jut eszembe. Összetapadt piszkosszőke haja az arcában, a közönségre rá se nézve éneklie a The Man Who Sold The World-öt. „Égő, émelygő gyomrom poklából köszönöm mindenkinek az elmúlt években kapott leveleket és aggodalmakat.” ■ ■ ■

Schillinger Gyöngyvér 1983-ban született Dunaújvárosban, jogászként végzett, és elkezdte a PTE-MK forgatókönyv- és drámaíró szakát. Közjegyző-helyettes, emellett novellákat, hosszabb elbeszéléseket ír, az első kötetén dolgozik.

Gólöröm

Most nagy dirrem-durrom a határban,
a szomszéd János tévéjét megemeli,
mert a hír csak úgy jó, ha őt levezeti.

Ki lótt, ki nem, ki érti meg, kotty belé
intrikáló, a napilapba szeletekre vágó
hírözön, melyhez épp most nincs közöm.

Míg a horvátoknál euró váltja a kunát,
addig az anyaország kormányalapításra
kéri (megszokásból) Orbán urát.

Nálunk csendes élet, esténként anyu
a tejet főni teszi, mialatt majomhimlőt
motyog be divatként a Müller Ceci.

Nagyapa hagyogat közben, fiam
mi nem vagyunk kevert fajúak,
hanem betenyésztett csüngőhasúak,

s csak röfögni szabad, karámfotel
dög helyén, miközben én gyakorlok
a vébére, hány gólöröm váltható békére?



Bent dörög

Neked lassú part, nem mossa semmi.
Ismerős halálhörgés zengi át, ahogy
a tájban nagyanyád nyugalmából felkiált.

Neked apró szoba, gyakran hulló cserepek,
alatta a család kettévágja a paplant, ahogy
részegen apád kitörésre bíztat egy katlant.

Neked napsütés, a fej még bent dörög.
Szemed alatt homokra épül a nevetés,
ahogy anyád hangja kagylóba rejtett nevelés.

Neked ez egész, amely napvégére félbe tör.
Ágyad alatt morogni kezdenek az állatok,
és arra vársz, hogy dőljön össze a hátatok.

Variációk egy kapcsolatra

első

Keresem azt az anyukát, ha lát
ilyet az ember, aki mindent rendel,
de idővel megunja kívánt pereférumát.

Kérjen férjet, szeretőt melléje, szili-
konténert mellébe, mert fáj, ha kicsi
a cici, de ha lúd, az ne legyen ciki.

Legyen gyermek, szőke, magas,
ganyédombi lenge kakas, imádja
anyját holtig, egyedül is féljen a boltig.

A tanárokat szidva ismeri, mert a szülői
igazság akár az isteni, lássa be az egyszerű
pornép, milyen magasztos, aki szólt épp.

Szeressen élni, de csak míg szépnek érzi
magát, s majd ha valaki szebbet lát, szidja
hogy micsoda nőcske. Legyen ibolya göggye,

mert az illatos, és bántani nem szabad, csak
hagyni, hogy éljen, a nacikba beleférjen, és
egy nap majd harmadszorra is lelépjen.

második

Lelkecském, legyen olyan drága, árban
és kedélyben, hogy maradjon itt velem
testében, magam adom, magán-vagyon.

Fájni majd én fogok, elég, ha megtűr,
ki és rám a takarót, s két korty után
emlegeti a sok tahót, kiknek én is része?

Elméletileg, de a kezét csak egy kérheti meg,
a legkiforrottabb kacsintva érkező, akinek
ha nem is a nő, de jelenléte igen fontos.

Nem látott estéken persze mást is fogdos,
de a házasságba fulladt teperés hazavárja,
és cseng a ház, szól az asszony szabad szája,

mert rabbá ért az édesem, szexi bébi, évek
során egyik másikat már nem is érti, csak
hümmögnek, mint préri széli indián vének,

hangosabb esten megvallják: csak neked élek!
s hogy a holtodiglan letölthető, szám s irat,
az évek alatt valahogy megölik a másikat.

Demeter Arnold Csíkszentkirályon született, nevelkedett és él. Tanulmányait Csíkszeredában, majd Kolozsváron végezte. 2020 vége óta publikál magyarországi, illetve erdélyi lapokban. 2023 januárjától tagja a Fiala Írók Szövetségének. Jelenleg kulturális szervezőként dolgozik, mellette pedig első kötete kéziratát formálja.



A csücske lett csak piszkos

Áron az ajtófélfának dőlve nézte, ahogy Orsolya öltözködik. A szűk, szaténse-lyem nadrág követte az asszony testének ívét minden mozdulatnál, láttatni engedte formás fenekét, hosszú combjait. Vállpánt nélküli melltartójában lágyan ringtak a keblei, fölöttük gömbölyödtek a vállai. Sietősen húzgálta a szekrény rúdján a blúzokkal, pulóverekkel megrakott vállfákat az egyik irányba, majd a másikba. Végül középtájon megállapodott, levett egy krémszínű kasmírpulóvert, és belebújt. A komód tetején álló parfümös üvegből permetezett magára, felcsatolta a karóráját, elégedett pillantással végigmérte magát a tükörben, és elindult kifelé. A férjét csak ekkor vette észre.

– Mi a jóistenért állsz itt? – Orsolya arca megvonaglott. – A frászt hozod rám – tette hozzá, kezét színpadiasan a szívéhez kapva.

– Semmi, semmi – motyogta a férfi. – Csak olyan szép vagy!

– Igen, tudom, ezerszer elmondtad. Nagyszerű, de most sietek.

Az asszony elhaladt Áron mellett, fitymáló pillantást vetett annak öltözetére, majd az előszobai cipőszekrényt vette támadás alá. Idegesen kotorászott a középső polcon sorakozó dobozokban, kiemelt és visszadobott egy fekete túsarkút, végül a legfelső polcon lévő piros mokasszint választotta. Pipiskednie kellett, hogy elérje. Férje a segítségére sietett, könnyed mozdulattal leemelte és Orsolya kezébe adta.

– Vigyázz! Hozzám ne éj a koszos nadrágoddal! – sziszegte a nő. – Miért nem öltö- zöl át, ha bejössz a kertből? – kérdezte, mialatt felvette a cipőt. Fel sem nézett.

– Még visszamegyek. Három talicskányi trágya maradt, amit ma terveztem szétte- ríteni a veteményesben – a férfi szelíden mosolygott.

– Aha, remek – fújta hátra Orsolya a válla fölött, a konyha felé masírozva. – Ha ér- dekel, megmutatom, mit tudtok majd vacsorázni. De igyekezz, mert mindjárt indul- nom kell! Hatkor kezdődik a megnyitó, tudod jól. Úgy döntöttem, csak a sportpályá- ig megyek kocsival, ott Dani felvesz. A belvárosban utálok parkolni, ráadásul pénte- ken még rémesebb. Olyan rendes anyáddal ez a nagy mackó, azt a szívességet is meg- teszi az ő kedvéért, hogy engem fuvaroz. Tudtad, hogy anyád majdnem-fiamnak hívja?

Egyszer elmesélte, az öreg Dániel lett volna a férje, ha el nem sodródnak egymástól az ötvenhat utáni években. Mókás, mi?

Áron követte feleségét a konyhába, és leült az asztalhoz. Fejét a jobb kezébe támasztotta, baljával odébbsepert pár apró morzsát, amit még a reggeliből hagyhattak a gyerekek. A morzsaporszívót nem érte el ülő helyzetből, felállnia nem akaródzott. Aznap először érezte, hogy fáradt. Nem csodálkozott rajta. Végigdolgozza a hetet az iskolában, reggelente ő viszi a gyerekeket a buszhoz, esténként besegít az apjának a szőlőben. Saját kertjükre csak hétvégén marad ideje, olyankor felcsap gazdálkodónak és lelkesen tervezgeti, mi mindennel fogja ellátni a családot, ha termőre fordul a veteményes. Apját leszámítva a többiek nemigen hisznek benne. Az öreg olykor átjön kerékpárral, együtt járják be az egymás közt birtoknak becézett területet, megtárgyalják a tennivalókat, megoldást keresnek a felmerülő nehézségekre. Hajdani biológiatanárként szerzett tudását apja az évek során kiegészítette biokertészeti ismeretekkel, a tanulás folyamatába pedig lelkesen bevonja a fiát is. Az anyja ritkán látogatja őket. A kerületi önkormányzat kultúrfelelőseként dolgozik, közel a nyugdíjhoz, de elképesztő energiával. Szünet nélkül programokat szervez, lőt-fut, intézkedik, telefonál. Többször hangoztatta: egyszerűen nincs olyan cipője, amiben Áronékhoz be tud menni a sáros, rendetlen udvaron át. Bár soha nem mondta ki, nyilvánvalóan idegesítik az unokák. Beszélgetni nem próbál velük, a hangoskodásukat nem bírja elviselni. Családi ebédeken, amikor nem bújhat ki az együttlét megerőltető kötelezettsége alól, fülét befogva pofákat vág, így jelezve fiának és menyének, hogy nem normális a lányok visongása. Orsolyát egyébként kedveli, különösen amióta festeni kezdett. Lelkesen ismételteti, milyen jót tett Orsikának az életmódváltás, kezdett már az irodában besavanyodni. Gyakran hívja, viszi magával rendezvényekre, kiállításokra, igyekszik új pályáján egyengetni az útját, összehozni fontos emberekkel. Áron életét alig leplezett értetlenséggel, mondhatni szávalommal szemléli; elképed a fia lassúságán, az ő szemében alacsony igény szintjén. Amikor legutóbb náluk járt, és meglátta Áront gumicsizmában, ásóval a kezében, megjegyezte, hogy bizonyára életközépi válságban szenved, és középiskolai tanárként kulturáltabb hobbijt is találhatott volna. A férfi viszont szeret kertészkedni. A munkahelyi intrikák, a tankerület piszkálódásai egyre jobban megviselik, a diákok is fárasztják. A jó levegőn végzett testmozgás közben kiszellőzteti a fejét, és noha testileg elfárad, lelkileg felfrissül.

– Ne könyökölj a terítőre! – riasztotta fel Áront Orsolya kiáltása. – Tegnap tett fel Ani néni tisztát. Nem látod, hogy máris összepiszkoltad?

– Bocsánat – Áron ijedten lekapta karjait az asztalról. – Semmi baj nem történt, a csücske lett csak egy kicsit piszkos.

– A csücske, csak a csücske. Ma az egyik csücske, holnap a másik, aztán lehet megint cserélni. Megmondtam, hogy nincs pénzünk bejárónőre, Ani néni kéthetente jön, annyit ki kell bírunk, hogy ne csináljunk magunk körül disznóólat. Persze, hiába beszélünk, Ákost sem tudom meggyőzni, hogy rendet rakjon a szobájában, azt mondja, neki így jó. Miért is ne lenne jó, ha azt látja, hogy az apjának is jó úgy a saját szobája? Nagyon remélem, a lányok rólam vesznek majd példát, mire kamaszodni fognak. Nálam még a műteremben is olyan tisztaság van, hogy enni lehet a padlóról – Orsolya a plafonra dobálta a szemét és hevesen gesztikulált. Közben edényeket pakolt a tűzhelyre és a konyhapult-ra. Az egyik lábasból kilöttyent a leves, azonnal nyúlt a nedves törülközős csomag után. Óvatosan nyitotta ki, hogy hosszú, lakkozott körmeiben kár ne essék. Gondosan feltörölte az erezett tölgyfa felületről a folyadékot, és nyomban kidobta a kendőt a szemetesbe.

– Ákos azt mondta, tanítás után bennmarad a többi kilencedikessel, megnéznék valami drogprevenációs előadást. A lányoknak dupla balett-órájuk van, fel kell venedd őket fél hatkor a buszmegállóban. Nem akarom, hogy sötétben botorkáljanak haza. Utána ehettek. A gyerekeknek mindenképp adj levest és rántotthúst, ha neked nem marad, akkor egyél hideget, jó?

Választ nem várva kiszágujodott. Áron még hallotta, hogy a kabátok és táskák közt matat, aztán már csak a 'Szia, majd jövök!' kiáltás és a bejárati ajtó csapódása hasított a levegőbe. Felállt, elindult ő is kifelé, hogy befejezze aznapra tervezett kerti munkáit. A fogas mellett a földön egy papírdarab hevert. Lehajolt érte. Ahogy a kezébe vette, már felismerte: Dani névjegykártyája volt. Ő is kapott belőle, amikor sok évvel ezelőtt az anyja bemutatta őket egymásnak, azt fuvolázva, hogy végre találkozik a fia és a majdnem-fia. Prémium minőségű, recés papírra volt írva dombornyomással a név, semmi egyéb. Dani, elkapva Áron csodálkozó tekintetét, megjegyezte: aki akarja, így is megtalálja. Majd kaján mosollyal hozzátette: akinek segíteni akar, annak kézzel ír további információt a kártya hátoldalára.

Áron megfordította a kártyát. Sötétkék tintával firkantották rá az üzenetet: 'Megnyitó után afterparty. Most nem nálam. Meglepetés. Örülten kívánlak! D.' Áron szédülni kezdett, a falnak támaszkodott, hogy el ne essen. Kertész nadrágjának zsebébe gyűrte a kártyát, visszatámolygott a konyhába, és leroskadt az asztalhoz. Nem könyökölt a terítőre, ernyedten ejtette ölébe mindkét karját. Lenézett az asztalra, a szürke foltra, melyet imént a könyökével hagyott a krémszínű abroszon. Tényleg a csücske lett csak piszkos.

Maga sem tudta, hogyan került elé a borosüveg és a gyógyszeres doboz. Sosem volt elragadtatva az apja készítette világos bortól, de nem akarta megbántani az öreget, hát mindig elfogadta. Orsolya meglegegedéssel nyugtázta, hogy legalább erre nem kell költeniük, és valamennyire megtérül a munka, amit Áron a szőlőben végez. Kihúzta a dugót, beleszagolt az üvegbe. Nem kívánta, mégis belekortyolt, figyelte, hogyan csúszik le a savanykás folyadék a nyelvcsövén. Újra kortyolt, kettőt-hármat, mohóbban az előbbinél, és várta a jól ismert bizsergést a gyomra táján, a zsongást a fejében. Ahogy az üveget visszaállította az asztalra, a palack nyakáról megindult egy csepp bor lefelé. Nézte, ahogy ereszkedik; nem nyúlt utána. A piros csepp elérte a terítőt, egy pillanatra megállapodott a keményre vasalt damasztton, de aztán beszívódott a textilszálak közé, halványpiros foltot hagyva az anyagban.

Megint ivott, nagyokat kortyolt. A palack fele kiürült, mire letette, az előbbi helynél szándékosan valamivel odébb, hogy az újabb csepp bor újabb foltta egyesülhessen a terítő anyagával. Az az ötlete támadt, hogy mintát készít a terítőbe a pacákból. A felesége egyik festményét fogja utánozni, amelyiken kerek piros foltok és elmázolt csíkok váltakoznak, és amelyiknek az asszony a 'Pironkodás' címet adta. Onnantól egészen aprókat kortyolt, ügyelve, hogy mindig maradjon csepp a palack nyakán, ami lefolyhat az asztalra. Ahol pöttyöt akart hagyni, ott egyszerűen engedte a bort magától beszívódni, a csíkoknál viszont az anyagon megülő gömböcskét a kisujjával megsimította, vonalszerűvé téve a keletkező foltot. Mire végzett a borral, vagy húsz elmosódott folt és csík sorakozott előtte. Fejében már erős volt a zsongás, minden korábban ismertnél erősebb. Szokott ugyan az apjával poharazgatni a tisztességgel elvégzett kerti munka megérdemelt jutalmaként, néha kollégákkal koccintanak egy-egy ünnepnapon, ám ilyen rövid idő alatt még soha nem nyakalt be egy egész üveggel.

Felnyitotta a gyógyszeres dobozt. Kivette belőle a sötétbarna üveget, letekerte a kupakját, ügyetlenül kihúzkodta a tetejére betömködött vattát, és valamennyi sárga tablettát kiborította az asztalra, a foltos terítőre. A dobozon lévő felirat szerint száz tablettá volt az üvegen. A minőségmegőrzési idő majdnem négy éve lejárt. Kicsit összecsaptak a feje fölött a hullámok, amikor meghalt a nagyanyja, megszülettek az ikrek, és a legbizalmasabb kollégája próbálta megfűrni az igazgató-helyettesi kinevezését. Kerekes doktornő azt mondta, egy-egy negyedét nyugodtan szedhet belőle, ha szükségét érzi, pihentetőbb lesz az alvása, könnyebben bírja majd a feszültséget a nehéz időszakban. De szigorúan ráparancsolt: a nehéz időszak ne tartson tovább egy-két hónapnál, mert nem kívánt következményei lehetnek, ha hozzászokik a szervezete a segédanyaghoz. Arra is ügyelnie kellett, hogy egy alkalommal ne vegyen be egy negyednél többet, különben túlságosan fejbe kólintja. Sorba rendezte a tablettákat, megszámolta őket: huszonhét volt. Beseperte mindet a bal tenyerébe, nézte a kis kupacot. Vajon mennyire kólintaná fejbe, ha egyszerre mindet lenyelné? Aludna két napig? Esetleg örökre elaludna? Orsolya milyen jelenetet rendezne, ha nemcsak a foltos terítőt találná itt az afterparty-ből hazatérve, hanem a halott férjét is?

Megszólt a telefonja az előszobában. Összeárta bal kezét, hogy a tabletták ki ne hulljanak, jobbára támaszkodva felkelt az asztaltól, és kissé bizonytalanul, mint aki hosszú kihagyás után most tanul újra járni, elindult a csengőhang irányába. Még idejében felvette. Ákos volt az.

– Szia apa, most ért véget az előadás. Anya mondta, hogy a lányok fél hatra érnek be a busszal, gondoltam, megvárom őket, akkor neked nem kell külön értük menni.

Áron hallotta a fia szavait, de szüksége volt néhány másodpercre, hogy értelmüket felfogja. Nem érkezett válaszolni, ismét a kamasz dörmögött bele a készülékbe.

– Apa, hallasz? Minden rendben?

– Szevasz, Ákom-bákom, nagyon remek ötlet, akkor itthon várlak. Persze, minden rendben – erősen koncentrált, hogy ne akadozzon a beszéde.

Bontotta a vonalat, letette a készüléket a kis kulcsos polcra, és visszaballagott a konyhába. A baljában szorongatott, átmelegedett tablettákat beszórta egy zacskóba, melléjük tette a gyógyszeres dobozt, az üveget, és a vattát is. A zacskó száját bekötötte, bedobta a kukába, rákotorta a rántotthús készítésekor kidobott tojáshéjakat. A foltos terítőt levette az asztalról, és a ház tulsó végébe indult vele. Közben fennhangon beszélt: 'Szevasz, Ákom-bákom. Persze, minden rendben. Igazán klassz életünk van. A csücske lett csak piszkos. De majd kimossuk. Nagyon remek ötlet.'

A műteremnek keresztelt kis szobába rendes körülmények között ritkán és óvatosan, csaknem áhítattal nyitott be. Orsolya nem szerette, ha a munkájában bárki megzavarja. Különösen Áron felbukkanásait nehezmenyezte, többnyire a féltve őrzött tisztaságra, és a megfelelő hőmérsékletre hivatkozva tartotta távol. Ezúttal a férfi nem érzett áhítatot. Erőteljesen nyomta le a kilincset, és sarkig tárta az ajtót. Csakugyan, a helyiségben már-már kínos rend és tisztaság uralkodott. A festékes tubusok, tégelyek, ecsetek katonás rendben sorakoztak a polcokon, az asztalkán papírlapok, ceruzák, hegyezők heverték, a szemközti könyvszekrényen művészeti és művészettörténeti albumok álltak. A falra szerelt kis mosdókagyló peremén krémszappan és körömkéfe állt, mellette az akasztóról három-négy kicsi kéztörlő kendő lógott. A középen elhelyezett festőállványon egy éppen csak megkezdett kép készülődött: Áron először egy nagy madár

szárnynának nézte a két barna foltot, aztán hegyvonulatnak, de nem gondolkodott tovább. Megszokta, hogy nemigen érti felesége ábrázolásait.

Hóna alatt hozott gumicsizmáját a padlóra tette, belebújt, úgy lépett a kifényesített parkettára. Dühödtt, döngő léptekkel haladt, élvezte, hogy sár és trágya hullik mindenfelé a csizma recés talpából. Odalépett a festékes polchoz, találmra leemelt egy tubust, nyomott belőle egy keveset a falnak támasztott üres vászonra. Másik festékért nyúlt, abból is nyomott egy pöttyöt, aztán összekeverte a kettőt az ujjával. A vásznat félredobta, újabbat vett festékes kezébe, újabb tubusokat nyitott ki és újabb színeket pacsmagolt egymásba. A kupaktól megfosztott festékes tubusokat szanaszét dobálta a szobában. A művészeti albumok után az asztalkán halomban álló rajzlapokat söpörte le egyetlen mozdulattal, a szerterepülő papírok lassan ereszkedtek le a padlón heverő tubusokra, trágya- és sárfoltokra. Megragadta a hegyezőt, nekiesett a ceruzáknak. Egész halom színes és szürke faforgácsot hagyott maga után. Tövig megnyitotta a kis csapot, pumpálni kezdte a krémszappanos flakont, a krémes cseppeket közvetlenül a csobogó víz alá nyomta, azok nyomban habbá alakultak. Áron egyre pumpált, egyre nőtt a habkupac, túlcordult a mosdókagyló szélén, lehömpölygött a földre, gumicsizmás lábával szétkenete, tapickolt a habban. Amikor a szappan elfogyott, elzárta a csapot.

Forgott vele a helyiség, lassan körbejártak a bútorok, táncra keltek a tárgyak: vásznak, festékek, dombornyomott névjegykártya, túsarkú cipő, borosüveg. A falóra kegyegése adta a ritmust, egyenletesen és kíméletlenül, mintha minden egyes tik és tak egy arculcspás lett volna. A körtáncba bekapcsolódott Orsolya is, aki váratlanul felbukkant, csatlakozott a három gyerek, Áron anyja, apja. Néhány pillanat múlva megjelent a nagyanyja, kicsi kontyba tűzött ősz hajával, jóságos tekintetét Áronra szegezve. A férfi orrában szagok kavargtak, Orsolya parfümjébe vegyült az ételek és a festékek illata, majd az egészet elnyomta a trágyaszag. Fülében szavak, félmondatok visszhangzottak: az ikerlányok visítottak, a felesége szíszegett, hogy miért áll az ajtóban, az anyja nevetett az életközépi válságon; Dani, a jólfésült galériaigazgató, egymilliós karórával a csuklóján dörmögött vigyorogva: 'szervusz, majdnem-tesó'; apja egy korty borral kínálta a még kisiskolás Áront, titokban, a pince rejtekében; nagyanyja szabadkozott, hogy nem tud most neki foglaltra pénzt adni, mert Áronka anyja nagyon szigorú, megvonta a heti járandóságát, amiért összepizskolta földes kezével a budi falára rajzszögezett falinaptárt, pedig a csücske lett csak pizskos.

Visszament az ajtóhoz. Felkapta a kilincsen hagyott borfoltos aszalterítőt, ráborította a festőállványra; eligazította, hogy az összepizskolt csücske legyen mindjárt szem előtt. Az egyik hegyes végű ceruzával Dani névjegykártyáját felszögezte a terítő közepére, átdöfve a készülő festmény vásznát is. Csizmáit elrúgta a szoba két átelles sarkába, majd az ajtót gondosan becsukva maga mögött visszament a konyhába, hogy főzzön egy erős feketekávé, és megmelegítse a gyerekek vacsoráját. ■ ■ ■

Gerzsenyi Gabriella (1977, Beregszász). Író, őstermelő, jogász, (ex-)eurokrata. Szigetmonostoron él, egy férjet, két kamasz gyermeket, két kiskutyát, kefirgombát, kovászt és számtalan haszonnövényt nevel, változó sikerrel. Két kötete jelent meg eddig (2021: *Brüsszel után szabadon* és 2023: *Három lábbal a földön*), szépprózáit 2021 végétől folyamatosan közlik print és online folyóiratok, antológiák.



Elkésett ősz Kenyában

Kenyában hegyre, halomra pusztulnak a zsiráfok, akkora a szárazság. A csatornák, kutak kiszáradtak, a folyóvizek mentén folytatott földművelés elzárja a vadakat a maradék itatóktól. Két és félmillió kenyai van veszélyben, a helyiek szerint évtizedek óta nem volt ilyen nagy a szárazság, mint idén. A zsiráfok egy falu közelében pusztultak el, legyengülve beleragadtak egy kiszáradt itatóhely utáni dagonyába. Hat zsiráf, igazi nagycsalád. Az egyenlítő mentén nehezen találja meg bárki is az arányokat, ahogyan az élet középidéjén, negyvenöt felé, mikor még erő van és a szív, ami néha félreverdes, magára talál. Létösszegzés, de ismeretlen izgalmak, kihívások és véletlen egzisztenciák vegyülnek az évtizedes munkák fényes tükörű helyén. Cuppogva és belemerülve, ha nem figyelsz, könnyen beleragadva, kimerülsz ebbe a reménytelen kenyai, kegyetlen szárazságba. Most kell igazán takarékoskodni, kiszámolni minden lépést, állni hosszan, nyakadat behúzva a majomkenyérfa árnyékában. Most dúdolni az esőcsinálókkal, de nem kezdeni velük semmiféle táncba.

Kenyába az évszakokat kizárólag a csapadék mennyisége, ha van, az különbözteti meg egymástól. Egyébként tombol a trópus, szárít és felemészt, ha nem tudsz tartalkolni a lelkierőkkel, ha túl sokat ficáncolsz, akár egy kéthetes zebra csikó. Égövi lassú haláltusa, felhőtlen mennybolt, perzselő homok.

A kenyaiak elszállították a víztározó közeléből a sárba ragadt hatalmas zsiráfokat, nehogy a tetemek megfertőzzék a maradék vízkészletet. Van, hogy néhány méter hiányzik csak, néhány gesztus, néhány odasúgott szó, ölelés, korty, hogy valaki kihúzzon, partot érz, hogy életben maradhass, hogy reménykedj még egy holnapi zivatarban – ha lenne hozzá holnap. Perzsel a pokoli idegenség, szédülsz bele a sárba, ahogy fogy az erőd, ahogy nincs levegőd, vized, életet adó esős évszakod. Idén elmaradt az ősz Kenyában, tél van, szigorú nyár, se eső, zöldellő gyepek, csak elszáradt levelek a fákon.

A maszáj nők népviseletére, a kenyai gyerekek ENSZ-től kapott amerikai pólóira gondolsz. Szuahéliül beszél hozzád a feleséged, vagy bármelyik más nilusi nép nyelvén, nézel rá, és nem érted miért kiabál, kivel üvölt? Kik vagytok ti itt, egymásnak, ebben a délutánivá hevült sivatagban? Egyenlítői tél van-e, miféle istenverte évszak? Mitől nem ismerhetitek fel egymást, miért nem érted, hogy ez a nő tőled mit akar? Védekezik-e vagy támad? Lehettek-e még jók, szelídek, megmerülhettek-e még a vízgyűjtők töltekező, langyos ringatásába?

Az eső hiány és a drasztikus népességnövekedés, a folyók és folyók környékének kiszáradása. Rezervátumok kellene, azokban éltek, éltetek ti még teljes biztonságban, ott volt elég figyelem, tapintat, fák lombja, csempéhűvös, folyóvizek csobogása a falból. Papagájt tartasz, petymeg helyett pedig egy hosszúszerű házimacska. A táplálékláncnak betart a jólét, macskaeledel, meg a macskabiztos madárketrec. Gyilkos ösztöneidet figyeled, nagy aszályok süvítő délutánját, nagy viharok égrengető árulását, és a kenyaiakra gondolsz, meg ezekre a szerencsétlen, felhőtlen, égisz zsiráfokra, arra a nagycsaládra, amelyik beleragadt a kiszáradt itatókba. Ahogy hátracsuklott a fejük, ahogy a nyakuk ráesett egymás oldalára... Hullámzó kép előtted az idegenség, hullámzó hőfüggönyök a szeretet távolodó biztonsága. Pamut pizsamanadrágodat gyűrűkölöd, ordít veled egy asszony, valószínűleg maszáj akcentussal, hogy: *Hol voltál már megint?* – nincs miért, hogy lelkiismeretfurdalásod legyen, de szégyenkezel –, hogy maradhattott mára csak az iszap, sár az itatók életmentő évtizedei után. ■ ■ ■

■ **Kürti László** 1976-ban született Vásárosnaményban. Költő, író. A *Vörös Postakocsi* folyóirat versrovatszerkesztője. Könyvei: *Félszavak* (1999), *Akvárium* (2003), *Alkalmi otthonok* (2007), *Testi misék* (2012) *a csalásról* (2017), *Ahogy én öleltem* (2020), *Apajegyek* (2022).

Fortissimo

Mivel a folyók szétválasztanak, így
az egymással szemben lévő falvak ezt
úgy oldották meg, hogy a folyó mindkét
oldalára jutott belőlük. A vén

szigetek területe is feles lett,
tűzszemű erdők, szomjas termőföldek
váltakozták egymást, kár, hogy az ég nem
volt mindig bevethető. Nem az ima

hossza határozza meg, mikor, s mennyi
lesz a csapadék, az angyalok könnye,
kétségbeesésünk kútja vigasztal,

az idegenvezető csillagok már
várják a haldoklók vajúdó lelkét,
hisznek a vakszerencse füstjében.

Gyakorlatilag

a 70 éve elhunyt Szép Ernő után szabadon

Kinn állni a kirakat ablaka előtt,
mögötte
maga a mennyország,
bár az üvegre belülről
ráférne egy alapos tisztítás,
de fogjuk ezt is a szélre,
esőre, sárra,
a lényeg a ruhákon,
a vásznanakon van.

Egyszerre kellene mind,
akkor is, ha nem a
méretedhez szabták,
s mivel nincs egy fityinged sem,
a méret, a szín
felemlegetése
puszta kifogás lenne.

Miközben úgy érzed magad,
mint a cípekedő számár,
akire gazdája rápakolta
az egész kirakatot,
s mozdulni sem tud
az édes tehertől.

Kortyonként

Csehy Zoltán 50. születésnapjára

A kör közepe beszippant.
Elengedett kézzel
túlteszem magam
a helyzetem.

Kiváló lehetőség
ez
az ég
szemüvegén át

magamat nézni,
amikor feltalálom,
felfedezem a
beszédes
tükröt.

Kihúzott mondat
a méh fullánkja,
amivel belémcsíp.

Lehetőségeim sürgőldönek,
nem hagynak magamra.
Előre érzik
a homokvihart.

■ **Fellinger Károly** költő, meseíró, falutörténész, agronómus 1963-ban született Pozsonyban. Gyerekkorától Jókán él. Az Iródia nemzedék tagja. Versei, meséi könyv alakban 11 idegen nyelven jelentek meg. (Angol, német, francia, spanyol, orosz, szlovák, szerb, görög, albán, román, török.) Utolsó könyve 2022-ben *Lélekfogáncs* címen jelent meg a Vörösmarty Társaság gondozásában.



Dunántúli- dombvidék

Délutáni félhomály, sakktáblamintás kópadló, szürkébe hajló fehér és fekete kockák. Tizedik óra után a szertárban, kettesért a Dunántúli-dombvidék, hármásért a Kárpát-medence síkvidékei is. Aztán a sietve távolodó magassarkú ügyetlen kopogása.

Francba, elbambultam, megint elbambultam. Mit tötymörögsz, vén pöcs, mink is felszállnánk, zúgolódnak mögöttem, valaki taszít egyet a hátamon. Nem merek hátranézni, nem is szólok vissza, hogy ötvenegy vagyok, nem vagyok vén, csak megindulok, jönnek mögöttem, berregni kezd az indulásjelző, menne tovább a 9E. Megszokásból némán biccentek a buszvezető felé, de nem néz ki a rácsok mögül. Az arcfelismerő pittyenése egy másodpercre elnyomja a hangzavart. Nemrég új fotót kellett leadnom a közlekedési vállalatnak, nehezen ismer fel az arcszkenner, mióta hagyom, hogy a szakállam úgy nőjön, ahogy tetszik neki. A forgóvilla először akad, aztán enged a combom nyomásának, így nem tartom fel újra a mögöttem jövőket. Ülőjegyem van, az iskola biztosítja. Kiválasztom a leghátsó sarkot, messze a második csukló mögött, ahova reményeim szerint a legkevesebb jut el a bluetooth hangszórók és a telefonálók lármájából. Leülök és bámulok ki az ablakon, ahogy átzötyögünk a Nagykörúton és végigvászorgunk a reggeli dugóban a Baross utcán. Ölemben csíkos reklámszatyor, jól záró fagyaltosdobozban reszelt máj, törtkrumpli. A lábammal együtt ütemesen ugrál.

Beletelik néhány perc, mire vissza merek nézni. Szeretném tudni, melyik lökött meg. Nem mintha bármit is tennék. Jó lesz vigyázni és nem kiténni.

A kékovaló a szerszámosládával nem lehetett, nincs miért lökdösődjön, állóhely van épp elég. Akciós délelőtti duguláselhárításra egyeztet időpontot kihangosított telefonon, öreg bácsi panaszkodik a két hete szarban úszó lakásról. Nem messze arab nő fejkendőben. Hidzsáb lehet, vagy nikáb? Örülhet, hogy egyáltalán felengedték. Lesütött szemmel, fél fenékkal, már-már bocsánatkérően ül, nem néz senkire. Lila fejken-

dős vénasszony áll mellette, arcába beleégett a sértődöttség. Csontos keze markolja a kapaszkodót, könnyen elképzelem, ahogy a bordáim közé fúrja, mert sietne. Hétfő van, reggel kilenc, még elcsípi a hatósági áras termékeket az állami diszkontban. Utálkozva húzza el a száját, úgy mutatja fel jegyét a szigorú tekintetű, nagydarab jegyellenőrnek. Álló. Pofát vág akkor is, amikor lapjával kell fordulnia, hogy utat adhasson.

Az ellenőr egy piros melegítő, tagbaszakadt fazonhoz lép. Nézi a jegyét, mutatja neki, hogy álljon fel, de az nem áll, csak int az ellenőrnek, hogy menjen tovább. A tagbaszakadt telefonál, a zenét simán túlkiabálja, egy kihangosított női hangnak bizonygatja, hogy szereti, a kihangosított női hang pedig bizonygatja, hogy nem szereti. A tagbaszakadt hangereje lassan még magasabbra kúszik. Ez nem lökött volna, ez észre sem vesz, vagy ha mégis, akkor a betonba állít.

Aztán muszáj ránézni a fekete izompólásra. Ő is engem néz. Tüsihaj, frissen borotvált arc, kemény arcélek, keze közönséges képű nője combján, a csaj előtt plázás papírtáskák, mindketten ritmusra bólogatnak, közben próbálják túlkiabálni saját JBL-jüket. Csak röviden állom a feketepólós nézését, inkább a hangfal digitális kijelzőjét olvasom. DirtyPeeez, ez áll rajta, nem vagyok biztos benne, hogy a szám címe, vagy a csávó neve, aki a kiskorú nigga ribancairól, fűről és Jézus Krisztusról reppel. A JBL-ről visszatéved a szemem a csajra, majd fickóra. Még mindig engem néz, kihívóan. Sűrűbben kezdem venni a levegőt.

Az Arany János utca környékén járunk, amikor rezegni kezd a telefon a zsebemben. Nem nézem meg, ki az, jó lesz vigyázni és nem kitűnni. Nem adja fel, újrahrív. Az igazgató. Fel kell vennem. Nem hangosítom ki. Sosem hangosítom ki. Beszélünk kell, mondja, gyere be hozzám az irodába. Biztosan tudja, de vajon kitől? A sietve távozó magassarkút, a Dunántúli-dombvidéket. A kárpát-medencei síkvidéket is. Nagyot nyelek, igen, rendben, válaszolom, a hatodik óra után van nagyszünetem, várhat addig? A választ nem értem, DirtyPeeez ütemes üvöltése elnyomja, mert a tüsihajú már előttem áll. Ne haragudj, igazgató úr, nem hallom jól, hogy mondtad, kérdezek vissza. A reklámszatyrot tartó kezem középső ujjával befogom a másik fületem. A tüsihajú a saját fülebe túr, körmével valamit kiszed, megnézi, majd elpöcköli, a cipőm orrán landol. Sárga. Lehajol, szűrős a lehelete, tekintete eszelős. Hangosítsd ki a telefont, ne titkolózz, gecsi, mondja. Elnézést kérek az igazgatótól, most le kell tennem. Nem veszek fel védekező pozíciót.

Mi az anyádat csinálsz, azt mondtam, hangosítsd ki, nem azt, hogy tedd le, mondja. Nem válaszolok, csak lesütöm a szemem. Megemeli a térdét az orrom magasságáig, erős mozdulattal oldalra húzza, tompa reccsenést hallok. Újra lendül a lába, kirúgja a kezemből a telefont, az ablakról csapódik vissza. Aztán lendül a karja is, arra eszmélek, hogy az ülés előtt fekszem. Cseng a fülem és csak arra gondolok, vajon kapok-e még, vagy megelégszik azzal, hogy a földre kerültem.

Megáll a busz, óvatosan felnézek, az ellenőr épp elfordul és leszáll, aztán a látóterem hirtelen egy cipő tölti ki, és ahogy a rúgás az orromon célba talál, a metsző fájdalomtól megértem, mi volt az első reccsenés, a fröccsenő vérből pedig, hogy még nincs vége. Magzatpózban védekezem. A következő rúgás a hátamat éri, az azt követő az oldalamat. Még egy rúgás, a fejemet az ülést tartó fémcső állítja meg. Zúg a fülem, mintha távolodna a zene, kilesek a karom fölött és tényleg. Nyelek egyet, érzem a vérsós ízt, néhány fogam is kitörhetett, de nem merem kiköpní. Megtapogatom az arcomat, ragacsos. Sípolve kapkodom a levegőt, de inkább nem moccanok még. A kö-

vetkező megállónál végre leszállnak, már csak az utcáról szűrődik be a monoton kántálás. Az overálos még mindig akciós időpontokat sorol, közönyös hangját hullámokban nyomja el valami meditációs technózene.

Valaki letesz mellém egy beépített bluetooth hangszórós iskolatáskát, lehajol, előbb a világoskékre lakkozott lábkörmöket és az elhordott szandált látom, aztán az olcsó nyári ruhát, a kese szőke haját, a kislányos arcot, kék szemében a szánalmat. Fel tetszik tudni ülni? Hívom a mentőket, mondja. A legközelebbi ülésbe kapaszkodom, valami trutyiba nyúlok. Megnézem, a törtkrumpli az. A lány puha kezével felsegít. Köszönöm helyett valamit hörgök, a nyelvem mintha egy egészen új szájban lenne. Papírzsebkendőt szorít az arcomhoz. Ahogy fölém magasodik, beszívnam az illatát, de csak vért szívok a torkomba. Behunyom a szemem és a Dunántúli-dombvidékre gondolok.



Popcorn

Apa végre felnéz a telefonjából, de csak hogy rám szóljon, miért vagyok ilyen rohadt türelmetlen, azt akarom-e, hogy inkább hazamenjünk. Az van odaírva, mondja, hogy az állatok etetése szigorúan tilos. Nem értem, miért ő mérges, mikor én már vagy nyolcadszor kérdezem. Ha elsőre válaszol, már rég békén hagytam volna. Akkor nem rángatózna ilyen idegesen az arca, meg nem mondaná azt a felnőtt szót se, amit nekem nem szabad.

Szerintem nem is akarta hangosan mondani, de úgymint hallottam már elégszer tőle és nem szeretem, amikor így beszél. Különbözik meg azt is tudom, hogy mit írtak a táblára, mert oda van rajzolva a betűk mellé. Csak az nem világos, hogy az a kéz mit ejt a pirossal áthúzott makimajom elé: zoo eledelt, vagy például rántotthusi-falatokat, vagy száraz kenyeret, amit nagyfi szórt mindig a galamboknak a téren, de akkor ezek szerint betűvel sem írták oda, pedig ezt még jó lenne tudni, mert lehet, hogy pattogatott kukoricát azért mégis kaphatna, abban semmi egészségtelen nincs szerintem, hiába mondja apa, hogy hizlal, különben is, olyan girhesek ezek a páviánok, a pattogatott kuki meg nem is olyan piros, mint azok az izék ott a rajzon, hanem fehér, de mégis, a táblán azok olyan pattogatottkukorica-alakúak. Szóval lehet, hogy tényleg nem ké-

ne adnom nekik. Nem is baj, legalább több marad nekem. Apa arca még mindig ki-be jár, úgyhogy nem kérdezem meg. Anya szerint jövőre megtanulok olvasni az iskolában. Akkor sose fogok semmit megkérdezni apától, az biztos.

Amúgy is ő akart idejönni, pedig nyáron töküres az állatkert, ilyen melegben minden barátom a strandon van. Azért jöttünk ide, mert reggel már megint ajtócsapkodásra ébredtem. Anya valami olyasmit kiabált, hogy apa egész nap otthon tesped, erre apa, hogy könnyű az ágyban fetrengve diktálni, ezt már jól hallottam, utána jött az ajtócsapkodás, és anya azt mondta apának, hogy akkor azt csinál, amit akar. Nem értem, ennek miért nem örült, mert ha például nekem mondanák, én végre tévéznék vagy tableteznék. Apa mégis mérgesen jött be a szobámba, hogy keljek fel az ágyból, hasamra süt a nap, elmegyünk levegőzni, mert ő úgysem kap itthon, és mondjam meg, hol akarok jó levegőn lenni. Én mindjárt mondtam, hogy strand, persze tudtam, hogy apa sose akar oda, de hátha pont erről veszekedtek anyával és hátha pont anya győzött. Tudod jól, mondta apa, hogy ott megfő az agyam, mi lenne, ha inkább elmennénk az állatkertbe, úgyse láttuk tavasz óta a majmokat. Egy kicsit nyúztam még, de ő már biztos eldöntötte helyettem, mert azt mondta, vagy állatkert, vagy takarítás a szobámban.

A majmokat én is szeretem amúgy. Ezek az orángutánok itt nagyon jófejek. Az a kicsi úgy tömi magába a száraz füvet, mintha nem lenne holnap. Ezt anya szokta rám mondani, amikor pattogatott kukoricát eszem. Mint most is. Utánzom az orángutánt, mintha én is kismajom lennék, ő a füvet eszi, én piros csíkos papírvödörből a pattogatott kukit. Szerintem ő is látja, mert rám mosolygott. Nézd, mind a ketten majmok vagyunk!, mondom apának, de a homlokát ráncolja, és nagyon vadul gépel valamit a telefonján. Mert mindig elfoglalt, azt mondja. Mindegy, jól eljászunk az orángutánnal. Amikor tavasszal voltunk itt, apa mondta, hogy a majmok főleg gyümölcsöt esznek, frissen, vagy aszalva, olyankor kiveszik belőle a víztartalmat, így mondta. Szóval nem is próbálok megkínálni a pattogatott kukival. Csak közben idejött egy nagyobb fiú, és zoo csemegét ad neki. Szólok, hogy nem is szabad, de a kis ori már vele játszik. A nagyfiú meg kinevet, meg kinyújtja rám a nyelvét. Megmondom apának, de csak annyit válaszol, hogy várjak már egy kicsit. Úgyhogy inkább megfogom apa kezét és a következő ketrechez húzom.

Végre a csimpánzokhoz érünk. Ők a kedvenceim. Apának is. Megígérte, hogy egyszer elmegyünk a sógorokhoz egy majmoparkba, ahol igazi majmok élnek szabadon, ott szaladgálnak körülöttünk, és ha épp nem szaladgálnak, lehet simogatni őket, meg barátkozni velük. Csak mindig elfelejtem, hogy kicsoda apa sógora. Odamehetek a csimpikhez?, kérdezem tőle, de ő továbbra is a telefonját nézve mutatja, hogy menjek csak. Szerencsére egészen közel lehet menni a ketrecükhöz, nem úgy, mint a krokizhoz vagy az oroszlánhoz.

A csimpánzketrec előtt egy kövér galamb ül. Tényleg nagyon dagi. Szerintem meg se bír mozdulni, annyira. Nagyival is láttunk már ilyet, amikor magával vitt galambokat etetni. A spárban adtak mindig száraz kenyeret, együtt fogtuk a zacskót, akkor már nagyon lassan bicegett a nagy, úgyhogy tíz percbe is beletelt, mire kiértünk a tizemeletesek közül a térre a kőpadokig, leültünk, kiszórtuk a száraz kenyeret, és mindjárt odasereglett vagy száz galamb, csak úgy suhogott meg verdesett a szárnyuk, én olyankor mindig behúztam a nyakam, és azt mondtam, hogy fúj, szárnyas patkányok, betegséget terjesztenek, hallottam anyától, de nagy, mindig megsimogatta a fejem, hogy ne beszéljek így róluk, mert szegények éhesek, és képzeljem el, nagyon régen, amikor

még nem voltak autók, a galambok vitték ki a leveleket, hát nem tudom, nehéz elképzelni, hogy például honnan tudnák a címünket, meg a házunkba se tudnának bejönni, ráadásul mi lenne akkor a postás bácsival meg a beteg feleségével. Aztán amikor elfogyott a kenyérmorzsa, akkor továbbszálltak, de néha volt köztük olyan csúnya, kövér, csapzott tollú, mint ez itt, az nem repült tovább a többiekkel.

Az előbb egy ketrecben is láttunk amúgy galambot, de az fehér volt, nem olyan csúnya szürke, mint amilyeneket nagyival etettünk, vagy mint ez a kövér itt a csimpiketrec előtt. Ez biztos beteg, és tuti nem is fog továbbrepülni. Közelebb jön az egyik nagy csimpánz. Szerintem az apuka lehet, mert ott himbilimbizik a kukija a két lába között. Azt hittem, velem akar játszani, de ő is a galambot nézi. Kinyúl a ketrecből, megpróbálja elérni és sikerül is neki. Biztos meg akarja simogatni. Vagy meg akarja gyógyítani. Apa, kiabálok izgatottan, nézd, megfogja a galambot a csimpil, de apa nem válszol, hátranézek és látom, hogy mosolyogva olvas valamit a telefonján.

Én nem értem apát, tényleg. Mindig azt mondja, hogy sok dolga van, most nem ér rá, ne legyek türelmetlen, várjak egy kicsit, egy pillanat, meg hogy majd később, de az a később soha nem is jön el, mindig írnia kell valamit a telefonjába vagy a tabletjébe, olyankor még azt sem kaphatom meg. Vagy el kell olvasnia egy újságcikket. Vagy dolgoznia kell. Amikor tud rám figyelni, akkor nagyon jó vele együtt, csak aztán mindig pittyen egyet a telefonja, és akkor valami dolga lesz.



Pedig most tényleg segítenie kéne szegény galambon. Mert a csimpi a szőrös mancsával megfogta. A madár meg hangosan verni kezd a szárnyaival, megpróbál kiszabadulni a majom szorításából. A csimpi be akarja húzni a ketrecbe, de a mancsa a galambbal együtt nem fér be. Vissza is szaladok apához, hogy jöjjön már, de rám szól, hogy ne legyek már olyan türelmetlen, mindjárt jön, csak be kell fejeznie egy sürgős levelet. Biztos nem egy galamb viszi ki, ha olyan sürgős.

Mire visszaérek a ketrechez, a csimpi a galamb hasát karmolássza. De miért csinálja? Olyan jó lenne, ha apa befejezné végre már azt a hülye levelet és jönne. Valami lé csorog ki a madárból, a majom meg vigyorog, kilátszanak a csúnya sárga fogai. És hangosan huhog is hozzá. Gonosz és buta is ez a csimpánz. Fúj, az egyik ujjja már bent van szegény galamb hasában.

Nagyon félek közelebb menni, de így mi lesz vele? A csimpi valamit kiszed a hasából. Egy kukoricaszemet. Olyan sárgát, amelyet anya szokott tenni a salátába. És megessi. Biztos ízlik neki, mert kivész még egyet. Nem is tudtam, hogy a galambok esznek kukoricát, majd ha megint kimegyünk a temetőbe hozzá, elmesélem nagyinak, hogy nem muszáj csak száraz kenyeret vinni nekik.

A galamb még mindig verdes, de a csimpánz szőrös ujjai folyamatosan kiszednek valamit a hasából, most valami hernyószerűt, meg tökmagot, meg szotyit héjastul, aztán három szem pattogatott kukoricát is. Még undorítóbb történik, a majom valami nagyon hosszú barnát húz ki, se vége, se hossza, és akkor elkezd piros vér folyni a madárból, de még mindig tovább turkál benne, és mindenféle színes dolgokat vesz ki, az egyik úgy néz ki, mint egy fél szívecske, a másik, mint egy lila lufi, még halkán ki is pukkan, amikor kihúzza. Aztán egyszer csak elengedi végre, a galamb meg az oldalára dől. Valami barnás trutyi folyik ki belőle lassan és a lábam hátralép kettőt, és valamilyen megbotlok és elejtem a csíkos vödörömet és szétgurul a kukoricám és lehet, hogy picit be is pisíltem. Ahogy lehajolok a vödörért, tényleg van egy kis folt elől a rövidgatyámon. Csak apa meg ne tudja! Nem fogom elmondani neki. És nem akarok többet az állatkertbe jönni.

De a csimpi már újra játszik. Arrébb lökdösi a fekvő galambot, a szotyikat meg a tökmagokat felveszi és megessi. A pattogatott kukoricát is. Szóval mégis eszik pattogatott kukoricát! Aztán azokat a színes dolgokat is megszagolgatja, de azok szerintem nem kellene neki, mert fancsali pofát vág és eldobja jó messzire.

Apa biztos megmentette volna a galambot, ha itt lett volna velem. De nincs itt, úgyhogy el kell mesélnem neki, viszont épp telefonon beszél valakivel. Biztos anyával, mert azt mondja, hogy nagyon szereti. Örülnék, ha velem is ilyen kedves lenne, de inkább megvárom, amíg leteszi, mert a múltkor nagyon leszidott, hogy türelmetlen voltam és zavartam, amikor telefonált. Szeretném megmutatni neki a galambot, de ő még mindig beszél, megfogja a kezem, és elindul a pingvinek felé. ■ ■ ■

A közösséges depresszióról

Orchidea száradt szirma hullik az ágyra.
Lengén szálló függöny hímez árnyrácsot rád.
Éjszaka van. Csend. Ijedten nézel hátra.
Tudod, hogy egyedül vagy, nincs mitől félni,
Mégis félelmet gerjeszt benned a vágy.
Mire vágysz?
Élni?
Hiszen élsz még, bár semmi sem bizonyítja.
Rá, aki nincs is, és nem itt, és nem veled, nem neked él?
Próbálsz elhinni, nincs okod félni,
de reccsen a padló,
hátra kell nézni,
mert az a kevés, ami van, elveszíthető.
Fogod, kapaszkodsz az ágyba,
hátha veszély van,
vagy, ami rosszabb,
nem változik semmi.
Félsz ettől is.
Óvatosan behúszod a lábad,
ne vegyen észre a láthatatlan szörny.
Elbújsz, becsukod a szemed megváltásra várva,
lassan elalszol,
és élsz
a rémálmokban tovább.

Tánc

Farkasszemet nézel az álatokkal,
egy rozsdafarkú kíváncsian figyel.
Zümmögő kórus, darazsak, verebek,
lóg az eső lába, senki sincs közel.
Mondhatni minden rendben. Nyugalom van.
Árad a nyári derű. Múlik a nap,
lobban a táncos árnyék.
Vágyakozás ez a szerda.
Pislog a múltó idő.
Itt kering a magány,
forgat, hogy szédülsz bele,
járja a táncot benned a bánat.
Lehetne minden máshogy,
ha ott volnál vele.

Kis szél

Ha úgy érzed, semmi nem visz hozzá,
hogyan kis, széllel betakart álom a léte,
ülj a fűbe, a rétre, támaszkodj egy fához,
nézd a folyó fölött kigyózó felhőt,
bámulj hunyorogva a hegyre meg az égre.
Egyedül vagy.
Zümmögő rovarok számára csapda.
Tereptárgy.
Lélegző, kipárolgó, leterített kendő.
Puhán ülj és nézzél,
érezd, körülötted ő az erdő.
Lélegezzél mélyet.
Lassan érij a fűhöz,
vigyázz minden kis bogárra.
Óvatosan nézzél hátra,
hátha róka les, vagy madár száll az ágra.
Minden ő, és semmi.
Nincs sehol, csak máshol.
Fű, fa, felhő, folyó
igazolják: látszol.

■ Szabó Gyöngyi 1968-ban született. Budapesten él, középiskolai tanár és irodalomterapeuta. A 2000-ben és a Szófán jelentek meg versei.



Félistenek

A költő a hegy tetejére álmolja magát, porózus, sárgás rögök gurulnak ki a talpa alól, évődik a selymes levegővel, a szerelmesen harapható, almaillatú levegővel, sovány teste egyszerre lüktet és reszket, nagyokat nyel, összekoccannak a fogai. Ébresztő, Kismedve, duruzsolja a fülébe Lívia, akinek szúrós rózsailat hömpölyög a dekoltaásából. A költő visszahanyatlik, marokra fogja a párna csücskét, csuklójával letörli az állára csorgott nyálat. Dög vagy, így mondja, félhangosan. Lívia felegyenesedik, összeszorított szájjal hümmög, fényes latex nadrágja bececsillog a gardrób tükrebe. Az ajtóból visszaszól, omlett a pulton, langyos, igyekezz, idegesítően karcos a hangja, kényszerűen súrlódik a levegővel. Lívia sebesmozgású vadmacska, leginkább hangtalan puma, gondolkodás nélkül nyal bele költők fülébe, aztán eltűnik, majd megint közel lopózik, mindig akar valamit, az arca folyton változik, attól függően, a hialuronsav mekkorára duzzasztotta az ajkát. A kávé elfogyott, de van Unicum meg sör, futok, szolgáld ki magad!

Dög vagy, mondja a költő, földre hajtott, kifordított farmernadrágját stíröli, a franc, kap a fejéhez, fel kell hívnom Zsófit. Az ágy szélére ül, összegörnyedve masszírozza a tarkóját, felnyög, gerincoszlopa legfelső csigolyája a kisagyába fúródik, jön a hányinger, meg az itt maradt rózsailat, az éjszakai eszméletvesztés füstös utóíze. Unicumot iszik meg sört, az omlettet otthagyja, bőrösre dermed majd a konyhapulton, mire Lívia hazaér. A költő addigra a nyolckerben lesz a Tripla Zajban. Nehezen bár, de ráállt, hogy felolvassák a verseit egy romkocsmában, szigorúan zárt körben, és csakis a Művész Színház színészei. Előtte még feltúrja a szekrényt tiszta ingért, de csak a bordó hal-szállkamintásat találja, az mindig tiszta, mert Zsófi nem engedí felvenni.

A nadrág szára megtekeredik, miközben fél lábon ugrálva igyekszik beletalálni, jó lenne Líviát megtartani, izgalmas csaj, delikát és diszkrét, gondolja, közben elmosolyodik, majd ír róla egy verset, ha hazaért, szilaj, féktelen vers lesz, mint maga a nő, egy japán sinkanszen.

Csak a metróaluljáróban jut eszébe Zsófi, amikor Lívia üzenetét olvassa, felzaklattál Kismedve, kettős szívecske; aztán rémleni kezd neki a hegy, hogy sárgás rögök gurultak ki a talpa alól, miféle rögök ezek, tapintásra mészkő, színre agyag, miféle hegy ez, és kinyújtózik a kapaszkodó után. Aszott hörcsögfejem van, valóban, dűnnyögi félhangosan, jobbra húzódik, a metróablakban megnyúlik a feje, így már nem annyira hörcsög, inkább uszkár.

Zsófi négy napja fekszik kórházban, nem tud pisilni, szegény, mi lesz vele meg a magzattal, bármi megtörténhet, csak ne felejtse el felhívni, ha kikeveredik a föld alól. Vennie kell egy csomag cigit is, meg sós lében eltett tonhalat. Kiskanállal eszi majd, két konzervet egymás után, aztán írni fog. A tonhal illata megihleti, mint Schillert a rothadt alma. A hegy tetején a levegő, ide kéne egy jelző vagy egy hasonlat, csettint a nyelvvel, és péksütemény is kéne. Visszamegy a metrólejáráshoz, vesz egy tepertős pogácsát meg egy hideg pizzaszületet, elfeledkezik a tonhalról, a cigiről is, otthon majd dühös lesz miatta, türelmetlenül tépi le magáról a farmert, és tiszta erőből a földhöz vágja, hogy prüszköljön alatta a parketta.

Kettőkor randevú, kérted, hogy üzenjek előtte, Bogdányi e-mailt küldött, mert Bogdányi mindenkinek e-mailt küld, ahelyett, hogy felhívna. Ezt most nem passzolhatja, Bogdányi szerkeszti a legújabb kötetét, az interjú nem a megjelenés miatt készül, hanem azért, mert mostanában divatos lett. Csínján kell bánni a divattal, etetni kell a közt, ezt Rátkai szónokolta kásás hangon, jó svádájú gyerek vagy, egész tűrhető kis költő, csak ne lógjon a zakó a válladon, biccentett, aztán rábukott a bárpultra, és fél órát aludt mozdulatlanul. Rátkai minden kedden rábukik a pultra, nagyjából éjfél és kettő között, a többiek ebből tudják, hogy még egy kör őket is lecsapná a hálózatról, ahogy Széplac fogalmaz, ezért többnyire befejezik az ivást, szedelőzködnek, és ki-mennek a fényes éjszakába. De sose elég fényes az az éjszaka ahhoz, hogy gond nélkül hazataláljanak. Zsófi a sokadik kedd után megkérdezte, akkor ez most így lesz-e mindig, a költő megnyugtatta, hogy már nem sokáig, negyven felett illik kikopni a társaságból, hogy komolyan vegyék, addig viszont illik benne maradni, ugyanezért.

Bogdányi nyúzott arcú fotóssal érkezik, mit iszol, kérdi, a költő szabadkozik, teát, na jó, kis rummal, még be kell szaladnom Zsófihoz. A fotós idegesítően táncolja körbe, valami művészféle, hiperrealista képeket akar, megrogy a térde, amikor kattint, és mindig az előnytelenebb profilját fényképezi, ahol kikopott a haj a halántékánál.

A költő persze nem megy be Zsófihoz, elhúzódott az interjú, bocs, üzeni, és felszáll a tömött villamosra. Este várlak, Kismedve, négy szívecske, majdnem elfelejt leszállni, miközben Líviának válaszol. Áttör két zsírosarcú kamasz között, most végre beugrik cigiért. Bár egy ideje valahogy nem kívánja. Széplac se kívánja, nem tudja, mi ez, fejtegette legutóbb, nem jön össze a whiskyvel, kifejezetten émelyeg tőle. A költő is émelyeg, bár ő lassan mindentől.

A hegy tetejéről apró dombok körvonalazódnak, a dombokon szabályos, valószerűtlenül élénkzöld ligetek. A költő hallja, amint a fák közé szökik a levegő, mintha puhan és egyenletesen pumpálna valami, aztán egyre nehezkesebben, rozsdás csövön át

öreg kályha köhög így vissza a kormot. A fák lombja nem mozdul, csak a csörömpölés erősödik, fújtat és sípol a domb, zihál a költő, száraz a szája amikor felébred. Zsófi, hol van Zsófi, az ablak leeresztett rolettája megszűri a kinti fényt. Zsófi ott van az ablak mögött, lassan mozog a fényben az árnyéka. 18. 15. Nincs ott senki, az nem a folyosó, és nem Zsófi. Csak a szemközti ház a kora esti szürkületben.

Megint nem talál bele a farmernadrágba, rátapos a szárára, majdnem hanyatt vágódik. Három üzenet jött a Művészből, Fodornak be kell ugrania este, nem tud felolvasni, de rajta vannak, hogy találjanak valakit helyette. Fasz, Zolika vállalja. Ugye, jó lesz Zolika? Jó lesz. Zolika epizodista, nagy, kerek feje van, enyhén elálló füle, most neki kell felolvasni a Félisteneket, a jó бүdös francba. Már elképzelte Fodor baritonján. Fodor hanyagul leejti a szövegeket, a szája is folyton legörbül, a tekintetéből sosem oszlik a köd, de ez jól áll neki, ahogy a Félisteneknek is jól állt volna Fodor hányavetisége.

A Tripla Zaj gomolygó füstjében Inez sötét bubifrizurája tűnik fel elsőként a költőnek. Egykedvűen figyeli a lányt, amint térd fölé érő bőrcsizmájában lóbázza a lábát a bár-széken, időnként fázósan megborzong, és felcsúszott miniszoknyáját lejjebb rángatja. Legutóbbi találkozásuk óta szigorúbb lett az arca, vagy csak a szemöldöke vastagabb, állapítja meg a költő, és akaratlanul is kihallja, amint jellegzetes, nyafogó hangján épp őt magasztalja. Rátkai válaszul elhúzza száját, úgy sejtem, pofás performanszra számíthatunk, motyogja, nem tudni, mit akar ezzel mondani, mint ahogy azt sem, mennyi whiskyt töltött magába előtte. Inez felnevet, hófehér fogsora betölti a költő látóterét, lemászik a bárpultról, és hangtalanul elvonaglik.

A Szeparéba gyertek, a pincébe, lohol végig a pult előtt Zolika, és hátba veregeti a költőt. Vetítés meg zene is lesz, fordul vissza, de ez meglepetés. Most már nem az, mordul fel Rátkai, és köhécselve ő is elindul.

A költőt egyfolytában hátba veregetik, a dohányfüst finoman kúszik az érintések, a kedélyes bólogatások közé. A bordó halszálkamintás ing a költő hátára tapad, Zsófi tudta, hogy nem szabad felvenni. A pincehelyiségben enyhén dohos a levegő, a falon tolakodó óriásgraffiti, ijesztő figurák tátott szájjal, alatta Zolika feje. Ott ül mellette Mariann, áttetsző bőrrű, leendő Desdemona, és Samu, akinek most jött ki a legújabb filmje.

Minden szék foglalt, Inez az első sorban a szoknyáját igazgatja, keresztbe vetett lábát a pódiumig lógatja. A költő egy sorral mögötte ül, érzi a diszkrét pillantásokat, érzi a levegőben a várakozást, jó, hogy Lívia nem ért rá, gondolja. Ilyen, amikor mindenki számít, mondaná Széplac, habár a kollektív ethoszra súlyos árnyék vetül.

A költő kicsit jobbra dől, hogy jól lássa a vetítövásznat, melankolikus zenére sötét pálcikaemberkéék hajlonganak, nem rossz felütés, bár elég sablonos. Samu felolvassa a versét, aztán éles váltással megszólal Sosztakovics első jazz szvitje, a költő hátát szúrja az ing. Harrod's nyári kiadás, Zsófi szerint szintiszta sznobizmus és pénzkidobás. A képeket a vásznon egyre életlenebbnek látja, nem érti, hosszan dörzsöli a szemét, semmi változás. Zolika szája mozog, de nem mond semmit, talán nem jó a hangosítás. Nem is kell hangosítás. Mariann jégvirág arca beleolvad a vásznonba, de a költőt

ez nem érdekli, mert egyfolytában émélyeg a gyomra, a nyaki verőere dörögve pumpálja a vért, jó kis hazai személyvonat, nem japán sinkanszen. Szeretne elmosolyodni, de nem tud, körülötte méretes rögök gurulnak lefelé, becsapódnak, alig hajlik a nyaka, amikor utánuk néz. Zöldellő olajfaliget öleli körbe a hegyet, odafönn ritka a levegő, tejfehér az ég, se nap, se felhők. Hol vagyok? Rátkai egészen közelről bámul az arcába, enyhén ráng a szemöldöke, hol lennél, komám, hát a Parnasszuson! Miniatűr nimfák hajladoznak a lábadnál, a bokádig se érnek, nézd csak meg! A költő zavartan rázza a fejét, az nem lehet, ő istenbizony nem vágyott ide. Rátkainak lila lesz a feje, magából kikelve üvölt, ócska duma, kiskomám, és recsegye kacag. A költő szólni akar, de Rátkai arca elfolyik előle.

Mariann porcelánbőre tűnik fel helyette, a szeme vékony csík, reszketnek a pihék az álla körül. Túl fiatal, gondolja a költő, és felfigyel a lány erőteljes zöngéire. Kétségbeesetten kapaszkodik a zöngékbe, mintha kötélhágcsón mászna felfelé, minden *b*, *r* és *zs* egy újabb fok, századmásodperc a valóságból. Ezek szerint visszatért a valóságba, hallja ennek a kicsi nőnek a drabális mássalhangzóit. Mindent hall, ügyetlenül felzakadó zajokkal zúdul rá a siker, meleg levegő szökik az összecsapódó tenyerek közé.

Ma este mégse megy Líviához, dönti el, túl fáradt hozzá, erre hivatkozik. Zsófi még a felolvasás előtt üzent. Megmaradunk, ennyit írt, és hogy kivették a katétert, hurrá. A költő hagyja, hogy Inez lecsapjon rá a Szeparé lépcsőjén, citromillatú a lehelete, átnezné-e a szövegeit, kérdi, és megvillantja a grübedlit a szája sarkában. Rátkai a bárpuhnál ül, egy szót sem szól, csak néz maga elé. A költő szórakozottan int neki, és egy tőle távoleső sarokba húzódik.

Másfél óra után gyalog indul haza. A zebrán összefolynak előtte a csíkok, megtorpan. Zsófi hívja, azt kérdi, ugye rendben ment minden, a hangja könnyű, mindennél könnyebb, felrepül a kandeláberek fölé. A költő újra élesen látja az útpadkát, a kukákat, a pisifoltokat a házfalak mellett. Megáll, jelzőket, hasonlatokat ír a telefonjába, az első keresztutcánál dallamokat hall a fülében, belenéz a földszinti ablakok narancsfényébe, borzongva lesi az embereket, távolról, mint a teremtő. Makulátlanul kristálytiszta minden.

Jövök mégis, ennyit ír Líviának. ■ ■ ■

Mics Ildikó a Felvidéken született, gyerekként az írói és a színészi pálya is vonzotta. Végül az utóbbit választotta, Kassán és Komáromban játszott, majd Budapestre költözött. Szabadúszóként a Vígszínház több előadásában és független színházi produkciókban szerepelt, gyakran szinkronizál. Kislánya születését követően újságírást tanult, a szépirodalomnak viszont tudatosan inkább olvasója maradt. Mindaddig, míg össze nem szedte a bátorságát, hogy jelentkezzen Péterfy Gergely kreatív írás kurzusára. Novelláit a Felhő Café és a Szófa publikálta.



A beteg szöveg(i)sége vagy a szöveg betegsége?

Irodalom és betegség. A betegség irodalmi és nyelvelméleti reprezentációi (FISZ, 2022)

A 20. század második fele óta egyre inkább centrális témává vált az irodalomtudományos diskurzusban a betegség kutatása. A kétezres évek első évtizedében több konferencia és tanulmánykötet érintette a témakört, azonban nem volt jellemző, hogy ezek központi kérdéseként szerepelt. Az *Irodalom és betegség*gel azonos évben került megrendezésre egy hasonlóan nagyszabású konferencia, a *Betegség és gyógyulás a kora újkori irodalomban* a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Irodalomtudományi Intézetének szervezésében, mely a címmel jelölt módon közelít a betegség kérdéséhez. A recenzióban tárgyalt kötet hiánypótló egyfelől abban a tekintetben, hogy a kutatások bővítik és árnyalják a betegség-állapothoz való közelítésmódot, illetve ennek módszertanát, másfelől – tekintve az elmúlt évek eseményeit – rendkívül hasznosnak bizonyul a koronavírus-járvány tapasztalatának értelmezéséhez is.

Mint ahogy a kötet előszava is bemutatja, a kötet a 2018-ban, a Fiala Írók Szövetsége és az ELTE BTK Összehasonlító Irodalom-

és Kultúratudományi Tanszéke által megszervezett azonos című konferencia anyagának egy részét tartalmazza, melynek célja az *irodalom és a betegség* – alapvetően nehezen körülhatárolható, sokértű jelenségek még sokrétűbb – kapcsolódási pontjainak, kölcsönhatásainak feltárása.

A kötetben szereplő tanulmányok a bennük bemutatott szövegeket tekintve többnyire kronológiai sorrendben szerepelnek, kezdve a századfordulóban tematizált idegességgel, elérkezve a kortárs magyar lírában megjelenő betegséghez, mint egzisztenciális tapasztalathoz. A tartalomjegyzéket végigolvasva kirajzolódik a kutatások eltérő közelítésmódja a problémakör felé. A kutatások alapjául szolgálnak betegségreprezentációkra mint tematikus motívumokra fókuszáló szövegek, a beteg szubjektum önreprezentációját, megszólalási lehetőségeit problematizáló írások, valamint a betegség és a fájdalom elméleti, teoretikus jellegű áttekintését nyújtó tanulmányok.

A szövegek nagy részében összefüggésbe kerül a betegség a nyelvvel mint médiummal, az adott esztétörténeti szakasz jellemző (vagy

éppen azon túlmutató) testkoncepciójával, valamint a beteg szubjektum világerzékelésének tér- és időkonstrukciójával. Sok esetben hasonló elméleti szakirodalmakra támaszkodnak, – a tanulmányok nagy része hivatkozva Heideggert, Susan Sontagot, egy része Freudot, Derridát és Gadamert – azonban kivételt képez ez alól Bartal Mária és Urbán Bálint írása, melyek a korábbiak mellett kevésbé centrális szakirodalmakra támaszkodnak.

Hegedűs Máté *Nagyvárosi betegségdivat* című tanulmányában az alcímben is jelzett idegesség, neurózis, neuraszténia és a stressz diszkurzív megjelenését vizsgálja a századfordulós folyóiratokban és novellákban (elsősorban Gozdsu Elek, Bródy Sándor és Cholnoky Viktor elbeszéléseiben), valamint az ezek nyomán kialakult idegességek felfejtésére vállalkozik. A századforduló hivatkozott kortárs szakirodalmában – többek között Freud, Décsi Imre, Laufenauer Károly, Willy Hugo Hellpach és Kollarits Jenő írásaiban – az idegesség a nagyvárosi, folyamatosan gyorsuló életritmus következményeként tűnik fel. Az elemzett szépirodalmi szövegekben a neurózis tünetei összecsengenek a folyóiratokban leírtakkal: a neurotikus szubjektum érzékszervei túlműködnek, egyes esetekben hallucinál, arca sápadt, teste fogy, gyengül. Több említett forrásban is jellemző, hogy a testgép metafora alkalmazásával írják le az idegrendszer működését, ahogy erre Pataki Viktor is utal a kötetzáró tanulmányában, a 20. század egyik jellemző paradigmája a testgép analógiára épül. Ennek segítségével úgy határozzák meg a neurózist – avagy a korabeli leggyakoribb mentális betegséget, – mint egy olyan zavart, amelynek forrása nem az alkatrészek meghibásodásában rejlik, hanem összességében a működés funkcionalitásában. Az e nyomán kibomló betegségkoncepció a normatívtól eltérő, deviáns viselkedésformákat értelmezi betegségként.

Ehhez hasonló koncepció fejthető fel a következő négy, szintén mentális betegségeket tematizáló tanulmányból. Nagy Hilda a bo-

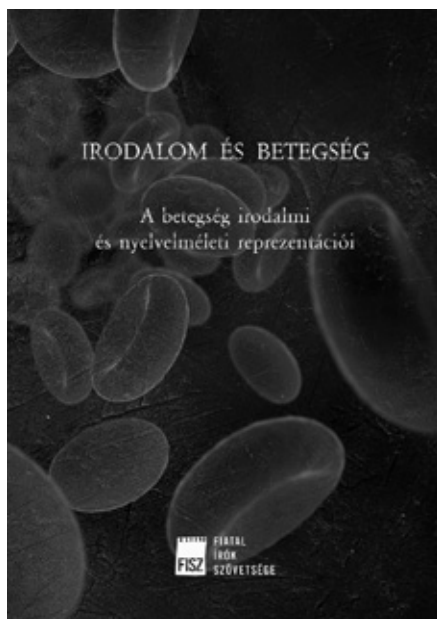
lonság megjelenítési formáit vizsgálja Kosztolányi *Bolondok* és Karinthy *Betegek és bolondok* című művében. Mindkét kötet jellemzőjeként emeli ki, hogy a bolond és beteg kifejezéseket nem terminus-értékűen használják: tág jelentésmezővel dolgoznak, és akár egy adott elbeszélés során elmozdulhat a jelentésük. Szintén változik a szövegek szereplőinek „bolondság-mértéke” is. A hétköznapi ember kis mértékű rendellenességétől a klinikai esetekig bezárólag szerepelnek – a szerző kifejezésével élve – bolondvariánsok. (47.)

Karinthy és Kosztolányi életművében is fellelhető a – századfordulón, az európai kultúrkörben elég elterjedt – művész-bolond/beteg párhuzama. A művész olyan betegként tűnik fel, akit nem lehet meggyógyítani, de nem is szorul rá. A következő tanulmány Fernando Pessoa életműve kapcsán mélyrehatóbban ír erről az azonosítási hagyományról. A művész a társadalom-test egészséges individuális testekből építi fel magát, saját maga számára állítja elő ezeket a testeket. A kulturális modernségben az egészséges test mítoszát felváltja a beteg testé: a betegség tapasztalata teszi egyedivé a szubjektumot. Pessoa életműve kapcsán nem hagyható figyelmen kívül egyfelől a portugál nemzet korabeli dekadencia tudata, másfelől ebben a kulturális térben a beteg nemzet fantáziájával szorosan összekapcsolódó hisztéria és neuraszténia megjelenése és ábrázolása. A szerző 1906-tól kezdett intenzíven foglalkozni a mentális betegségekkel. Olvasmányainak köszönhetően önmagát is patológiás esetként fikcionalizálja: neuraszténiát és hisztériát diagnosztizál magánál, melyek mentén tudatosan építi ki az abnormális zsenialitás narratíváját maga és – közel hetvenöt – heteronimája körül. Ezek egy részén megfigyelhetők a korábban említett mentális betegségek jellemvonásai: elkülöníthető többek egy női-hiszterikus-irracionalis-impulzív-érzelmi oldal (például Campos nevű heteronim verseiben), valamint egy maszkulinabb neuraszténikus-racionalis-logikus-rendszeralkotó oldal (pél-

dául Bernardo Soares félheteronimjának műveiben).

Pótó Júlia Babitsról és Konkoly Dávid H. P. Lovecraft-ról írt tanulmányában misztikus mentális rendellenességek kerülnek a középpontba. Habár a kiindulási szövegek mielője és szerkesztésmódja sokban különbözik, mindkét mű testkonceptiója a karteziánus dichotómiák mentén szerveződik. A szereplők mentális egészségének megbomlását követően jelennek meg a testi tünetei: Babits szövegében a röntgenlátás, Lovecraft szövegében az érzékszervek működésének zavara. Alapvető különbség a két szöveg betegségkonceptióját illetően, hogy Babits főszereplője kapcsán a moralitás dimenzióját érinti a problémafelvetés: a röntgenlátásban szenvedő Lovagh sérti a tekintetével a nők intimszféráját. Ezzel ellentétben a *The Colour out of Space* című szövegben a betegség – a szín – mint amorális pusztítás jelenik meg. E tekintetben érdekes párhuzamot vonni utóbbi mű és a kötetben hátrébb szereplő, Ureczky Eszter által feldolgozott Alan Hollinghurst-regény, *A szépség vonala* között, melyben az AIDS demokratikusan pusztító betegségként tematizálódik: rassztól, társadalmi státusztól, iskolázottságtól függetlenül szedi áldozatait. A főszereplő, Nick szeretői, a fekete, munkásosztálybeli Leo, valamint az arab származású, gazdag Wani is meghal a vírusban. A betegség megnevezhetősége mindkét szövegben nehézségekbe ütközik. *A szépség vonalában* a kifejezés tabusított, a Lovecraft szövegben pedig új kifejezést kell létrehozni az eddig nem tapasztalt – egyébként meteorral érkező – betegség jelölésére. Utóbbi alakzat korrelál a később részletesebben – Virginia Woolf és Heidegger kapcsán – tárgyalt nyelviesszéhetőség problematikájával.

A kötet második felében szereplő három tanulmány konkrét, diagnosztizált/diagnosztizálható betegségben szenvedő szubjektumokat állítanak a középpontba: Smid Róbert szövegében egy nárcisztikus személyiségzavarban, Lénárt Tamás egy autizmusban és Né-



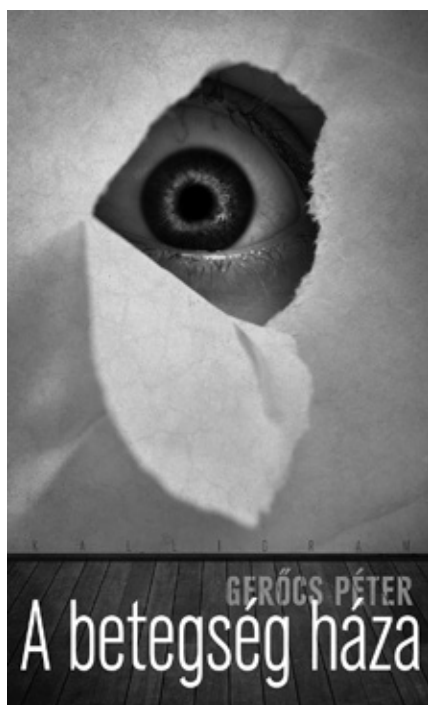
meth Eszter egy afáziában szenvedő én megszólalási lehetőségeit, nyelv általi önkonstrukciós törekvéseit elemzi.

Németh Eszter írása némileg különbözik a korábban említettektől, hiszen míg azok írott szövegekre támaszkodnak, ebben Kurtág György *Samuel Beckett: What is the Word (op. 30b)* című hangszerekkel kísért énekre támaszkodó performansa kerül a középpontba. Az értelmezés figyelembe veszi az írott dokumentumait (szöveget, kottát, szerzői utasításokat), valamint magát az előadást is. A kompozíció alapjául Beckett címben említett műve alkotja, melyet egy afáziában szenvedő előadóművésznek szánt. Ezt parafrázeálja Kurtág azzal, hogy szöveg egy részét magyarra fordítja, és egy autóbaleset következtében a beszéd-képességét elvesztítő színésznőre, Monyók Ildikóra írja. Az előadás során az énekhangokkal kommunikálni képes szubjektum szólásra mintegy reagálnak az angol szöveget éneklő vokalisták, mindezt az előadóteremben szétszórtan elhelyezett hangszerek csoportja kíséri. Az így kialakuló kompozíció a befogadókat fizikailag is az előadás részé-

vé teszi. A testi meghatározottság a befogadói és az előadói oldalon is elengedhetetlen. A betegség színrevitele nem öncélúan történik, nem eljátszatja a beteggel a betegség vélt igazságát, hanem lehetővé teszi annak puritán felmutatását.

Smid Róbert Geröcs Péter *A betegség háza* című regényében a narrátor, Schwarz Barnabás írásneurózisát vizsgálja. Barnabás nárcisztikus személyiségzavarban szenved, melynek következtében emlékei megsemmisültek, így célját, önmaga megértését, az írás által kívánja megvalósítani: nyelvilleg megképezni önmagát. Az őt körülvevő világ és saját pillanatnyi érzéseinek lejegyzésével egy önreflexiótól mentes szövegkomplexumot hoz létre, aminek kordában tartására nem képes, ennek következtében írásneurózisa alakul ki. A regény középpontjában tulajdonképpen nem is személyiségzavara, hanem ez az önmaga által gerjesztett betegsége, az írásneurózis áll.

Míg ebben a szövegben a narrátor nem reflektálja, nem explikálja a betegségét, Nádas



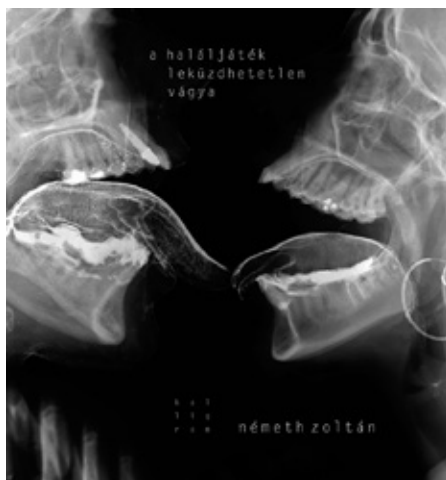
Péter *Világló részletek* című művében (Lénárt Tamás tanulmánya) az elbeszélő önreflexív módon enyhén autistának nevezi magát. Az olvasó az autisztikus szubjektum működését „belülről” tapasztalja, „működés közben” figyeli meg. Mint a korábban tárgyalt betegségek esetében, felfedezhető, hogy az autizmus is a normatívától eltérő tapasztalási folyamatot tesz lehetővé. Lénárt elemzése szerint jelen mentális rendellenesség a szubjektum-objektum viszonyrendszert megfordítja, a megértés alanyát szinte bekebelezzik az információk. A külvilág érzékelésében a szenzualitás dominál a fogalmiság fölött, gyakran divergál ez a két tapasztalási forma – ebben lokalizálja a tanulmány az autista szubjektum világerzékelésének alteritását.

Kulcsár-Szabó Zoltán *Fájdalom* című tanulmányában az említett tapasztalat és az ember kapcsolatának módozatainak felvázolására tesz kísérletet. Elsőként a fájdalom mint esztétikai inspiráció hagyományát reflektálja, melyet a modern művész koncepciójához kapcsol. Baudelaire nyomán a művész világtapasztalatát az „örök lábadozás” állapotával rokonítja. (92.) A művész alkotó tevékenységének inspirációjaként szolgálhat, mert – Plessnerre hivatkozva – a fájdalom egy más perspektívát nyit meg a szubjektumban. Ez a testkoncepció megváltozásán alapul, mely normától eltérő tapasztalatot Kulcsár-Szabó a tanulmány második nagyobb szerkezeti egységében összefüggésbe hozza a tanúságtétel aktusával, annak lehetőségével. Az említett aktus egyéjszta a fájdalommal való számotvetés fájdalommal jár együtt, másrészt pedig a már említett test és én közti narratív hasadással. Ez a gondolatmenet a kartezianus dualista testképet idézi, azonban árnyalja ezt a koncepciót: a fájdalom testi-lelki hibrid tapasztalatként sejlik fel, amely azt implikálja, hogy a fájdalom az, ami képes a test és az én között valamiféle kapcsolatot kialakítani.

A harmadik szerkezeti egységben a metaforáról mint a fájdalom egyfajta kompenzációjáról értekezik a szerző. A nyelv létmódjából

fakadóan természetes közege lehet a kompenzációnak. Amellett, hogy a nyelv a megnevezés, *hívás* – Heideggerre hivatkozva: *Ruf* – által maga is megbetegít, hiszen a kimondás által az addig *távol* lévő *közel* hozza, hajlamos arra, hogy hatástalanná tegye, elfedje az eredeti jelentést, mintegy „eufemizálja” azt. Ettől nem elválasztható, hogy a szavak, kifejezések hangzósága éppúgy hozzájárul a fájdalom valamiféle kifejezéséhez. A tanulmány záró részében a szerző a fájdalom és a nyelv kapcsolatát vizsgálja mélyrehatóbban. Itt fejt ki részletesen a már korábban említett heideggeri gondolatmenetet. A fájdalmat mint mozgást tematizálja, melynek írás-karaktert tulajdonít. Előbbi arra utal, hogy a teljesítménye az, hogy alakba formálja önmagát, utóbbi pedig ennek módját jelöli: a fájdalom kiszakítja és egybegyűjti a tapasztalatot.

Habár a kötetben hátrébb szerepel, tematikáját tekintve ide kapcsolódik Szabó Marcell *Az álló lejárta (Tandori járó betegei)* című tanulmánya. A szöveg a címben találó szójátékkal jelzett probléma köré épül. Tandori költészetében vizsgálja a térmetaforák révén kirajzolódó álló/vertikális és mozgó/horizontális ellentétpárt a testekre és a nyelvre vagy a testekre és az írásra vonatkozóan. A tanulmány első felében a költő testképéről értekezik a szerző az artaud-i „szerv nélküli test” koncepciója mentén. Az ekként jellemzett testet a szervi létezés nem hierarchikus kompozíciója építi fel, melyben a szervek nem alakulnak szervezetté, hanem – Deleuzre hivatkozva – zónák, gradiensek és küszöbök mentén szerveződnek. Tandorinál – például a *Sugallatodban csuklóízület* című versben – a fájdalomtapasztalat kifejeződése is ehhez idomul: a szerv nélküli testről való beszéd nem valósul meg dialektikusan. A fájdalom nem összeköti a test különböző pontjait, hanem ellenkezőleg: szétszereli, szétbontja az esetlegesen összekapcsolódott területeket. *A járóbeteg* című művében domináns a rom/rombolás képe, mely a nyelvi megnevezés kudarcára utal. A tanulmány címében jelzett járóbeteg motívuma e



vers kapcsán kerül előtérbe, mely a műben szövegtulajdonsággá lényegül. A járóbeteg habár mozogni képes, mégis legtöbbször álló, mozdulatlan. „Az írás betegsége Tandori analízisében bizonyos értelemben (...) annak tapasztalata, hogy az inskripció térbeli és az olvasás időbeli kötöttsége miatt nem képes sem ledönteni, sem járni tanítani a betegség diskurzusát.” (228–229.)

Lőrincz Csongor írása – Kulcsár-Szabóhoz hasonló teoretikus alapokról kiindulva – irodalmi patográfiákban vizsgálja a nyelv, a fájdalom és az idő összefüggésrendszerét. Először Virginia Woolf *On Being Ill* című szövegét vizsgálja a fentebb kiemelt szempontok mentén. A szerző megállapítja, hogy Woolf a betegséget pozitívan ragadja meg: perspektívája szerint a betegség nem egy dekadens, normától eltérő, hiánytapasztalattal, zavarral leírható állapot, hanem egy alternatív érzékelési horizont, amely egyedi, imaginárius, valamint gyermeki karakterrel bír. A világerzékelésre az érzéktérületek felerősödése, a jelentésközpontú, cél-eszköz vonatkozások háttérbe szorulása jellemző. Ennek következtében a fájdalom kifejezésére új nyelvre van szükség, a fájdalom nyelvére, hiszen a nyelv az egyetlen, ami tanúsítani, manifestálni tudja a tapasztalatot.

A kötet végén szerepel Bartal Mária írása, mely a megváltozott világerzékelést tematizáló kortárs lírát vizsgálja. A kutatás Schein Gábor, Takács Zsuzsa és Németh Zoltán kötetének egy-egy ciklusában feltárja, hogy a versben megszólaló krónikus, hallással fenyegető betegségekkel szembesülő szubjektumok számára a betegség hogyan mutatkozhat meg mint lehetőség, mint egzisztenciális tapasztalat. A szöveg elején felvázolt elméleti keret a korábbi tanulmányokkal ellentétben elsősorban nem Heideggerre támaszkodik – csupán reflektál rá, – hanem Petr Kouba szenvedés és káosz fogalmából, Deleuze-Guattari eseménykonceptiójából és különböző egészségügyi szervezetek, a WHO és a Nemzetközi Fájdalom Társaság (IASP) egészség- és fájdalom-definíciójából indul ki. A korábban említett szerzők kötetében hat olyan jellegzetességet állapít meg, amelyek meghatározóak a betegségről való beszédmód kapcsán: 1. módosult időérzékelés: jövőkép megszűnik a szubjektum perspektívájában, a folyamatos jelenidejűség dominál, melyhez igazodik a Németh Lászlónál is detektált naplóforma; 2. a szubjektumok elvesztik önrendelkezésüket, függési viszonyba kényszerülnek, depedenssé válnak; 3. a medikalizált térben a beteg testét kiszolgáltatott, radikálisan megváltozik a tértapasztalatuk; 4. a betegek testének kitettségét ellenpontozza a látogató

vagy az orvos pásztázó, detektáló tekintete; 5. a beteg önmagára ismerése gyakran többes szám első személyben artikulálódik; 6. a betegség és a fájdalom az önmeghatározás lényeges elemévé válik, amit nem választással, hanem inkább beleereszkedéssel, „történni-hagyással” lehet jellemezni. (278–284.)

A kötet alapvetően számol azzal a kihívással – és már az *Előszó* is felhívja erre a figyelmet –, hogy a címében jelölt fogalmak jelentése erősen terhelt, az ókorig visszanyúló hagyományokkal rendelkezik (7.). Több kutatás szembe is néz a kérdéskörhöz kapcsolható kifejezések, például a fájdalom, az orvos vagy a hisztéria szavak etimológiájával és fogalomtörténetével. Habár úgy tűnik, a kötet tanulmányai széleskörben feltárják az ígért irodalom és betegség szövevényes kapcsolatrendszerét, azonban nagy részük a már bejártatott, „megkerülhetetlen” pszichoanalitika, fundamentálonológia és hermeneutika meghatározó gondolataira helyezik a hangsúlyt. Holott izgalmas lenne összevetni a felvetett problémákat és a vizsgálandó szépirodalmi műveket alternatív eszmétörténeti hagyományok mentén: akár Julia Kristeva, Emmanuel Levinas, Friedrich Kittler vagy Bruno Latour írásait, vagy a poszthumán testtapasztalat perspektíváit beemelve értelmezni – nem megállítani az eszmétörténetet a 20. század közepének német hagyományánál. ■ ■ ■

Szabadhegyi Anna 1999-ben született Budapesten. Az ELTE Irodalomtudományi Doktori Iskolájának hallgatója, előtte ugyanitt végzett irodalom- és kultúratudomány mesterszakot és magyar alapszakot.



Világom vidám vége

A 44. SZÁMLA

Folyvást elakadó tömegközlekedésben, ónos darasztálásban igyekszem a járványok és háborúk sújtotta országom fővárosában az asztaltársaságom által a *Pannon Pesti* névre keresztelt új, ám egyben feltehetően utolsó törzskocsmám felé, hogy végre megkezdjem (vagy esetleg végleg feladjam) perdöntőnek vizionált előadásorozatot a *Magyar Mámor* történetéről, különös tekintettel a *Magyar Bohém* alakváltozásaira, mely probléma-halmazokhoz immár szervesen kapcsolódik az *Öngyilkosság* legkevésbé sem csupán magyar, hanem szerfölött nemzetközi kérdésköre. És miközben átvergődöm a különféle rémalakokkal telelakott utcákon, rádöbbenek, hogy „Ő” üldöz már évek óta ebbe az irányba, Ő, vagyis az Én. Másként szólva: előle menekülök, Ő hajt folyvást a különféle vendéglátóipari egységek felé, Ő, aki nem más, mint az Én.

És ekkor, mint *Én*, vagyis ezúttal a FILOLÓGUS maszkjába bújva megemlékezem arról is, hogy nemrég a SZTAREC milyen finoman és tapintatosan hagyta el ezt a számára immár a végső undor helyszínévé változott világot, és ígéretéhez híven semmiféle mocskot nem hagyott maga után, sőt, még arra is sza-

kított időt és fáradságot, hogy önkéntes távozása előtt kiegyenlítse az eddig utolsó, vagyis a 43. számlát.

Decensen udvarias kilépés volt, ellentétben például egy másik esettel, idézem most fel magamban a kocsmám felé igyekezve a *Makka-beusok II. könyvében* található leírást, amelynek egy bizonyos RAZISZ a főszereplője, „aki Jeruzsálem vénjei közé tartozott, és akit följelentettek a szíriai zsoldosvezérnél, kinek neve NIKÁNOR. Aki ezért elküldött több mint ötszáz katonát, hogy fogják el. Mivel minden oldalról körülzárták a házát, RAZISZ a kardjába dőlt. Inkább meghalt becsületben, mint hogy a gonoszok kezére kerüljön, és nemes érzelmeihez méltatlan bánásmódban részesüljön. Ám a nagy izgalomban nem sikerült neki egészen jól a döfés. Közben a csapat behatolt az ajtókon. Erre RAZISZ fölrohant a falakra és hősiiesen a sokaságba vetette magát. Csakhogy a tömeg gyorsan visszahúzódott, keletkezett egy üres tér, s ebbe zuhant bele. De mivel még mindig élt, haragra gerjedve felállt, jóllehet sebeiből patakzott a vér. Aztán a tömegen áthatolva feljutott egy meredek sziklára. Már teljesen elöntötte a vér. De azért kitepte beleit, megragad-

ta mindkét kezével és rádobta a tömegre. Közben kérte az élet és lélek Urát, hogy egy napon adja majd vissza neki. Így halt meg.”

Hát ne így haljunk meg. Üzente a SZTAREC, és mondja most maga elé Ő, a FILOLÓGUS is, azaz Én.

És eszembe jut a még az öngyilkosságba hajszolt SENECA által leírt jelenet, melyet most így idézek fel menet közben. „A minap állatviadal közben egy germán kivonult nagy dolgára, az egyetlen félreeső helyre, ahová őr nem kísért. Ott az egyik farudat, amelyet a rondaság eltakarítására szivaccsal láttak el, legyömösölte a torkán, míg végül aztán megfulladt. Hát igen, nem túlzottan takaros, illendő forma eként meghalni, de mi volna ostobább dolog, mint finnyáskodva halni meg?”

Hát igen, mondhatta volna a SZTAREC is, de mivel nem volt sztoikus, azért kicsit finnyáskodott, és azt sugallta, ne így távozzunk, ha úgy döntöttünk vagy döntött rólunk a sorunk, hogy mennünk kell.

És amikor végre a FILOLÓGUS szerepét talán utoljára magamra öltve megérkezem, és kiszáradt torokkal elindulok a törzsasztalom fölötti kispolcokon peckeskedő gyűjteményeim felé (a *Magyar Mámor* kiskönyvtára, a *Magyar Bohém* kiskönyvtára, és újabban az *Öngyilkosság* kiskönyvtára), e szavakkal fogad immár tízéves, egészen pontosan 2013. augusztus 25. óta tartó vendégszeretettel a FIZETŐPINCÉR: – Végre itt van, FILOLÓGUS uram! Jöjjön, foglalja el törzshelyét! A legjobbkor érkezett!

„Vagy a legrosszabbkor...” – teszem hozzá magamban.

Mert ki tudná leírni megrökönyödésemet (hacsak jómagam nem), amikor agyamba fogadom a következő látványt: a meghökkentően néptelen vendéglő egyik asztalánál SZABÓ ERVINNÉ ül az általam híressé tett harangszoknyájában, ámde felül meztelenül, előtte meg az immár hónapok óta tüntetően színjőzan TÁLTOS, aki gyászszalaggal átkötött sörényét rázva a következő szöveget olvassa fel egy papírlapról az élettársa szemébe:

Combod tövét megcsókolom,
Kondor fanod felborzolom.

Szétnyílik a pinád partja,
Piros száját kimutatja.
Hadd nyaljam meg a kis száját,
Azt a duzzadó csiklóját.

Mire MELINDA ezeket a felező nyolcasokat bújja vissza csábdús keblei mélyéből:

Megmarkolom a farkadat,
Piros feje hogy feldagad.
Végighúzom a pinámon,
Hadd meredjen, hadd ugráljon.
Hadd csuzlizza a kis lyukom,
Amig beljebb beljebb dugom.

– Mi ez a fürtelem? – üvöltöm bele a majdnem teljesen üres bejzli süketnéma terébe.

– Semmi gond! – szólal meg egy távolabbi asztalnál patikamérleg hangon a VÁNDORFI-LOZÓFUS. – Csak egy rövidke *performance* TÁLTOS öcsénk és a babája rendezésében. Kérem, nézze végig kegyed is, elvégre az Ön gondolkodása és képzelőereje nélkül semmi sem történik ebben a maga által immár tíz éve teremtet kocszában és nyelvi térben. És hát látja, hogy a fizikai tér ma botrányosan, úgyszólván megalázóan üres. Minden jel szerint igencsak megcsappant az érdeklődés a FILOLÓGUS uram rendezvényei iránt. Gondoltuk, ez a jelenet behoz pár *voyeur* egzisztenciát. Tévedtünk. Akkor most lessük a hősnő száját, mi csordul ki belőle zárszóként!

Jaj, a pinám már szétrepedt,
Ily falatot még nem evett,
Taszítsd belém egész tövig,
Hadd menjen a köldökömig.
Ah most a fark belém ömöl,
Elájulok a gyönyörtől.
Ah a kéjtől hogy vonaglok,
Csupa villanyosság vagyok.
Hagyd a farkad a pinámba,
A nyelved meg dugd a számba.
Feküdjünk most megfordítva,
Pinám a szád felé nyitva.
Nyalogasd a pinám ajkát,
Én meg a farkad kalapját...

– Áh, ebből elég! – vágja földhöz a szöveget a SZABÓ ERVINNÉ. – Már senki sem kíváncsi rám! És erre az egészre sem. Úgy fest, ez a NOÉ kurvára elavult figura lett. Maga meg, FILOLÓGUS uram ne játssza már el, hogy nem ismeri ezt a magyar 69-es pózzal záruló jelenetet!

– Jól van már. Persze, ismerem – ismeri be a FILOLÓGUS. – És azt is tudom, hogy a maguk trágár jelenetét is JÓKAI írta feltehetően második, ugyancsak színésznő felesége, a nála 54 évvel fiatalabb, és a náci által Londonba üldözött és ott 1947-ben elhunyt GRÓSZ BELLA ihletésére. De ettől még undormány marad az egész.

– Ráadásul nem kérdés, hogy voltaképpen maga adta a számba ezeket a trágár szavakat. Igaza van a VÁNDORFILOZÓFUSNAK, maga teremt mindent a mi nyelvi terünkben. Maga, vagyis az Én – vág vissza szenvedélyesen MELINDA.

– És azt se felejtse el – kapcsolódik be ismét a VÁNDORFILOZÓFUS –, hogy ez a sorozat egy másik újságban indult, mégpedig az *Egotrip* nevű rovatban.

– És már csupán azért se kamuzzon, mert idefelé jövet az 1904-ben, azaz idén 120 éve meghalt JÓKAI MÓR egyik szövegét dörmögte az orra alá. Idézem: „Futottam önmagam elől. Ő üldözött: az Én” – mondja bele SZABÓ ERVINNÉ a kocsma irtóztató csöndjébe.

– Túl sok a szám! És hagyjon engem békén az évfordulókkal! – felelek vissza ingerülten. – Az előző alkalommal, én barom, képes voltam kijelenteni: „És a nagy költőnk, az éppen hetven éve, 1943. december 22-én született PETRI GYÖRGY is...” És maguk közül senki nem javított ki! Hiszen a napnál világosabb, hogy 1943 óta nem hetven, hanem nyolcvan év telt el.

– Tényleg nem javítottam ki – feleli SZABÓ ERVINNÉ immár felsóruházt öltve. – Mert először azt hittem, hogy szándékos tévedés. Valami ravaszul kiagyalt, csavaros elbeszélői kacifánt...

– De hát én sosem használok ilyen pöpec posztmodern trükköket a cselekmény bonyolításában! – vág vissza ingerülten a FILOLÓGUS, azaz Én.

– Igen, tudom. És kisvártatva magam is rájöttem erre – pöröl tovább MELINDA. – Ám akkor meg úgy éreztem, hogy ez talán amolyan SIGMUND FREUD nevéhez köthető véletlen, ám egyben szerfölött árulkodó elszólás. Egyszerűen tapintatos voltam, és hallgattam.

– Igen. A könyvtáros hölgy elhallgatta, hogy FILOLÓGUS uramnak akkor közeledett a hetvenedik születe... – mondja szinte suttogva a FIZETŐPINCÉR.

– Elég! – üvöltök fel ismét. – Szarok a születésnapokra! Pláne a sajátomra! Nem vagyok hiú!

– Bizony így igaz! – kapcsolódik be immár a TÁLTOS is. – Mert életem csodás nője azt hitte, hogy FILOLÓGUS uram a saját hetvenedikjére gondol, noha igyekszik ezt elfojtani. Ám sikertelenül. És ezért tévedett ekkorát az egykori félbarátja, PETRI GYÖRGY születésével kapcsolatban.

– Igen, Ön nem hiú – szól higgadtan a VÁNDORFILOZÓFUS. És kis töprengés után oda-biggyeszi: – Ön arra hiú, hogy nem hiú. Mi lenne, ha utólag mégis innánk erre egyet? Már mint a szerfölött szellemes beszélőmra?

– Egyelőre semmi közös pia! – üvöltök rá. – Ha akar, igya a whiskyjét egyedül. Ardbeg, ha jól tudom. Ittam én is valamikor. Meg persze Lagavulint is...

– Legfőbb ideje lenne a folytatásnak – kotyog bele a TÁLTOS. – De jut eszembe, MELINDA a múlt héten éppen az imént említettek-ről olvasott fel nekem. Az Ő és az Én harcáról, vagy mi. Hogy is kezdődik JÓKAI emlékirata az első színésznő felesége, LABORFALVI RÓZA halála után? A csodás című *Utazás egy sírdomb körül?* Hogyan is kezdődik? Ha jól rémlik úgy, hogy „Ő üldözött az Én...”

– Na, végre valami filozófia. Az Én és a meg nem teremtett Én. A saját (vagy legalábbis annak vélt) Én és az elszabaduló, az autonómiára törő Én. Aki ekkor részben már nem Én, hanem Ő... – vakkantja oda szinte egy levegővel a VÁNDORFILOZÓFUS. – Talán nem tévedek nagyot, ha úgy sejtem, hogy FILOLÓGUS uram ekkor DAVID HUME álláspontjára helyezkedik, aki szerint a szellem benyomásokat (*impressions*) és ideákat érzékel, és szerinte aligha vitás, hogy az előbbieket az erősebbek, miköz-

ben az ideák csupán halvány lenyomatai az impresszióknak, amelyek folyvást változnak és nem sok hajlandóságot mutatnak valamiféle állandóságra. Ezért aztán nem jelenthetjük ki, hogy a mindezeket érzékelő és tudatosító Én valami állandó identitással rendelkező jelenség lenne. Nem. Az Én csupán benyomások, érzékelések, kötege/nyalábja (*bundle of perceptions*).

És ezzel ismét a menthetetlen Énnél, a megbízhatatlan narrátornál vagyunk. Vagyis a harmadik személyű narrátor (bizonyos értelemben maga a szerző) sem tarthatja magát omnipotensnek, hiszen ő is csak az Én egyik alakváltozata, a folyamatosan változó Én egyik esélyes lehetősége. Aki a mi esetünkben nem más, mint a FILOLÓGUS uram. De ha mindez csak félig is igaz, akkor én ugyancsak önállósodom! Mert erre már tényleg inni kell! De semmiképp sem egyedül!– húzza le a végkövetkeztést a mámoros VÁNDORFILOZÓFUS, és azzal felemeli az előtte álló, hordóerős whiskyvel töltött palackját. – Megkínálhatom Önöket? Mindenkit!

– Igen! Én szintén szuverén leszek! – kiáltja a TÁLTOS. – Unom már ezt a száraz, végzetesen piatlanított kocsmát és az összes alkoholmentes beszélgetést. Ide az asztalra valamilyen palackkal! Kettővel! Elvégre mégis NOÉ vendéglője ez! Hiszen a FILOLÓGUS uramtól már tíz éve, azaz 2013-ban, az *Első számla* kifizetésekor megtanultuk, hogy KRÚDY szerint „legalól, a föld mélyében bizonyára Noé ül, aki először volt részeg a világon, és Noé vendéglője felett következnek a föld színe alatt a többi vendéglők és vendégek, akik a bor miatt nem tudnak a süllýedő vendéglőkből kimenekülni.”

– Igen. Igyunk most akár négygyel! – csatlakozom lelkesen. – Elvégre tényleg a Magyar Mámor is az egyik témánk. És ekkor legfőbb ideje, hogy szóba hozzam CHOLNOKY VIKTOR számomra egyik híres elbeszélését, amelyben megidézi a nagy talján hegedűs és zeneszerző, GIUSEPPE TARTINI ördögét! Mit is mond a novellában Bálint, „a szinte már-már európai hírűvé váló író”, amikor barátja, Bulcsu doktor kijelenti, hogy bele fog pusztulni a folyamatos poharzásba? MELINDA persze tudja, mit mond, ugye? Ugye, tudja?

– MELINDA tudja és már olvassa is! – feleli rátertian SZABÓ ERVINNÉ, és laptopját felnyitva belekezd: „Ezt is tudom, édes barátom – felelte Bálint –, de mégis fogok rumot inni mindaddig, amíg nem jön a szanatórium vagy a mentőkocsi. Igen, rumot fogok inni, úgy, mint Munkácsy Mihály itta, vagy amint Musset Alfréd itta az abszintet, avagy Poe Edgar a ginevert. De a szanatóriumig vagy a mentőkocsiig fogok még valamit írni, ami a nevémet oda viszi fel, ezek közé a... hahaha! nagy alkoholisták közé. Te, mint orvos, bizonyosan csak az alkoholistát látod bennük, a világ, ez a prózai és mégis oly becsületesen művészetbecsülő világ csak a művészeket. És a nevük örökre él. Én semmit sem produkáltam, mindent a rum produkált. Ha valami jó kiszármazott belőlem, az nem én vagyok, az a rum.”

Mire hatalmas tapsvihar dübörög fel a kocsmban. És megdöbben ten észlelem, hogy vadváratlanul ismét zsúfolásig megtelt a terem, és az asztalok roskadoznak az alkoholtól és a külföltele harapnivalóktól. A hangulat zárószereűen ünnepi.

MELINDA ekkor feláll, és fülig éró vigyorral köszöni meg a tapsokat. Ám finom kézmozdulattal jelzi, hogy még nem fejezte be, azzal visszaül és folytatja: „Hát van igazi író, és van igazi művész, aki nem a saját lelke kísérteteit rögzíti meg? Írónak, művésznek gondold azt, aki nem a saját lelke borongásából, sötét mélységeiből hoz fel új alakokat, hanem a világ sablonjait írja valamelyes stílus készséggel? Ördög kell mibelénk!”

Azzal lecsapja a számítógép fedelét, feláll, és megkérdi: – Tényleg ez kell belénk!? Hát akkor hadd jöjjon! De semmiképp sem egyes számban! – adja meg saját kérdésére a választ, és szikrázó szemekkel, hátravetett hajkoronával, me-revedő mellbimbókkal élvez a kocsmánk falait szinte szerteszt rúgó tömeg fékevesztett igenlését és ünneplését.

– MELINDA kérése parancs! Megjöttek. Itt vannak sok számban az ördögök! – jelenti ki nagyvonalúan a FIZETŐPINCÉR, és azzal egy roskadásig megrakott zsúrkocsit gördít be a vendéglő közepére. Van rajta minden. Többféle calvados, remek rumok (például *Kraken* és

Dictador), mesés pezsgők (köztük persze MOLNÁR FERENC kedvence is, a *Mumm Cordon Rouge*), francia vörös- és fehérborok, továbbá különleges német és belga sörök ládászám.

– De hát hogy a búbánatban lehetséges mindez? Mi lesz a vége? Erre nem vagyunk felkészülve... – motyogom tanácstalanul.

– Ne aggódjon! – int le a FIZETŐPINCÉR. – Most mindenki a ház vendége. Először és alighanem utoljára...

– Nagyszerű kínálat valóban, és köszönet érte, de nem azért aggódom, hogy ezúttal egyetlen halottam kezében sem képzeltem bele a már előre kifizetett 44. számlát. Nem, nem erről van most szó. Mászt nem értek. Mégpedig azt, hogy az előbb rajtunk kívül még senki sem volt a bejzliben. Most meg egy egész tömeg hörög, üvölt és ünnepel! És nem csupán MELINDA miatt!

– Gondoljon csak ismét HUME egyik nevezetes alap gondolatára – siet segítségemre a VÁNDORFILOZÓFUS. – Szerinte az emberi képzelőerő tetszés szerint áthelyezheti és megváltoztathatja a képzeletét és elgondolását. Vagy másként fogalmazva, ahogy teszem azt a zenész és KURTÁG-rajongó CSONT ANDRÁS mondaná, miközben BORNEMISZA PÉTER mondásait idézi: „Az elme szabad állat. Őtet sem láncsal, sem kötéllal meg ne fékezheted”. Hogy Ön most a magának választott ÉN szerepében milyen maszokban lép fel, az nekem és a tisztelt asztaltársaságnak tökéletesen mindegy. És úgy sejtem, totál mindegy a kocsmában más névtelen alkoholistáinak is. Felőlem vagy tőlük lehet akár KOMPOLTHY ZSIGMOND is a mostani Énje. A lényeg, hogy végre ihatunk és ihat most kegyed is, FILOLÓGUS uram! Igyunk! – emeli poharát.

És miközben legurítom az előmelegített pohárban felszolgált 15 éves *Château du Breuil* calvadost, megint úgy érzékelem, hogy ismét magunkra maradtunk a kocsmában. Az előbbi tömeg a semmibe tűnt. De egyértelmű, hogy emiatt még az imént sokféle hódolattal körülrajongott MELINDA se szomorkodik.

Ekkor a FIZETŐPINCÉR ragadja magához a szót: – Jut eszembe, kedves vendégeim, ha már így egymást közt vagyunk, hogy

NEMETSCHÉK úr, amikor visszatért Bécsből, a halála előtt elhelyezett egy könyvet FILOLÓGUS uram kispolcára, és felhívta a figyelmemet, hogy azonnal szóljak neki, ha netán egyszer az Én fogalmának elemzésére adja a fejét. És a NEMETSCHÉK úr könyv elejére beírta az oldalszámot, ahonnan fel kell olvasni a szöveget, ha az Én sorsa és lehetősége lesz a téma FILOLÓGUS uram előadásában. Akkor most szóltam – fejezi be és azzal leveszi a polcra és a kezembe nyomja a vékonyka kötetet.

– Jól ismerem a művet – mondom bele Én, vagyis a FILOLÓGUS az ismét kiürült terem csendjébe. – A szerzője egy német újságíró, CHARLOTTE BERADT, a címe pedig: *Das Dritte Reich des Traums*. Magyarán: *Az álmom Harmadik Birodalma*. A hölgy 1933 és 1939 között Németországban mintegy háromszáz álmot gyűjtött össze az ismerősei köréből...

– Még szép, hogy ismeri – veszi magához az irányítást a VÁNDORFILOZÓFUS. akin egyetlen pillanatig sem látszik, hogy folyamatosan dönti magába a hordóerős italokat. – Híres munka ez. Mélyen jellemző, hogy magyar fordítása mindeddig nem létezik. Persze nincs ebben semmi meglepő. Hiszen BERADT és férje 1939-ben először, mint NAGY, vagy felőlem GROSZ BELLA, ugyancsak Londonba menekültek, majd New Yorkba emigráltak. Németországban csak 1962-ben jelent meg teljes terjedelmében a kézirat. Aztán a jeles német teoretikus, REINHART KOSELLECK írt hozzá utószót. Ami viszont már megjelent magyarul. De most már a tárgyra! Vajon mit üzent vajon ezzel az álommal NEMETSCHÉK? Várjuk a választ, FILOLÓGUS uram! Olvassa!

Engedelmeskedem a felszólításnak, és felütöm a huszadik oldalon a könyvet, ahol egy harminc éves hölgy álmának leírását találom, és már éppen elkezdeném a fordítását, amikor rémülten és egyben kirobbanó örömmel látom, hogy a legkevésbé sem halott, hanem eleven és erőteljes duzzadó NEMETSCHÉK lép oda hozzám, kiveszi a kezemből a kötetet, és már fordítja is: „A betiltott utcatáblák pótlásaként kiktak egy táblát minden sarokra, amelyre feketek alapon fehér betűkkel az a húsz szó volt ráfestve, amelyek kimondását megtiltották a Bi-

rodalomban. Az első szó a *Lord* volt, amelyet nyilván félelmemben nem németül álmodtam. A többire nem emlékszem, kivéve az utolsó szóra, amely ez volt: *Én.*”

– Szóval – kezdi most elemezni a szöveget egy színjózsan és ugyancsak ereje teljében lévő férfi, akiben szorongó mámorral ismerem fel a 43. számlában csendes öngyilkosságot elkövetett SZTAREC alakját – a mellettem álló NEMETSCHÉK barátunk üzenete azt célozza, hogy bánjunk csínján az *Én* szóval és fogalommal. Mert ahogy DOSZTOJEVSZKIJ hőse, Kirillov mondta az én ízlésemnek túlzottan látványos szuicidiuma előtt: „ha nincs Isten, akkor mindent szabad”. És akkor az *Én* lesz az Isten, ami elég veszedelmes következményekkel járhat, teszem hozzá már jómagam. Továbbá talán arra is gondolt NEMETSCHÉK..., de most már átadom neki a szót. És persze magamhoz veszek a zsúrasztalról egy üveg Beluga vodkát. Számomra az ilyesmi úgyis csak a totális fikció világában létezik. Egészségére, FILOLÓGUS uram! És a magáéra is kedves feltámadott NEMETSCHÉK sorstársam!

Aki egy erős korty után így folytatja: – Igen, jól mondja SZTAREC barátom, hogy az *Én* használatával csínján kell bánni. Mert veszélyes dolog is az öntudatos, a szuverén *Én*. És éppen ezért tiltják be az abszolút rezsimekben már pusztán a szó kimondását is. Ezt álmodta meg a hölgy a nácik alatt. És hamarosan ezt álmodjuk majd mi is.

– Ha ugyan már nem most is erről szólnak álmaink... – szól be valaki, de hogy kicsoda, azt senki sem képes felderíteni. *Én* sem.

– De mi sosem félünk! Mert nálunk a Mit tudat üti a *solo solissimo* létező *Én* fogalmát – mondja ekkor MELINDA.

– Inkább olykor csendesen felülírja – szól NEMETSCHÉK. – És ilyenkor ideiglenesen tényleg feltámadunk. De lehet, csak álom ez, nem valóság...

– Rendben. Elfogadom – törődik bele MELINDA. – És persze emelem poharam. Mert megint együtt vagyunk, és hiába haltak meg ketten is, ők és mi továbbra is halhatatlanok vagyunk. Szellemileg képesek a feltámadásra.

– Igen – szól oda a SZTAREC. – Mert ahogy a FILOLÓGUS urunk egyik *Énje* írta valamikor: „Csak a halottak halhatatlanok”.

– És ha csak álom az egész, akkor is tánc! Mégpedig kísértet-csárdás! Igaz, KOMPOLTHY uram? Ugye megengedi, hogy ezúttal kivételesen én adjam a szájába a szavakat? – szólítja meg MELINDA e sorok szerzőjét. És miközben táncba viszem, és aztán kecsesen átirányítom a TÁLTOS karjaiba, a hölgy már szavalja és éneklis is:

Hej, nincs ilyen mesés ország,
Óperencián túl:
Abból is jósol a nép,
Hogyan szalad a nyúl.
Az agyában szintúgy
Hemzseg a sok tündér,
Fű, fa babonát rejt,
Beszél az ontott vér...
Szívem ezt kiáltja:
Hazám kísértetek,
Szellemek hazája!!!

És ekkor lassan ismét zsúfolásig megtelik a kocma. Ott van mindenki, aki eddig szerepelt, akár csak nézőként vagy olvasóként, és tombol, és egyre csak tombol a minden bilincset levett, fékezhetetlen körtánc. És csak azért is csárdás és magyar! Az eleven romemlékek indulója.

Aztán halkán papírdarabok kezdenek hullani a mennyezetről. Összetépett számlák elegye, szám szerint 43 darab. És ekkor e sorok írója elkapja az egyetlen még épét, azaz a 44. számlát, apró darabokra tépi és odahajítja a többi közé.

Minden kifizettetett és kifizetődött. ■ ■ ■

Bán Zoltán András (1954): irodalmár. Csont András néven zenei írásokat is publikál. Korábban a *Beszélő* és a *Magyar Narancs* szerkesztője. Legutolsó kötete: *Magyar üvöltés* (Scolar, 2021).